

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER,

TREDIE RÆKKE,

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

HOLGER FR. RØRDAM,

Dr. phil., Sognepræst.

FEMTE BIND.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS UNIV. BOGHANDL. G. E. C. GAD.

THIELES BOGTRYKKERI.

1884—86.

Fra Kornerup og Svogerslev.

Ved **Holger Fr. Børdam.**

Foragter ej de Midler ringe:
Her intet sker ved Kjæmpehaand,
Her intet lader sig fremtvinge,
I Stilhed virker her Guds Aand:
Her alt er lavt og sent det gaar,
Som Hjærtet sidder, Hjærtet slaar.

Disse Ord af Grundtvigs bekjendte Salme faldt mig i Tanker, da jeg greb Pennen for at optegne et og andet, som jeg gennem en Række Aar lejlighedsvis har samlet om det ovennævnte lille sjælandske Præstekald, hvor jeg i syv Aar stod som Præst, og hvorfra jeg har venlige Minder, skønt jeg altid havde en stærk Følelse af, at det kun var en lille Virksomhed, som der paa dette Sted var Plads for.

Fra Kirkegaarden paa Bakkeskrænten, hvor den kjønne lille Kornerup Kirke hæver sig, har jeg mangan Sommermorgen og mangan Aftenstund, naar den synkende Sols gyldne Straaler farvede Landskabet, skuet ud over den smilende Dal med de blinkende Søer og Aaens Sølvbaand, der forbinder dem, og mine Tanker have søgt tilbage til fjerne Tider, da Vandene vare større og Aaen bredere og dybere, end den nu er, saa den dannede en Fjord, og da den Højdestrækning, hvorpaa Herslev Sogn og den største Del af Kornerup med Kirken og Præstegaarden nu ligger, var en Ø, omgiven af de Vande, der forud bar Snekkerne

med væbnede Mænd ind til den gamle Kongsgaard Lejre¹⁾. De tildels sammensunkne og udjevne Kjæmpehøje og de mægtige Stensætninger, hvoraf der nu kun er svage Rester tilbage, stode for min Aands Øje urørte, Stensætningerne som Ting- eller Offersteder for Rolf Krakes og Harald Hildetands samtidige, Højene som Mindesmærker tildels over endnu tidligere Slægter af Sten- og Broncealderens Folk²⁾.

Siden Oldtidens Dage synes Landet at have hævet sig betydelig³⁾; Vandløbene, der førte ind til Lejre, ere bestandig blevne smallere og mere grundede⁴⁾; hvert Regnskyl og hvert Tøbrud har ført Sand og Grus ned fra de omliggende Højder, og har gjort det vanskeligere at føre Skibe frem gennem Løbene, og Enden er da bleven, at Lejre er svundet hen til en lille Landsby, medens sam-

¹⁾ Jvfr. Dansk Atlas VI, 99. 156—7. Skand. Lit. Selsk. Skr. 1805. II, 288—9.

²⁾ I Fr. Münters Afhandling om Lejre (Skand. Lit. Selsk. Skr. 1805 II, 265—324) findes, ved Siden af en Del uhjemlede Hypotheser, Efterretninger, der vise, i hvilken overordentlig Grad denne Egn har været rig paa Oldtidsminder, af hvilke de fleste desværre nu ere udslettede. Det er paa Stedet blevet sagt mig af gamle Folk, at mange af de store Sten, der i sin Tid fandtes i Gravkamrene og Stensætniuger, i vore Bedstefædres Tid ere sprængte og førte til Roskilde.

³⁾ Se Forchhammers og Steenstrups interessante Undersøgelser i Oversigt over Vidensk. Selsk. Forhandl. 1848, S. 62 ff.

⁴⁾ Endnu i forrige Aarhundrede synes Aaen at have været betydelig vandrigere, end den nu er, da det undertiden omtales, at Personer vare druknede i den. Saaledes har jeg fundet følgende Antegnelser i Kornerup Kirkebog:

1739 d. 8 Juni blev en Soldat, efter Beretning under Marinerne i Kjøbenhavn, navnlig Christoffer Peitzmand, som tilforn d. 5 dito var druknet i Aaen bag Kornerups Land, begravet paa Kornerup Kirkegaard.

1739 d. 18 Juli blev Peiter Engel, Møller i Kornerups lille Mølle, som tilforn d. 15 dito af en uheldig Hændelse var druknet og omkommen i Aaen lidet fra Møllen, jordet og begravet paa Kornerups Kirkegaard efter Øvrigheds Befaling.

tidig Roskilde er voxet frem, særlig begunstiget af sin Stilling som Sæde for Biskoppen i et betydeligt Stift og for det ham omgivende anseelige Domkapitel.

Fra Middelalderen ere kun faa Efterretninger levnede om Kornerup og Svogerslev Sogne¹⁾. Havde vi endnu besiddet Roskilde Domkirkes og Bispestols Arkiv, vilde Forholdet dog formodentlig have været et andet. I Almindelighed kan det vistnok siges, at Stillingen i kirkelig Henseende ikke var heldig for de Sogne, som laa i Nærheden af Domkirkerne, da de ingen faste Sognepræster havde, men maatte nøjes med at betjenes af skiftende Vicarer, der havde deres Station og egentlige Virksomhed ved Domkirken, medens det kun var Affaldet af deres Tid, som kom Landsognene til gode, skjønt disse ydede dem deres væsentlige Underholdning. Derimod bevirkede Sognenes Nærhed ved Stiftsstadens, at de stadig hjemsøgte af tiggende Munke og Hospitalernes Bedere.

Bispetienden af Samø (Sømme) Herred og da ogsaa af Byerne Kornæthorp og Suauerløff ligesom af mangfoldige andre Sogne i Sjælands Stift laa i Middelalder til Roskilde Biskops »Fadetur«²⁾ og ydede altsaa Midlerne til hvad vi kunne kalde Biskoppens daglige Underholdning. I en kort Tid stod hele Sømme Herred under Biskoppen i Roskilde, da Dronning Margrete nemlig 1375 for at vinde denne mægtige Stormands Bistand ved det forestaaende Kongevalg, overlod ham Nebbe Slot (i Herslev Sogn) som Erstatning for Kjøbenhavn, samt gav ham en Forskrivning paa 3000 Mark Sølv, hvorfor hun pantsatte Sømme og Ramsø Herreder m. m. til ham³⁾.

¹⁾ Denne Egn synes i Christoffer I's Tid særlig at have været Skueplads for borgerlige Uroligheder, da vi i de gamle Krøniker finde omtalt, at Bønderne 1254 bleve slagne ved Læthræ Bro, og at der 1258 stod et Slag mellem Kongen og Bønderne ved Kycæthorp (Kisserup i Voldborg Hrd.). Se mine Hist. Kildeskrifter 2. R. II. 20.

²⁾ Scr. Rer. Dan. VII, 112—13.

³⁾ Suhms Hist. af Danmark XIV, 4—5. 493—5.

Men 1397, da Dronningen havde betalt Pantessummen tilbage, kom Sømme Herred igjen under Kronen ¹⁾.

Kirkerne i de to Sogne, der her sysselsætte os, bære Præg af ikke ringe Ælde. Da Alteret i Kornerup Kirke for en Del Aar siden restaureredes, fandtes under Alterbordets Træplade et muret firkantet Rum, i hvis Bund laa en Marmorplade og paa denne nogle Silkeklude, med en skreven Bemærkning, at saaledes var det ogsaa forefundet af Præsten Johan Dajon, da Alteret repareredes i Midten af forrige Aarhundrede. Altsaa aabenbart et Relikviægjemme, saaledes som det gjerne findes i Altrene fra den katholske Tid. Som et Minde fra Middelalderen kan ogsaa nævnes et Røgelsekar af Bronze, som gjemmes i Kornerup Kirke. — Ved den ovennævnte Undersøgelse af Alteret fandtes ogsaa i den nordre Side af samme en indmuret Trækasse, hvori laa en gammel Alterstage af Tin, hvorpaa staar at læse:

thenne staga gaf iens | nielsz. af kornerups milla |
 × × til altare sti. andre ☞

Skriften, der er vanskelig at tyde ²⁾, synes at vise hen til Begyndelsen af 16de Aarhundrede. At Kornerup Kirke har været en S. Andreas Kirke, stadfæstes ved et Blik paa den gamle Altertavle, der bestaar af en udskaaen Christusfigur, støttet til et Andreaskors, i Midterfløjen, omgiven af udskaarne Apostelfigurer i Sidefløjene. Figurerne have i sin Tid været forgyldte; men nu er det hele overmalet.

Kornerup Kirke er utvivlsomt en af de mindste Kirker her i Landet. Den har et lille Trætaarn og et Spir, der giver den et meget vakkert Ydre. Provst Meyer i Roskilde siger 1755, at den oprindelig var et Kapel, som en Ejer af Kornerupgaard havde ladet indrette til sin egen

¹⁾ Molbech og Petersen, Danske Diplomer, S. 70—3.

²⁾ Hr. Justitsraad Herbst og Dr. Henry Petersen have velvillig ydet mig Bistand ved Læsningen.

Bekvemmelighed ¹⁾. I Midten af forrige Aarhundrede beskrives den saaledes: »Er en net og kjøn Kirke med malede Stole; her er et lidet Spir med to Klokker« ²⁾. Indvendig er Kirken trods sin Lidenhed meget tiltalende og har vundet meget ved en Restauration, som Kirketiendens Ejer, Lensgreve C. E. M. Holstein til Ledreborg, 1862 lod foretage, hvorved et Pulpitur nedtoges, og et Vindue indsattes i den vestre Gavl, hvorhos ny bevægelige Kirkestole anskaffedes, dog med Benyttelse af de gamle Endestykker, af hvilke tvende bære Indskrifter. Paa den ene findes et Bomærke og der læses: »1585. Jens Nielsen Riber hører denne Stol til oc bekoste den selver«; paa den anden: »Denne Stoel hører Karen Jens Ribers thil, oc bekostede han den selver. Gud gifve os sin Naade. Amen«. Den ovennævnte Jens Ribers Navn findes ogsaa paa Prædikestolen tilligemed nogle andre Navne, der senere skulle omtales. Om han ogsaa er den Jens Nielsen, hvis Navn findes paa den gamle Alterstage, maa vi betvivle af Hensyn til den antike Karakter, Skriftrækene paa Stagen have, om end Navnet kunde tale derfor.

I Kornerup Sogn fandtes fra gammel Tid en »Hofgaard«, hvis første mig bekendte Spor vi finde i et Dokument af 20de Maj 1452, idet »Saxo Petri de Kornerop« medbeseglede en Alterstiftelse af Biskop Oluf Daa i Roskilde. Han var sikkert af Adel og staar i Dokumentet anført mellem Provisoren for Vor Frue Kloster i Roskilde og Provisoren for S. Agnete Kloster sammesteds ³⁾. Ventionlig har han været Vor Frue Klosters Lensmand paa Kornerupgaard. Som hans Efterfølger paa denne Plads kan med al Sandsynlighed nævnes Adelsmanden Erik Jensen, som førte et Vaaben, der i høj Grad ligner Hardenbergernes,

¹⁾ H. Meyer, Beskr. over Roskilde, S. 11.

²⁾ Hofman, Foundationer VII, 229. I Dansk Atlas VI, 101 (1774) siges: Kornerup Kirke har smukke malede Stole og Ornamente, givne af Grev Holstein Lethraborg.

³⁾ Danske Mag. III, 229.

nemlig et Ulvehoved i Skjoldet og et do. paa Hjelmen. Han forekommer, saa vidt vides, første Gang 1468, da han med mange andre udstedte et Vidne paa Sjælandsfar Landsting om den Maade, hvorpaa Kong Christiern I hidtil havde ført sin Regjering. Her kaldes han »Erik Jensen i Frue Kloster«, »der af Vaaben er«¹⁾. I Aarene 1479—80 var han kgl. Hovedsmand paa Kjøbenhavns Slot²⁾ og 1482 Hovedsmand paa Bispeslottet Haraldsborg ved Roskilde³⁾. At han har haft Kornerupgaard af Vor Frue Kloster, fremgaar af følgende Brev:

Hanss met Gudz nade Danmarckis, Suerigis, Nor-
gis etc. konningh, hertug i Sleszuig (osv.).

Wor sunderlig gunst tilforn. Widher kiære Her Hen-
rick, at thenne breffuiszer Hanss Ericssen haffuer berett her
fore oss, atth priorissæ och mene conuenth i wore Frwes
closther i Roskilde met abbethens i Soor och Marquard Te-
genhwsses, som tha formand war till for^{ne} closther, samtycke
och fwldbwrddh vndthe och gaffue hanss fadher breff paa
Korneropsgard oc andet mere gotz ther till athaffue oc be-
holde vdi hanss, hanss husfrwiss, theris barnness oc theris
barne barnness liffs tidh, Oc i ther emod skulle haffue for-
bwdhet thiennerne paa samme godtz atsware hannom eller
giffue hannom theris retthe landgyld etc. Thij bede wij
ether kerligen, athi offuergiffue swodand forbuwdh och be-
setningh oc lader hannom beholde och nydhe for^{ne} gotz eff-
ther hanss breffs ludelse. Ther met ether Gud befalendes.
Screffuet paa wor slott Kjønehaffn fredagen nest effther
sanctj Martini confessoris et pont^{is} dag Aar etc. Mdiij. Vn-
der wort signeth.

Udskrift: Oss elsk^e Her Henrick Krwmdicke Ridder,
wor Mand, Raad och Embitzmand paa Holbeck⁴⁾.

¹⁾ Knudsen, Kong Christiern I's Diplomatarium, S. 191.

²⁾ Rørdam, Kjøbenhavns Kirker og Klostere i Middelalderen, Tillæg, S. 76. 77. O. Nielsen, Kbhvns Diplomatarium II, 143. IV, 137.

³⁾ Klevenfeldts Saml. i Geh.-Ark.

⁴⁾ Orig. med Levning af Segl. i Geh.-Ark, topogr. Saml. Kornerup-
gaard.

Naar vi her se, at den i Danmarks og Norges Historie vel bekendte Hr. Henrik Krummedige gjorde Fordring paa Kornerupgaard, da var det neppe i hans Egenskab som Lensmand paa Holbæk Slot, men fordi han af Kong Hans havde faaet Vor Frue Kloster i Forsvar¹⁾ og som saadan vilde inddrage Gaarden under Klosteret uden at agte tidligere vel erhvervede Rettigheder.

Den Hans Eriksen, som havde forhvervet Kongens Brev, var en Søn af den ovennævnte Jens Eriksen. Fra Christiern II er der opbevaret et Brev, der formentlig viser, at Hans Eriksen og hans Slægt i Aaret 1522 maatte fravige Kornerupgaard. Det findes paa følgende Maade indført i Kong Christierns Registrant:

Ffick Niels Lycke swodant breff,
at hand haffuer giord en venlig forligelse oc contract met Hans Ericzøn om Kornerop gardt met ix garsede, twenne garde, som hede Lindholm, oc en mølle, som Erick Jenszøn oc hans børn haffue haft i forleening aff for^{ne} closter; hwilcken forligelse myn herris nade haffwer nw menige conuent oc wor Frue closter i Roskilde tiil nytte oc gaffn i saa maade tiilstedt, at alt godz skall komme til wor Frue closter egen nw at poske nest kommendis, met saa skell at for^{ne} Hans Ericzøns brodhers hustru, som nw boer vdi Korn-drops gardt, scall nyde oc beholde en aff for^{ne} closters garde i Gødersløff²⁾ met thee gardsede, ther tiil ligge, som skylder tilhobe et pund korn, eller oc thee twenne Lindholms garde, huilcket eth aff these thee begerendes worde, hennis liiffs tiidt qwiitt oc frii vden all affgiift; oc siden skall thee were tiil closteret egen; oc skall hwn bygge oc forbedre paa samme gardt, oc haffue skelliige ildebrand tiil huilcken aff these for^{ne} garde hwn vdt kesendis wordher. Datum Haffnie feria 4ta post Valentini martiris anno mdxxij³⁾.

¹⁾ Suhms Nye Saml. III, 85.

²⁾ Vistnok Gjøderup i Nabosognet Glim.

³⁾ Brevet har tidligere været trykt i Suhms Saml. II, 1, 198—9. Her er foretaget et Par Smaarettelser efter den orig. Registrant. Onsdagen efter Valentini Dag var 1522 den 19de Februar.

Hvilket Valg Hans Eriksens Broderkone har truffet, vide vi vel ikke med Vished; men det er vel sandsynligt, at hun har valgt Lindholm, en Hovedgaard i Gjevninge Sogn. Naar der omtales »tvende Lindholms Gaarde«, medens der nu kun er een Gaard af dette Navn, da ledes vi ved denne Betegnelse til at tænke paa de gamle Ruiner af en med Grave omgiven Borg, som for nogle Aar siden ere udgravne i Skoven ved Lindholm. — Om Hans Eriksen maa det antages, at han paa anden Maade har faaet Erstatning; i alt Fald vide vi, at han samme Aar blev forlenet med Bahus Slot¹⁾. Da Kong Christiern var flygtet fra sit Rige, og Frederik I laa med sin Hær for Kjøbenhavn, bekvemmede Hans Eriksen sig til at underkaste sig ham mod at faa sin Forlening fornyet paa en vis Tid og at faa den forøget med Bjorland Sogn paa Hisingen som Erstatning for en mindre Forlening i Fyn, som han ogsaa havde haft af Christiern II, men som under Krigsurolighederne var gaaet over i andre Hænder. I Lejren for Kjøbenhavn udstedte Hans Eriksen Onsdag efter Egidii Dag 1523 sin Tilstaaelse om, at han havde »annammet Slotsloven til Bahus« af Kong Frederik²⁾. Denne Forlening beholdt han, indtil han 1527 maatte afstaa den til Hr. Klavs Bilde³⁾. Hans senere Historie er ikke videre bekjendt; dog formode vi, at han er den Hans Eriksen, som den 5te September 1528 fik kgl. Forlening paa Due-rødre Kloster i Roskilde, men dog atter kort efter maatte afstaa den igjen til den tidligere Besidder⁴⁾.

Kornerupgaard fik han ikke mere i sit Væрге, da Frederik I den 10de Juli 1523 fornyede det Brev, som Kong Hans havde givet Hr. Henrik Krummedige paa

¹⁾ Norske Rigsregistr. I, 5 Not.

²⁾ Norske Rigsregistr. I, 1. Klevenfelds Saml. i Geh.-Ark.

³⁾ Norske Rigsregistr. I, 12.

⁴⁾ Erslev og Møllerup, Frederik I's Registr., S. 178. 186—7.

at være Vor Frue Klosters Værge og Forsvar¹⁾. Efter hans Død 1530 forlenedes hans Enke, Fru Anne Rud, med Klosteret paa sin Livstid. Om denne mærkelige og dygtige Frue var der meget at fortælle, dersom Stedet var dertil. Her indskrænke vi os blot til den Bemærkning, at hun døde i Slutningen af Aaret 1535 eller i Begyndelsen af det følgende Aar²⁾. Hendes Svigersøn, den i hin Tids Historie navnkundige Esge Bilde, blev hendes Efterfølger i Forleningen og beholdt den til sin Død 1552. En Sag fra 1549, der senere skal omtales, gjør det imidlertid sandsynligt, at Kornerupgaard i hans Tid er bleven skilt fra Vor Frue Kloster og er lagt under Roskildegårdens Len, eller ogsaa at Gaarden allerede da er gjort til en særlig Forlening.

I Svogerslev Sogn var der ikke nogen saadan større Gaard som i Kornerup. Herfra have vi derfor ikke

¹⁾ Suhms Nye Saml. III, 85.

²⁾ Vedel Simonsen, De danske Ruders Adellslægt I, 252. Under Grevefejden var Vor Frue Kloster forøvrigt en Tid gledet ud af Fru Anne Ruds og hendes Svigersøn Esge Bildes Besiddelse, som følgende Brev viser:

Christoffer mett Gudz nade greffue wdj Oldhenborg och
Delmenhorst.

Wor gunst tiillforn. Vid, at velbyrdig mandt Eskild Bilde och hans husfrue haffue ladiit berett for os, att the haffue nogett queg oc gotz vtj wor frue klosther y Roskilde etc. Thil bede wii tig oc ville, att tw esth aldelis vbeuarett huess gotz, ehuaadt thet helst er, the ther haffue och thennom aff retthe tiilhører, oc lad them eller theris bud vbehindrett følge samme gotz, nar the ther effther kommendis vorde; oc lad thet ingenlunde. Befallendes tig Gud. Giffuet poo vort Slott Køffuenhaffn Tiisdagen nest effther Sanctj Petrij dag ad Vincula, Aar etc. mdxxxiiij. Vndher wort Signett.

Udskrift: Vor befalings mandt Olluff Scriffuere eller hans fogett y hans frauerelse y vor Frue klosther y Roskilde.

Dette Brev findes indtaget i en Vidisse, udstedt i Roskilde Dagen efter af Dirick Friiss, Borgmester, Peder Michelsen Byfoged, Oluf Gummesen, Henning Bernitsen og Seuffren Pedersen, Raadmænd i Roskilde. Danske Kong. Hist., Fasc. 15, i Geh.-Ark.

nogen samlet Historie; kun enkelte tilfældigvis levnede Aktstykker fra Middelalderen rage op som Øer i Tidernes Hav. Det første, vi kjende, er et Mageskifte udstedt 1321 S. Williadi Biskop og Confessors Dag (8. Novbr.) mellem S. Clare Kloster i Roskilde og Aage, Søn af Hr. Niels Rane (Augho filius domini Nicolai dicti Ranæ), hvorved Klosteret bl. a. fik noget Gods i Swauerslef og i Flæthingæ i Sømme Herred¹⁾. Følgende Brev maa ogsaa antages at angaa Svogerslev: Hr. Niels Knudsen (Mandrup, af Svanholm) giver Biskop Jakob af Roskilde (1344—50) Fuldmagt til at stifte et Alter paa hans Vegne i Sjælland og giver dertil 30 Mark purt Sølv, hvorfor han pantsætter ham. alt sit Gods i »Suabsleff«²⁾. — Omtrent samtidig med dette er et Vidne udstedt den 13de November 1346 paa Sømme Herreds Ting, om at Nicolaus Spink, Provisor i Roskilde Jomfrukloster, pantsætter til Strange Jønsson, Borger i Lund, en Klosterets Gaard i »Suauersleef«, som kaldes Nedregaard, for 15 Mark rent Sølv³⁾. Sandsynligvis afgiver dette Brev Vidnesbyrd om de strænge Tider, det var i saa mange Forhold, og da ogsaa for de gejstlige Stiftelser, i Begyndelsen af Valdemar Atterdags Regjeringstid. — Om Svogerslev By vide vi ellers, at den i Aaret 1402 afbrændte som Følge af Lynnedslag, som det gamle Vers siger:

Swawersleff villam celestis devorat ignis⁴⁾.

¹⁾ Orig. i Geh.-Ark., Voss. Saml. p. Perg., Ringsted Hrd. Nr. 8. Af den nu forsvundne By »Flæthingæ« er endnu Spor i Navnet »Flænge Marken«, mellem Roskilde og Svogerslev.

²⁾ De ældste Arkivregistraturer III, 327—8. Udtoget har der Aars-tallet 1353, hvad ikke kan være rigtigt, da Biskop Jakob Povlsen døde 1350. Da Brevet henføres til Sømme Hrd., maa det vistnok være Svogerslev, der menes.

³⁾ Orig. i Voss. Saml. p. Perg., Sømme Herred.

⁴⁾ Scr. Rer. Dan. I, 193. VI, 233. Hvitfeldt henfører (S. 625) Be-givenheden urigtig til 1404.

Efterfølgende tre Breve synes at staa i en vis Forbindelse med hverandre. I alt Fald vise de, at Billedslægten, hvortil ogsaa den nedenauførte Biskop Peder Lykke hørte, havde Ejendomme i Svogerslev.

Søster Christine, Priorisse i Vor Frue Kloster i Roskilde, og hele Konventet sammesteds, kvittere Biskop Peder [Lykke] af Ribe for al Klosterets Oppebørsel indtil denne Dag af dets Gods i Swawersløff. Dat. die b. Francisbi confessoris ($\frac{4}{10}$) 1411. — Forbindelsen med Klosteret i Roskilde havde Peder Lykke sikkert fra den Tid af, da han var Ærkedegn i Roskilde Kapitel ¹⁾.

Nis Bilde ²⁾ i Hallaløwæ, af Vaaben, under og »lær« Peder Lykke, Ærkebiskop i Lund, og Hr. Niels Bille, Ærkedegn i Roskilde, Brødre, hans Frænder, sin Gaard i Swawersløff næst »Høghen« med »min Mølnæ« der sammesteds, »hvilken Gaard og Mølle forskrevne Ærkebiskop mig skjødede til evindeligt Eje«. Naar de begge vare døde, skulde Gaarden med Tilbehør atter tilfalde Nis Bille eller hans Arvinger. Datum Roskilde 27de Oktober 1420. Brevet er beseglet af »discretus vir« Johannes Esberni de Sculdeløffue og Silvester . . . ³⁾.

Sten Bilde paa Lyngsgaard, Ridder, gjør vitterligt, at han har gjort et Mageskifte med sin Broders, Peder Bilde, Børn af Svanholm, som ere Mester Affwe Bilde, Kongens Kansler og Provst i Lund, Erik Bilde og Esge Bilde, Fuldmægtige paa alle deres Sødskendes Vegne, som ere Knud Bilde, Kong. Embedsmand paa Gladsaxe, Mogens Bilde, Karine Biledsdatter, Lavrits Mogensens Efterleverske, Marine Biledsdatter, som Jochim Lycke haver, og Hildeborg Biledsdatter, Lavrits Skinkels Husfrue, i saa Maade, at de og deres Arvinger skulle have al hans Del og

¹⁾ Suhms Hist. af Danmark XIV, 634.

²⁾ I det vedhængende velbevarede Segl staar: Nicolaus Esberni Bylle.

³⁾ Orig. i Voss. Saml. p. Perg., Sømme Hrd. 25. En Del deraf er hensmuldret.

Rettighed i Englerup Mølle, der var tilfalden ham efter hans Forældre. Derimod skulde han af dem have en Gaard i Klippinge i Stevns Hrd. og al den Rettighed, de have i Swauersløff. Brevet er besejlet af Tornbern Bilde, Kannik i Lund, Hans Bilde og Torbern Bilde, Embedsmænd paa Skjoldenæs og Vordingborg. Det er dat. Næstved, Mandagen næst efter Quasimodogeniti Søndag MDx (o: 8. Apr. 1510) ¹⁾.

De tre sidst anførte Breve have formodentlig henhørt til Bildeslægtens Arkiv, der er bevaret indtil Nutiden i større Fuldstændighed end nogen anden dansk Adelslægts. — Efter Reformationen fik Universitetet Gods i Svogerslev ²⁾. Ogsaa Roskilde Domkirke havde i sin Tid Ejendomme her ³⁾.

Svogerslev Kirke er af den sædvanlige Form (med spidsbuede Vinduer), som vi kjende fra saa mange af vore gamle Landsbykirker; den er forsynet med et Taarn, der ligesom Choret og Vaabehuset vistnok er yngre end Kirken selv. Thi medens Skibet er opført af forskjelligt Materiale, dels Kamp og Tuf, dels røde Munkesten, saa ere de ovennævnte Bestanddele af Kirken udelukkende opførte af røde Munkesten ⁴⁾. Da Biskop Lage Urne kort før sin Død 1529 oprettede sit Testament og deri betænkte en Mængde Klosters og Kirker med Gaver, var Suorsløff Kirke

¹⁾ Orig. p. Perg. i Geh.-Ark., Voss. Saml., Sømme Hrd.

²⁾ Man har en Skrivelse af 14de Aug. 1596 fra Universitetet til Johan Barnekow til Nielstrup med Besværing over, at to Universitets-Bønder i Svogerslev vare blevne pantede af Lensmandens Foged, fordi de ikke vare mødte til Kongeægt, uagtet de endnu ikke havde faaet Professorernes Tilsigelse derom (Konsist. Kopibog i 4to, Fol. 72).

³⁾ Behrmann, Grundrids af Roskilde Domkirkes og dens Monuments Hist. og Beskr., 1815, S. 53. Se forøvrigt Præsten Mads Haghs Indberetning af 1651, der i det følgende skal meddeles.

⁴⁾ Jvfr. V. Skeel, Fortsatte Optegn. om Roeskilde Adelige Jomfrukloster, S. 14.

blandt disse; den fik 10 Mark ¹⁾. Kirken har to Klokker, af hvilke den mindste har følgende Indskrift:

Hielp Jesus, Maria, Anna oc Sancte Susanna.

Anno Domini MDIII.

„Sanctus Andreas ora pro nobis ²⁾).

Hvis denne Klokke oprindeligt har tilhørt Svogerslev Kirke og ikke mulig er hidflyttet fra Kornerup, saa maa man antage, at ogsaa Svogerslev Kirke har været viet til S. Andreas. Da en anden gammel Klokke, som denne Kirke havde, var revnet ved Ringningen i Anledning af Kong Christian VI's Død, anskaffede Patronatet for Roskilde adelige Jomfrukloster, til hvilken Stiftelse Kong Frederik IV ved Bevilling af 15de Maj 1711 havde overladt Svogerslev Kirke, 1748 en ny Klokke, der foruden Frederik V's Navnetræk har følgende Indskrift:

Svogerslev Kirkes Klokke er støbt af Heinrich Tes-sien Anno 1748. Bekostet af Charlotte Amalia Skeel, sal. Geheimeraad Iver Rosenkrantzes, og Kammerherre Hr. Niels Juel, Roeskilde Jomfrueklosters Patroner.

Kirken er ellers fattig paa Minder fra Fortiden. Dog kunde mærkes det smukke af Eg udskaarne Alterbord ³⁾. I ældre Tid fandtes paa Kirkegaarden en Ligsten over Hr. Gotskalk Vedtzell, Kannik i Lund og Roskilde, samt Forstander for Duebrødre Kloster, død 1557; men denne Sten kan efter Indskriften at dømme ikke oprindeligt have

¹⁾ Danske Mag. 3. R. III, 215.

²⁾ V. Skeel, Optegn. om Roeskilde Adelige Jomfrukloster, S. 40 I Danske Atl. II, 328. VI, 102 og i Hofm. Fund. VII, 229 er denne og den følgende Indskrift kun ufuldkomment gjengivne.

³⁾ Dette var tidligere dækket af Alterklædet, men blev ved en Restauration af Kirken, som foregik i de sidste Aar, jeg var Præst der, fremdraget for Lyset og restaureret. (Jvfr. Skeel, Fortsatte Optegnelser etc. S. 14).

haft sit Sted paa Svogerslev Kirkegaard, men maa formodentlig være bleven solgt fra Duebrødre Kloster i Roskilde ¹⁾.

Da Roskilde var en af Katholicismens faste Borge her i Landet, har Reformationen vistnok først sent forplantet sig til Kornerup og Svogerslev. I et Brev af 28de Decbr. 1537 til Kong Christian III beklager Dr. Joh. Bugenhagen, at skjønt Domherrerne i Roskilde havde underkastet sig den ny Tingenes Orden (hvad for øvrigt en Del af dem kun havde gjort paa Skrømt og nødtvungne), saa forhindrede de dog ved deres uduelige og ulærde Kapellaner (der betjente Landsognene omkring Roskilde) de stakkels Bønder Adgangen til Evangeliet. Han udtaler det Ønske, at heri maatte indtræde en Forbedring, naar Kongen kom tilbage ²⁾. Dette skete vistnok ogsaa, da M. Hans Tavsens kort efter kom som Læsemester til Roskilde og forsamlede »Klerkeriet« i denne By og Præsterne fra Omegnen til sine evangeliske Forelæsninger i Domkirken ³⁾. Men derfra var der endnu et som oftest langt Skridt til, at den evangeliske Oplysning kunde trænge ind til Hjærtet af den i Uvidenhed og Overtro nedsænkede Almue.

Ved Reformationen, da Bispegodset kom under Kronen, skjenkede Kongen Bispetienderne af Sømme Herred til Universitetet, hvortil da Kornerup og Svogerslev Sogne siden den Tid have svaret deres Kongetiende⁴⁾. Kornerup-

¹⁾ Marmora Danica II, 309. Her findes dog Dødsaaet urigtig angivet som 1554; jvfr. Antiqu. Ann. I, 154. Rørdam, Hist. Kildeskr. 1. R. I, 492.

²⁾ Schumacher, Gel. Männer Briefe I, 14—15: »Die Dumherren zu Roschilde halten auch die Ordnung, aber mit iren Capellanen, welche ungeschickt und ungeleret, wird den armen Bauern das Euangelion verhindert. Dass muss gebessert sein, wenn E. K. M. wedder kumpt«.

³⁾ Rørdam, Kbhvns Univ. Hist. 1537—1621 I, 474—7.

⁴⁾ Rørdam, Kbhvns Univ. Hist. 1537—1621. I, 55. 90. 407. 661. Ny kirkehist. Saml. I, 63.

gaard — ogsaa kaldet Kornerup Hovgaard ¹⁾ — er maaske henlagt under Roskildegaaards Len. Under den Finansnød, som Syvaarskrigen med Sverig forvoldte, overdrog Frederik II den 20de September 1568 Kansler Johan Friis Kornerup Hovgaard og Kornerup By som Pantelen, for en Sum af 2000 Daler ²⁾. Kansleren døde, som bekjendt, den 5te December 1570. Da der efter hans Død skulde træffes en ny Ordning med Lenet, ses Frederik II selv i de sidste Dage af Juli og de første af August 1571 at have opholdt sig paa Kornerup Hovgaard, da vi have flere Breve udstedte af ham paa denne Tid og daterede fra Kornerup, blandt andre et til Kong Johan i Sverig og et til Hertugen af Alba ³⁾. — Kort efter blev en vis Mads Pommer forlenet med Kornerupgaard, som følgende Lensbrev viser:

Vi Frederik den Anden (osv.) gjør alle vitterligt, at vi af vor sønderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som denne Brevviser, os elsk. Mats Pommer, os her til gjort og bevist haver og her efter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent, og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene for^{ns} Mats Pommer en vor og Kronens Gaard udi Kornerup, kaldes Kornerup Houffgaard, med Ager, Eng og al sin rette Tilliggelse, intet undtaget, som der nu tilligger, at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri uden al Tyngde og Afgift udi ti samfælde Aar næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes ⁴⁾. Dog saa at han der af skal tjene os med en gerust Hest

¹⁾ Navnet »Hovgaard« bruges ikke mere; dog har jeg hørt en gammel Mand kalde Kornerup Sø (som for en Del omgiver Gaarden) Hovgaardssøen.

²⁾ Danske Mag. 4 R. III, 218, Not. Erslev, Danm. Len og Lensmænd, S. 97.

³⁾ Danske Kirkelove II, 156—7. T. Lund, Hist. Skitser, S. 98, Not. Hist. Tidsskr. V, 444.

⁴⁾ Hos Erslev, Danmarks Len og Lensmænd, S. 97, er Indholdet af dette Brev ganske kort refereret; men ved en Fejltagelse staar der 16 istedenfor 10 Aar.

inden Riget paa hans egen Bekostning og uden Riget paa vor Omkostning, naar og hvor vi hannem lader tilsiige. Og naar for^{ne} ti Aar ere forløbne, maa og skal for^{ne} Mats Pommer fremdeles der efter nyde og beholde samme Gaard; dog at han siden skal give og gjøre der af til os og Kronen slig aarlig Landgilde, Tynge og Tjeneste, som der nu afgaar og af Arildstid plejer og bør af at gange. Og skal han bygge og forbedre Gaarden, og den med sin Ejendom og Tilliggelse ved god Hævd og Magt holde. Og dermed skal han være kvit med for^{ne} Hest at holde. Han skal og undholde sig Fiskeriet udi de Søer, der tilliggendes. Thi forbyde vi (osv.). Givet paa vort Slot Frederiksborg den 15. Dag Augusti Aar etc. 1571. Under vort Signet.

Den 13de Juli 1588 blev den kgl. Jægermester Adam Norman forlenet med Kornerup¹⁾. Et Minde om ham er endnu bevaret sammesteds, da hans Navn og Vaaben findes udskaaret i det midterste Felt af Prædikestolen, altsaa et Vidnesbyrd blandt flere om, at den er fra Slutningen af det 16de Aarhundrede. Adam Norman døde den 9de Marts 1595 »paa hans Forlening Lindholm paa Borrevejle« og blev den 30te s. M. begravet i Roskilde Domkirke »paa Prinsens (Christian IV's) Bekostning«²⁾.

¹⁾ Erslev, Danmarks Len og Lensmænd, S. 100. 104.

²⁾ Mag. t. d. danske Adels Hist., S. 108. 111. Saml. t. Fyns Hist. og Topogr. VI, 410—11. I Dr. K. Erslevs anf. Skr. søger man forgjæves Oplysninger om Lensmændene paa Lindholm i Sjælland. Den 9de Oktober 1568 blev dog Erik Mortensen »vor Mand og Tjener« forlenet med Kronens Gaarde og Gods i Gjevninge Sogn i Voldborg Herred, kaldes Lindholm, som hans Moder Fru Mette Mortensdatter og Rasmus Jensen ibor (Reg. o. a. L. 10, 217). Og den 9de September 1570 forlenedes samme Erik Mortensen med 10 Kronens Gaarde i Gjevninge (Reg. o. a. L. 10, 340; jvfr. Erslev, S. 100). Denne Erik Mortensen, der som oftest skrives »til Nørgaard«, men undertiden ogsaa »til Urup« (i Rynkeby S. i Fyn) og i Hyldingsakten 1580 »til Lindholm«, forekommer allerede 1537 i en Retssag og endnu 1583 som Befalingsmand paa et af Flaadens Skibe. Han var i sin Tid gift med Fru Elsebe Gyldenstjerne, Bonde Dues Enke og den sidste katholske Børglum-Bisp Stygge Krumpens bekjendte Frille. (Meddelt af Arkivassistent Thiset).

Efter hans Død er Kornerup formodentlig atter lagt ind under Roskildegaaards Len.

Det er ovenfor antydet, at det neppe var til Gavn for Kornerup og Svogerslev i aandelig Henseende, at Kirkerne her ligesom laa i Skyggen af Roskilde Domkirke, og dette gjælder ikke blot Middelalderen; men Ulemperne vedblev endnu længe efter Reformationen. Om Sognene i Middelalderen have været annekterede til hinanden, vide vi ikke. Men det er vel neppe rimeligt. Den første Præst til noget af disse Sogne, som vi kjende af Navn, er »Her Per Povelsen, Sognepræst til Suorsløff Kirke«, der forekommer i Aaret 1549 ¹⁾. Ved den omfattende Ordning vedrørende Kirker og Præstekald, som fandt Sted i Maj 1555 ved de saakaldte Klemmebreve, bestemtes, at »Suorsløff Kirke skal være Annex til Hellig Trefoldigheds Sognekirke udi Roskilde, og hvilken Præst længst lever, skal have baade Kirkerne« ²⁾.

Da Kornerup Sogn var og er saa lille, at det umulig alene kunde føde en Præst, har det uden Tvivl paa den Tid kun været et Appendix til Svogerslev, noget der ogsaa stadfæstes ved Forholdene i en noget senere Tid, fra hvilken nøjagtigere Efterretninger ere os opbevarede. Naar jeg kalder det Appendix og ikke Annex, da er det, fordi det er sandsynligt, at der ikke hver Søndag har været holdt Gudstjeneste i den lille Kornerup Kirke, der langt mere ser ud som et Kapel end som en Sognekirke. Forholdene fra Middelalderen, da en Vikar kom ud fra Roskilde og holdt Messe ved S. Andreas' Alter i Kornerup, synes saaledes tildels at have fortsat sig.

¹⁾ Danske Mag. 3. R. I, 332.

²⁾ Danske Kirkelove I, 436. Naar der i Udkastet til Klemmebrevet (men ikke i selve Brevet) stod, at »Sognepræsten til H. Trefoldigheds Kirke skal nyde Kronens Part af Tienden af Suorsløff Sogn, til forskrevne baade Kirker komme under een Præst« — saa har man vist nok, da dette blev skrevet, ikke haft i Tanker, at bemeldte Kongetiende allerede var henlagt til Universitetet.

En endnu levende gammel Mand i Kornerup har fortalt mig, at han for mange Aar siden har læst i en Beskrivelse af Kornerup, at der i gammel Tid ikke fandtes nogen Præstegaard der i Sognet, og at der kun blev prædikedet i Kirken ved Højtiderne. Til almindeligt Søndagsbrug maatte Kornerupperne derfor søge Kirke i Svogerslev, og Tjenesten i begge Sogne blev besørget af Aftenangspræsten i Roskilde. — Saa vidt den gamle Mands Beretning om, hvad han har læst. Desværre er det ikke lykkedes at faa Klarhed paa, hvad det er for en Beskrivelse, hvori han har læst dette. Nogen Overdrivelse er der vel nok deri. Men det er dog vist, at mange af Præsterne til Sognene i Omegnen af Roskilde, paa Grund af disses fra Katholicismens Tid nedarvede Forhold til Domkirken og Kapitlet, boede i Roskilde i det 16de Aarhundrede, og enkelte maaske endnu længere. Som Exempel kan anføres, at det fortælles om Hr. Oluf Mule, Præst til Karlsrunder og Kagstrup i Tune Herred, at han »holdt Hus og boede i Roskilde ante an. 1577«¹⁾. Med Gadstrup og Syv Sogne i Ramsø Herred, og med Aagerup og Kirkerup i Sømme Hrd. var det samme Tilfældet i hint Aarhundrede. Sligt kunde imidlertid aldrig være til Gavn for Menighedslivet i slige stifmoderlig behandlede Sogne.

Men var saaledes den kirkelige Pleje kun fattig, saa groede Overtroen desto frodigere, som det fremgaar af en Trolddomssag, der er os bevaret fra Aaret 1549 og som kaster et mærkeligt Strejflys over de ellers saa dunkle Forhold i Kornerup paa hin Tid. Sagen fremstilles i den samtidige, af Tidens Tand paa sine Steder stærkt medtagne Optegnelse paa følgende Maade:

Under Guds Aar 1549, den Søndag næst efter S. Laurits's Dag, da tilspurgte Niels Persen, Foged udi vor Frue

¹ Peder Muus's Catal. past. Siælland., Gl. Kgl. Saml. 2990. 4to

Kloster i Roskilde¹⁾, Karine Lauritsdatter, som tjener Laurits Fynbo udi Kornerup, og formanede hende for Guds Skyld og for hendes Sjæls Saligheds Skyld udi Dannemænds Nærværelse og Aahør, som er Oluf Michelsen, Byfoged udi Roskilde²⁾, Niels Andersen, Raadmand der sammesteds, Knud Heje³⁾, som tjener ærlig og velb. Mand Hr. Peder Skr[am] udi Kornerup Hoffgaard⁴⁾, og [bad hende] fremsige og [bekjende, om hun] vidste noget udaf [den Trolddom, som] Citze Hanses [og Elline Mørks havde brugt,] enten hun havde været udi Flok og Følge med dem at bruge Trolddom med Ord eller Gjerning, lønlig eller aabenbar udi nogen Maade, da skulde hun det bestaa, som hun vilde forsvare for Gud i Himlen og for den ganske Verden.

Da tilsvarede samme Karine udi sin fri Vilje og Vilkaar, unødt og utrængt, ufængslet og upint udi nogen Maade, at Laurits Fynbo gik op til Roskilde til Movrits Hører og spurgte ham til Raads, om han vidste ham noget Raad til den Sygdom, som han havde. Da kom Laurits Fynbo hjem igjen og sagde for hans Hustru, at Movrits Hører bad, han skulde gaa til Elline Mørks og bede hende fly ham sit Helbred igjen, eller han skulde tænke et andet Sind dertil, fordi hun havde visselig gjort ham samme Sygdom. Da fik han for Raad, at han vilde sende hende Bud, at hun skulde komme til ham og bade ham samme Tid. Og viste saa samme Karine til hende, [at hun skulde sige:] Kjære Elline,

¹⁾ Rigshofmester Esge Bilde var paa denne Tid forlenet med Vor Frue Kloster. Af det følgende ses, at i det mindste en af de for Trolddom anklagede Kvinder fra Kornerup har boet paa Vor Frue Klosters Grund, hvilket vel altsaa var Aarsagen til, at Esge Bilde Foged holdt Forhøret.

²⁾ Se Hist. Kildeskrifter, udg. af H. Rørdam, 2. R. I, 731.

³⁾ Se Rørdam, Kbhvns Kirker og Klostere i Middelald., S. 151. 166.

⁴⁾ Hr. Peder Skram var fra 1. Okt. 1547 til 30. Novbr. 1548 forlenet med Roskildegård (Danske Mag. 3. R. III, 98). Naar han endnu i August 1549 havde en Foged paa Kornerup Hovgaard, veed jeg ikke at forklare det anderledes, end at Lenet endnu ikke var afleveret, eller ogsaa maa han have haft Kornerup som særligt Len. Forøvrigt er Papiret hensuldret, saa der mulig kan mangle noget efter Hr. Peder Skrams Navn.

vor Fader bad [mig sige,] at I vilde komme [til ham ad Kveld] og bade [ham; og vil] han gjerne [betale Eder derfor]. Hvilket som hun [ogsaa gjorde og badede] ham tre Gange, [hvorvel] der intet [kom efter]¹⁾.

Item bestod og samme Karine paa sin Sjæls Salighed og paa sin Himmerigs Part, at siden strax efter, som hun saa havde badet ham, viste han hende atter til forskrevne Elline Mørks, og sagde: Elline, vor Fader bad, jeg skulde saa sige Eder, at dersom I ikke vil fly ham andre Raad til den Sygdom, som I har gjort ham, end det Bad, som I badede ham, da skulde han fly det saa, at I skulde faa Skyld derfor; thi han har været oppe i Roskilde [og] visse-ligen spurgt, at I har [gjort ham] samme Sygdom Jeg beder Eder for vor Herres Døds Skyld fly ham sit Helbred igjen, da vil han gjerne forskylde det med Eder. Da sagde Elline Mørks: Jeg kan ikke raade ham Bod igjen, uden jeg havde en skjær Pige til mig. Men vil du staa bi med mig og være stille udi Tungen, da vil jeg fly det saa, at han skal vel faa Bod igjen. Svarede samme Karine gjerne at ville hjælpe, hvad mueligt var, dersom han kunde komme til sit Helbred igjen, og jeg ikke skulde faa der Skade fore. Nej, sagde Elline Mørks, hvi skulde du fange der Skade fore, det bruger saa mangen godt Folk; og kom til mig paa Søndag Morgen, saa vil jeg faa Raad dertil. Og da strax om samme Søndag Morgen kom forskrevne Karine til Elline Mørks udi hendes Herberge, som hun havde befalet hende. Da havde Elline to Spande og en Kjedel fuld med Vand. Og begyndte det at skure udi Vandet, saa at samme Karine saa' der ligesom en sort Rotte udi hvert Kar Vand. Da sagde Elline Mørks til samme Rotter: Nu farer did, Fanden („Fenden“) i Vold, som I vare før. Og dermed blev de borte, og hun slog Vandet ud af et Hul. — Dette tog forskrevne Karine paa den Part, hun vilde have hos Gud i Himmerig, at saa gik og foer udi

¹⁾ Hullet er her saa stort, at Udfyldningen er usikker. Dog maa det være Meningen, at Badningen ikke hjalp.

Sandhed. Og dermed fik Laurits Fynbo Bod og blev tilpas igjen.

Item bestod og samme Karine samme Tid paa sin Sjæls Salighed, at nogen Tid der efter blev samme Laurits Fynbo atter syg, da viste han Karine til Elline Mørks igjen, og sagde: Kjære Elline, vor Fader er nu atter bleven syg og sket Forfang igjen, om I har det gjort. Svarede Elline Mørks og sagde: Nej, jeg har det ikke gjort; det har hun gjort her nedre, Citze Hanses; jeg vil gaa til hende ad Kvelde og bede hende raade ham Bod igjen. Saa gik samme Elline til Citze Hanses og tog hende med sig; og siden ginge baade til samme Karine igjen og sagde: Vil du ikke tro, at vi raade ham Bod, da kom nu med os og se til, hvorledes vi raade ham Bod. Og ginge siden alle tre til den Kilde bag ved Søren Persens Gaard og ginge siden tre Gange aved om samme Kilde og læste. Der de saa havde gjort, sagde samme to Koner til Karine: Gak nu hjem igjen; kan ikke vi raade ham Bod, da maa en anden. Og da fik Laurits Fynbo ingen Læskelse af sin Sygdom. Dette tog forskrevne Karine og paa sin Himmerigspart, at saa gik og foer udi Sandhed.

Item bestod hun ogsaa paa sin Sjæls Salighed samme Tid, at Flæskesøndag viste samme Laurits Fynbo samme Karine til Elline Mørks igjen, og sagde: Elline, vor Fader fik intet bedre siden i sidst, I var hos den Kilde; men flyr ham Bod igjen, eller han sagde, I skulde svie derfor. Svarede samme Elline: Da har ikke Citze læst ret i sidsten; men du skal følge mig til Kilden i Aften, og vi ville se, om vi kunne læse tilbage igjen. Saa ginge Elline og Karine til samme Kilde og ginge baade tre Gange aved om Kilden og læste. Da begyndte det at skure udi Kilden, ligesom det før gjorde udi Spandene og Kjedlen. Og ginge siden baade op til Bavnehøj. Da kom Citze Hanses og baade hendes Døtre, Appelone og Marine, og ginge til samme Kilde, og skimtede udi Mørket, hvor Elline og Karine ginge fra Kilden. Da sagde den ene hendes Datter: Hvad er det, hisset gaar? Svarede den anden og sagde: Det er Øg. Nej, sagde den ene igjen, det er Folk. Og

siden ginge de alle tre 3 Gange aved om samme Kilde og læste. Da sagde den ene: Det gjælder en Albus, det hun haver været her. Svarede den anden: Lader os gaa end en Gang om, maa vel ske, vi funde ikke ret oppaa. Og ginge saa atter en Gang om samme Kilde igjen. Nej, sagde hun atter, saa faa hun Skam, saa sandt som hun haver alt været her. Og dermed ginge de alle hjem paa den Tid.

Item bestod og forskrevne Karine paa sin Himmerigs-part samme Tid, at nu paa Skjærtorsdag kom Elline Mørks til hende udi Marken ved Lillelund¹⁾ og sagde: Karine, vi skulle nu have et Gilde forhaand; vil du følge mig til det, da skal der ikke komme mange over dig at sidde, fordi der er ikke mange yppermere end jeg, naar jeg kommer did. Hvad er det for et Gilde, sagde Karine. Det er et stort Gilde, sagde Elline Mørks; thi vi kunne drikke 10 eller 12 Tønder Øl en Nat. Nej, sagde Karine, jeg faar Raad til Gilde, hvor Gud vil; jeg vil ikke følge eder did. Og dermed skiltes de ad.

Item bestod og samme Karine paa sin Sjæls Salighed, at nogen Tid der efter kom Elline Mørks til hende paa Kornerup Gade og tilspurgte hende, om hun ikke endda var beraadt at ville lære den Kunst, som hun havde sagt for hende. Da svarede Karine og sagde: Nej Elline, vil jeg ikke, jeg vil ikke give mig fra Gud og til den onde Mand; thi min Hu falder der ikke til. Sagde Elline: Imens din Hu falder der ikke til, da giv dig tre Torsdag Aftener Fanden i Vold, saa skal din Hu vel falde der til, og du skal

¹⁾ Dette Sted kjendes ikke mere. Overhovedet findes der ikke nu nogen Skov til Kornerup. I ældre Tid har det dog rimeligvis været anderledes. I Tranbærmosen, som er delt mellem Præstegaarden og Kornerupgaard, fandtes i alt Fald i min Tid oftere ved Tørvegravning Træstammer. Denne Mose bærer i det hele Præg af at være en Skovmose; medens Bøndernes Moser, der ligge langs med Lejreaa, skjønnes at være dannede paa tidligere Saltvandsgrund, da der paa Bunden hyppig forekommer Skaller af Muslinger, som kun leve i Saltvand. Tørvenerne er her stærkt svovlede, hvorfor man i tidligere Tid sagde, at man kunde lugte Kornerup, inden man saa' Byen.

vel lære det og blive saa klædt som nogen Bondedatter her nær omkring. Da sagde Karine hart nej, og ikke vilde lære det. Og dermed skiltes de ad.

Item samme Tid bestod og samme Karine paa sin Himmerigspart, at den Tid hun begyndte at se her udaf, hvorledes de brugte dem, da kom Elline Mærks til hende udi Marken og sagde: Karine, du har nu røbet mig og sagt, hvad du har set af mig; men du skal faa en Fandens Møde („moedt“) derfor, og jeg havde ikke troet dig der til. Svarede samme Karine: Da maatte I have ladet mig være den samme fattige Pige, jeg var, og ikke lokket mig til saadanne slemme Gjerninger. Og siden blev Karine svarlig syg og vild som en Fugl, som mangen Mand vitterligt er baade udi Kornerup og andensteds.

Den Torsdag, som vor Frue Himmelfart paa faldt (15. Aug.) ad Aften, da tilspurgte Niels Persen, Foged udi vor Frue Kloster, Citze Hanses i Kornerup, om hun havde været i Raad eller Gjerning med Elline Mærks udi Kornerup. enten hun havde været udi Flok eller Følge med hende at forgjøre Laurits Fynbo eller raade ham Bod igjen, eller brugt Trolddom med hende udi nogen Maade. Hun vilde ikke svare; tilsidst sagde hun dog: Kjære Niels Persen, jeg beder eder for Gnds Skyld, tager Borgen af mine fattige Døtre og lader dem komme her til Gaarden ¹⁾, at de ikke skal komme til Biskopsgaard eller udi Byfogdens Haand. De ere dog Hr. Esge Bildes egne, og jeg veed vel, at mit Liv er forset, og tilstaar og bekjender, at jeg var med Elline Mærks at forgjøre Laurits Fynbo, og jeg var og med hende at raade ham Bod igjen. Niels Persen spurgte, hvor de vare, den Tid de forgjorde ham. Da sagde Citze, at Elline Mærks kom hjem til hende udi sit Hus og sagde: Citze, vil du gaa med mig, da ville vi se, om vi kunne finde paa nogen Raad mod Laurits Fynbo, thi han er altid saa meget imod os. Saa ginge vi baade op i Elline Mærks Herberge, og der havde vi noget Skrabberi ad handle med udi den nørre Vraa. Da tilspurgte Niels Persen, hvad de

1) Vor Frue Klosters „Gjæstegaard“.

læste samme Tid. Svarede Citze og sagde, hun læste intet, men Elline Mørks hun læste det altsammen. Ydermere spurgte Niels Persen: Hvad hedder de Ord, I læste? Svarede Citze og sagde: Jeg maa ikke, jeg maa ikke sige dem. Da spurgte Niels Persen, hvor længe de vare om at forgjøre ham. Svarede Citze: Det var snart gjort, thi det var ikke uden et Ord, tre eller fire

Fremdeles spurgte Niels Persen samme Citze ad, hvorfor de saa forgjorde Laurits Fynbo. Da svarede hun og sagde, at han havde en syg Ko, og hans Pige drev hende til Vands en Dag, og jeg havde og en Ko, som var vel fødet og kaad, og min Ko løb til Laurits Fynbos Ko og stunge hende omkuld samme Tid. Da løb Pigen hjem og beklagede det for Laurits, saa han blev vred paa mig, og vi finge Klammer og Trætte sammen, og der udaf begyndtes det først. Desligeste havde han nogle store Grisesøer, som vare vante at bryde Gjærde; og de brøde mit Gjærde, der stod omkring mit Hus, og han ikke vil fly der Raad til, og derfor blev jeg vred paa ham.

Fremdeles spurgte Niels Persen samme Citze ad, hvorfor Elline Mørks blev vred paa Laurits Fynbo. Da sagde Citze samme Tid, at det første Elline Mørks og hendes Husbonde vare komne til Kornerup, havde de noget Kvæg, som de skulde give Græsgang til Byen for. Da havde alle Bymænd undt dem det paa 3 Fjerdinger Øl; da sagde Laurits Fynbo, at de maatte vel give en hel Tønde Øl, hvilket som de og maatte gjøre samme Tid, saa Elline Mørks Husbonde græd derfor. Og derfor blev Elline Mørks vred paa Laurits Fynbo.

Søndag der næst efter kom Niels Andersen, Raadmand i Roskilde, ind til Citze Hanses og tilspurgte hende, om hun var nødt eller trængt eller pint til at sige saadanne Ord paa sig og paa Elline Mørks, som hun havde sagt og tilstaaet, eller hun gjorde det for Rædsel eller for nogen Forfærdelses Skyld. Da svarede Citze, at hun ej var nødt og ej pint i nogen Maade, og ej heller gjorde det for Rædsels Skyld, men vilde tryggelig tage det paa sin Sjæls Salighed, at saa

var gaaet og faret fra det første og til det sidste, lige som hun nu for Niels Persen bekjendt haver.

Item samme Søndag efter Middag gik Niels Hansen, samme Citze Hanses Søn, ud fra sin Moder og ind til Elline Mørks og sagde udi Dannemænds Nærværelse, som er Laurits Skarth i Sancte Affuense Klostergaard¹⁾ og Per Fynbo udi Darup: Ilde har I gjort, Elline, at I har ægget og kommet min Moder udi saadanne slemme Gjerninger med eder, som hun nu har bestaaet for mig og flere Danne-mænd. Svarede Elline: Ilde har eders Moder gjort, at hun maatte have sagt nej, saa vel som jeg, da havde vi blevet fri.

Item den Mandag der næst efter lod Niels Persen læse for Elline Mørks den Bekjendelse, som Citze Hanses tidt og ofte for Dannemænd tilstaaet og bekjendt haver, Punkter og Artikler, Ord fra Ord, ligesom forskrevet staar, udi Dannemænds Nærværelse og Aahør, som er Anders Liere-bech²⁾, Herredsfoged til Sæmmeherreds Ting, Niels Andersen, Raadmand i Roskilde, Laurits Mogensen, Borger der sammesteds, Anders Ipsen i Kornerups Hoffgaard³⁾ og Anders Møller der sammesteds. Da tilsvarede Elline Mørks udi sin fri Vilje og Vilkaar, unødt og upint i nogen Maade, og lagde sine Hænder tilsammen og sagde: Alle disse Ord og Artikler, som Citze Hanses her udi bekjendt haver, det bekjender jeg ogsaa paa min Sjæl^s Salighed, at saa er gaaet og faret udi Sandhed, ligesom forskrevet staar.

¹⁾ S. Agnete Kloster i Roskilde.

²⁾ Ved dette Navn mindes vi om en anden Trolddomssag fra samme Tid. I den samtidige Roskilde-Aarvog berettes nemlig: »1548, Dorothea Villoms, Villom van Seygens forudm Borgmesters Efterleverske, ypperste og rigeste Borgerske i Roskilde, meget navnkundig i mange Land og Rige, med sin Stolbroder Citze Leerbæks vore brændte uden for Roskilde for Trolddoms Sag, S. Michels Aften«. (Rørdam, Hist Kildeskr. 1. R. I, 380. 642). Det er ikke ganske usandsynligt, at Citze Leerbæks har været Herredsfoged Anders Lierebechs Hustru (eller Moder).

³⁾ Denne Mand maa formodentlig have været, hvad vi nu kalde Gaardens Forpagter.

Item den Fredag for S. Bartholomæi Dag da kom Oluf Michelsen, Byfoged udi Roskilde, ind til Elline Mærks og tilspurgte hende, hvorledes Citze Hanses og hun forgjorde Laurits Fynbo. Da svarede samme Elline Mærks udi sin fri Vilje og Vilkaar, unødt og upint i nogen Maade, at en Dag kom Citze Hanses op til hende og sagde, at Laurits Fynbo var hende altid saa meget imod baade med hans Svin og Kvæg, saa hun kunde ingenlunde være med Fred for det; saa sagde hun til mig: Kjære Elline, vil du gaa med mig, da vil vi se, om vi kunne finde paa nogen Raad mod Laurits Fynbo; thi jeg veed vel, at du kan det saa vel som jeg. Saa ginge vi baade bort og tog en Urt, som stod udi Citze Hanses Have, og der læste vi disse efterskrevne Ord udover samme Urt, som saa lyde: Jeg binder dit Hjærte, Laurits Fynbo, med dette Baand, lige som vor Herre han bandt Djævelen med de haarde Stenrødder til evig Tid. Fremdeles tilspurgte Oluf Michelsen hende ad samme Tid, hvor de siden gjorde udaf samme Urt. Da sagde forskrevne Elline, at en Dag tog de vare paa, naar Laurits Fynbo kom alene udi sin Lade, saa tog de samme Urt og kastede den udover Huset, som han var udi, at samme Urt kom ind i hans Gaard, saa han blev syg tredie Dag der efter. — Ydermere spurgte Oluf Michelsen hende ad, hvor hun lærte dette Trolddom. Da svarede hun og sagde, at Citze Hanses havde en Søn, som hed Per Hanssen og var Degn udi Vindinge i den dyre Tid, og han kom ned til Kornerup og var der en Tid lang. Da kom han udi Handel med min Søn, saa han lærte ham samme Kunst, og siden lærte atter min Søn mig og samme Kunst, desværre jeg nogensinde skulde lære det.

Item den Løverdags næst efter, som var S. Bartholomæi Dag, da lod Niels Persen Elline Mærks baade ud af Stok og Fjeder, saa hun sad ledig og løs udi Gjæstegaards Borgestue, da tilspurgte Niels Persen hende, om hun da vilde bestaa de Ord, som hun havde sagt om Fredagen for Oluf Michelsen, Byfoged. (Filstaaelsen gjentages).

Item den Mandag næst efter Bartholomæi Dag blev Citze Hanses forhørt efter Sagvolders Begjæring, og efterdi

16 Mænd have tilforn sagt hende og Elline Mærks til Baal og Brand, efter deres egen Bekjendelse, som de upint have tilstaaet og bekjendt, da for nogen Aarsags Skyld blev hun den samme Dag forhørt udi Dannemænds Nærværelse, da bekjendte hun paa sin Sjæls Salighed, førend hun kom til nogen Pinelse, at hun gik op til Elline Mærks og sagde: Vil du gaa med mig, da vil vi se, om vi kunne finde paa nogen Raad mod Laurits Fynbo; thi jeg maa ikke være med Fred for hans Svin og for hans Kvæg. Og siden ginge vi baade og tog en Urt, som stod udi min Have, og der læste vi nogle Ord udover samme Urt, der vi forgjorde ham med, som saa lyder: Jeg binder dit Hjærte, Laurits Fynbo, dit Legeme og alle dine Lemmer og Indvolde, din Lykke og al din Velfærd, med dette Baand, ligesom vor Herre han bandt Djævelen med de haarde Stenrødder til evig Tid.

Og spurgte Oluf Michelsen samme Citze ad, hvordan samme Urt var. Svarede samme Citze: Han er ligesaa skabt som Logstilke, dog er det ikke Logstilke¹⁾. — Det første hun kom paa Stigen²⁾, sagde hun: Lader mig ned igjen; jeg vil sige eder Sandhed herpaa. Der hun da kom ned igjen af Stigen, tog hun det paa sin Sjæls Salighed, at hun var med Elline Mærks at forgjøre Laurits Fynbo med den Urt, som hun har sagt, og hun var og med at raade ham Bod igjen hos den Kilde bag Søren Persens. — Spurgtes hende ad, hvem der lærte hende samme Kunst. Svarede hun og sagde: Det gjorde Citze Per Ipsens udi Suarsløff, som er nu død. Spurgtes hende ad, om hun havde forgjort flere end Laurits Fynbo. Svarede hun og sagde: Ja, at hun forgjorde Knud Ingvorsen udi Suarsløff, saa han gik og forvisnede bort, indtil han døde. Spurgtes hende ad, hvorfor hun saa forgjorde Knud Ingvorsen. Svarede hun og sagde: For min Husbonde og han vare træt-agtige tilsammen. Spurgtes hende ad, om hun aldrig skriftede den Synd for nogen. Svarede hun og sagde, hun

¹⁾ Maaske Løgstilke.

²⁾ Et Torturretskab.

skriftede det for Hr. Per Povelsen, Sognepræst udi Suarsløff Kirke.

Spurgtes hende ad, hvor deres Patron var, og hvad han hedder. Svarede hun og sagde: Han hedder Skønner og er udi den Kilde bag Søren Persens Gaard i Kornerup. Spurgtes hende ad, hvordanne han var. Svarede hun og sagde: Han er sort og slem. Spurgte Niels Andersen, Raadmand udi Roskilde, hende ad, om han altid vilde være dem saa lydig fore. Svarede hun og sagde: Naar et Menneske faar givet sig under hans Vold, siden er han dennem altid redebon fore og gjør alt det, de bede ham, naar de kalde paa ham.

Item om anden Dagen bestod og Citze Hanses for Oluf Michelsen og Niels Andersen i Roskilde, at naar Laurits Fynbos Hustru havde brygget og lagt der Gjør paa, da tog hun det bedste deraf, og det andet blev fordærvet. Desligeste naar han havde aget sit Møg paa hans Ager udi Marken. da fordærvede hun det, saa at det ikke kunde forbedre Jorden saaledes, som det burde.

Item samme Mandag Aften blev Elline Mærks og forhørt efter Sagvolders Begjæring. Da var hun til Munds med Citze Hanses, førend hun kom til Pinelse. Da bestod de baade tilhobe, ligesom forskrevet staar. der Citze Hanses før bekjendt havde, saa begges deres Ord fulgtes ad. Den Tid hun kom paa Stigen, spurgte Oluf Skriver ¹⁾ hende ad, hvor det Gilde staar, der hun vilde have Laurits Fynbos Pige til. Da svarede hun og sagde: Det stod paa Ullemose paa Sa hels Mad. Ydermere spurgte Oluf Skriver hende ad, hvem der var med hende ad Gildet. Da sagde hun: Lisebet Burdth og alle andre, som saadanne Djævels Kunst kan, som jeg, udi alle Hjørner her omkring samles de der. Hvem er eders Høvedsmand, sagde Oluf Skriver. Svarede Elline: Djævelen udi Helvede er vor Høvedsmand. Ydermere spurgtes hende ad: hvilkelunde de samles der paa Ullemose. Svarede hun og sagde: Vi samles der i 7000 Djævles Navn. Spurgtes hun ad, hvor den

¹⁾ Den tidligere nævnte Byfoged Oluf Michelsen.

Æske var, de havde deres Trolddom udi. Da sagde hun: Han staar i mit Herberge i Jordan ved min Kisteende mod den nørre Vraa. Hvad er i samme Æske, sagde Oluf Skriver. Svarede Elline: Der er intet udi hende uden den onde Aand. Hvad hedder han, sagde Oluf Skriver. Svarede Elline og sagde: Han hedder Skønner. Hvor blev eders Trolddom, sagde Oluf Skriver. Svarede Elline og sagde: Jeg brændte det tre Dage eller fire, førend jeg kom her op. Desligeste sagde hun og samme Aften, at hver Nat, siden hun blev greben, da stod Djævelen for hende ligesom en stor sort Kat, og hans Øjne brændte som Lys. Da spurgte Oluf Skriver hende ad, om hun ikke var ræd for ham. Svarede hun og sagde: Jeg gjør Kors for mig, saa gaar han fra mig og skjætter mig intet.

Hermed slutter Beretningen om denne Sag, som viser, i hvilken sørgelig Grad gammelt Hedenskab endnu levede i Folket, skjønt Kristendommen tilsyneladende havde været den herskende Religion i over et halvt Aartusinde. — At Enden er bleven, at begge Kvinder ere blevne brændte, kan jo ikke være tvivlsomt, og det stadfæstes ved følgende rimede Slutning paa Beretningen:

Denne Historie findes ond' mangefold;
Thi lod Gud det straffe af Øvrigheds Vold¹⁾.

Da der i Aaret 1567 efter offentlig Foranstaltning forfattedes »en Bog, som indeholder hvis Gaarde, Pengeshuse, øde Jorder, Skove og anden vis Rente, som ligger til Kirkerne, Præstegaardene og Degnegaardene udi Sjællands Stift«²⁾, indførtes heri følgende Oplysninger om Kornerup og Svogerslev:

Kornerup Kierche haffuer 12 Decimantes, 2 Møller, 6 Gorsede. — Prestegaarden ibidem, dertill kand saaes

¹⁾ Danske Mag. 3. R. III, 323—33 efter Orig. i Geh.-Ark. — Et Udtog af Sagen er meddelt i Nordisk Ugeskrift, udg. af Selsk. for en forbedret Retskrivning, 1837—38, S. 125—9.

²⁾ Orig. i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 67 Fol.

wdj dend eene Wangh xxvj Schipper Rough, j Pund Biug, iij T^r Aure; wdj huer de andre 2 Wonge j Pd. Roug, j Pund Biug, 2 T^r Aure. Eng i alle Wangene vj Lees. — Ingen Degnestaffnn.

Suorsløff Kierche, Annex till Trinitatis Kierche ¹⁾, haffuer hun 17 Decimantes, 1 Mølle. — Prestegaarden ibid. iboer en Bonde. Der till kand saaes wdj huer Wang 30 Schipper Korn, iij T^r Aure, ix Lees Eng. Schylder till Landgilde 1 Pund Roug, 1 Pund Biugh ²⁾. Ingen Degnestaffnn.

Af en anden Kilde ³⁾ oplyses vi om det Beløb, som Kirketienden ved samme Tid udgjorde, nemlig

Kornerup 1566: 1 Pund 5 Skp. Rug; 1 Pd. Byg; 2¹/₂ Td. Havre.

— 1567: 1 Pund 9¹/₂ Skp. Rug; 1¹/₂ Pd. Byg; 3 Td. Havre.

Svogerslev 1566: 3 Pund Rug; 2 Pd. 4 Skp. Byg; 7 Td. Havre.

— 1567: 3¹/₂ Pund 5 Skp. Rug; 3 Pd. 1 Skp. Byg; 6 Td. Havre.

Det samme Beløb androg ogsaa Præstetiende og Kongetienden. Da nu 1 Pund Rug var 20 Skjepper, og 1 Pund Byg var 24 Skjepper, saa vil det ses, hvor lidet det hele beløb sig til, og det deltes endda for Præstens vedkommende mellem to, da Præsten ved Trinitatis Kirke i Roskilde oppebar Præstetienden af Svogerslev.

Vil man paa Grundlag af de meddelte Angivelser anstille en Beregning over, hvor meget der i det hele avle-

¹⁾ Om denne Kirke findes i samme Kilde følgende: »Trinitatis Kirke i Roskilde har Halvparten af Roskilde By. Præstegaarden er der ingen Jord til. Hertil Jordskyld og Husleje — 100 Mark».

²⁾ Meningen er naturligvis, at den Bonde, der beboede Svogerslev Præstegaard, ydede den anførte Landgilde af Gaarden til Præsten ved Trinitatis Kirke i Roskilde.

³⁾ Sjælands Stifts Regnskaber i Geh.-Ark.

des i Sognene dengang, da kommer man til et mærkeligt Resultat. Ved nemlig at tage Gjennemsnittet af Kirketienden i Aarene 1566 og 67 og ved at multiplicere samme med 30, da faar man ud, at dengang avledes der aarlig

i Kornerup 817 $\frac{1}{2}$ Skp. Rug. 900 Skp. Byg. 82 $\frac{1}{2}$ Td. Havre.

i Svogerslev 2025 Skp. Rug. 1875 Skp. Byg. 195 Td. Havre.

Reduceres det hele til Tønder (6 Skp. udgjorde da en Tønde), saa faar man i

Kornerup 136 $\frac{3}{16}$ Td. Rug. 150 Td. Byg. 82 $\frac{1}{2}$ Td. Havre.

Svogerslev 337 $\frac{3}{8}$ Td. Rug. 312 $\frac{3}{8}$ Td. Byg. 195 Td. Havre.

Men i Aaret 1838 ansloges Avlen i Kornerup Sogn til 800 Td. Rug, 800 Td. Byg, 1000 Td. Havre, 450 Td. Ærter og 1000 Td. Kartoffler. I Svogerslev Sogn til 1376 Td. Rug, 1376 Td. Byg, 1720 Td. Havre, 645 Td. Ærter og 1290 Td. Kartoffler¹⁾. Altsaa var Jordens Udbytte 1838 over 6 Gange saa stort som i Midten af det 16de Aarhundrede. Jeg behøver ikke at gøre opmærksom paa, hvilke Slutninger deraf kan udledes med Hensyn til Befolkningsforholdene og de økonomiske Vilkaar, hvor under Beboerne levede. Da Misforholdet mellem Fortid og Nutid stiller sig stærkest med Hensyn til Kornerup Sogn, kunde nogen maaske gøre gjældende, at Kornerupgaard sandsynlig ikke har ydet Kirketiende 1566—67. Vi kunne vel hverken bestemt benegte eller bekræfte det, men skulle dog gøre opmærksom paa, at Kornerupgaard hverken nu eller i forrige Aarhundrede var tiendefri²⁾.

I Anledning af hvad ovenfor er meddelt om, at Svogerslev var Annex til Trinitatis Kirke i Roskilde, bliver

¹⁾ Sterm, Beskr. over Kjøbenhavns Amt III, 338. 346.

²⁾ Hofman, Foundationer VII, 229, Not. f. Naar Kornerupgaard ikke er tiendefri, da antager jeg, at det kommer af, at den efter Reformationen kom under Lenet, og altsaa ikke kom til at nyde godt af den Adelens Sædegaarde tillagte Tiendefrihed.

det et Spørgsmaal, hvad dette var for en Kirke. Som det vil erindres, betegnes den i »Klemmebrevet« fra 1555 som »hellig Trefoldigheds Kirke«, hvilket jo er samme Navn. Ser man efter i de Fortegnelser, der i topografiske Værker findes over de mange Kirker, som fordum vare i Roskilde, da finder man ingen af dette Navn uden Byens første gamle Kirke, der siden blev fuldstændig ombygget og indviet til S. Lucius — altsaa Domkirken. Men efter at denne Kirke var indviet paany, kaldtes den ikke mere hellig Trefoldigheds Kirke, men altid — ogsaa en Tid lang efter Reformationen — S. Luds; i en senere Tid, som bekjendt, kun »Domkirken«. Udtrykkene i det ovennævnte »Klemmebrev« tillade nu desuden ikke at antage, at det er den, der menes. En anden »Trinitatis Kirke« maa altsaa søges, og det vil da neppe kunne være nogen anden end Graabrødre Kirke, der blev bestaaende som Sognekirke for en Del af Roskilde By en Tid lang efter Reformationen, indtil Sognet inddroges under Domkirken, der samtidig fik to Sognepræster eller Compastores, af hvilke den øverste havde Vindinge Sogn som Annex, hvilket Præsten i Rerslev bestyrede for ham som hans Kapellan¹⁾, medens den anden Compastor, der tillige var Lector Theologiæ, havde Svogerslev til Annex, hvilket Præsten i Kornerup betjente som Kapellan.

Som Compastorer i Roskilde, der tillige vare Sognepræster til Svogerslev, kunne vi, idet vi for øvrigt henvise til Blochs Roskilde Domkirkes Historie I, 30—1 og III, 5, her nævne følgende tre: Mester Frants Nielsen, hvis Navn med Aarstallet 1595 endnu læses paa Himlen over Prædikestolen i Svogerslev Kirke. Hans Biografi er tidligere meddelt i dette Tidsskrift²⁾. Da han døde 1603, efterfulgtes han af M. Laurits Andersen, der hidtil havde været Rektor ved Roskilde Skole, og nu blev Lektor

¹⁾ Se Kirkehist. Saml. 3. R. II, 690.

²⁾ Kirkehist. Saml. 3. R. II, 296—300.

og Compastor¹⁾. Denne døde imidlertid allerede 1605, hvorpaa M. Daniel Knoff kom til at indtage hans Plads. Han var født 1571 og Søn af den gamle, forhenværende Hofpræst M. Christoffer Knoff, der levede som Kantor i Roskilde Kapitel til sin Død 1611; i 5 Aar havde han studeret udenlands med Understøttelse af Kapitlet, hvad bl. a. fremgaar af følgende Kvittering, der er interessant derved, at den godtgjør, at M. Christoffer Knoff (en født Preusser) i Tidens Løb havde lært at skrive Dansk, om end ikke uden Sprogfejl:

Kiendis ieg Christoffer Knoff Cantor och giør witterlig medt dette mit obne breff, adt ieg ydage dato hafuer annamet och oppebaard aff Erilig och welbyrdig mand Frederich Gosche, werge tyll Roschilder Domkirche, tredsinds tifue gode Daler, hwilke er stipendium, som hederlig Capitel hafuer aarligen bewilliget min Sohn Daniel Knoff tyl sine studia fra Pascke termin nehst for gangen aars 1601 tyl Paa-scke nærwer[en]dis aars 1602. Tyll windesbyrd hafuer ieg trickt mitt Signet herhos och medt egen handt vnderschrefuet. Actum Roschild den 28 Aprilis Anno 1602.

Christoffer Knoff
manu propria.

Paategning: Her paa haffuer M: Christoffer aff schreuedt paa thenne Seddel for — ij pd. byg xij daler²⁾.

I Aaret 1603 blev Daniel Knoff, der sikkert har taget Magistergraden udenlands, Kapellan ved Domkirken i Roskilde og Aaret efter aflagt med et Vikariat sammesteds³⁾. 1605 blev han, som sagt, 2den Compastor og Lektor ved Domkirken, hvorpaa han den 26de Oktober 1606 havde Bryllup med Anne, Datter af Christoffer Nielsen Skriver,

¹⁾ Bloch, Roskilde Domkirkes Hist. I, 30. 45. Jvfr. min Kbhvns Univ. Hist. II, 276. 619. III, 578. 580. 583. IV, 549—50.

²⁾ Orig. i Univ.-Bibl, Addit. 58. 8vo.

³⁾ Scr. Rer. Dan. VI, 604. Af Kirkeh. Saml. 3. R. II, 758 ses, at M. Daniel Knoff senere ogsaa havde et Vikariat i Aarhus.

fordum Vicarius ved Roskilde Domkirke og Økonom ved Duebrødre Stiftelse¹). — I Hyldingsfuldmagten 1610 for Sømme Herred skriver Knoff sig som »Sognepræst til Svavrsløf og Kornerup«, medens hans Kapellan, Hr. Herman Hansen Høyer, kalder sig Guds Ords Tjener i Kornerup²). Den angivne Stilling til Svogerslev og Kornerup Sogne har M. Daniel Knoff vistnok vedblevet at indtage lige til sin Død den 6te Februar 1625. I sine senere Aar var han tillige Sacristan ved Domkirken, hvor Ligstenen over ham og hans Hustru endnu findes³).

Efter Knoffs Død gik det 2det Compastorat ind, og der blev kun een Sognepræst ved Domkirken, der saa fik to Kapellaner, hvoraf den ene, der almindelig kaldtes »Graabrødre Kapellanen«, fik Præstetienden og Præstegaarden i Svogerslev til sin Indtægt⁴). Men i over hundrede Aar derefter vedblev dog Kornerup og Svogerslev at staa i det gamle Afhængighedsforhold til Roskilde. Som Exempel herpaa kan nævnes, at i den kgl. Konfirmation (af 4. Oktober 1692) »paa en af Stiftsbefalingsmanden og Superintendenten i Sjælands Stift gjort Ligning mellem Præsterne anlangende Kathedraticum« begynder Listen over Sømme Herreds Kirker og Præster saaledes: »Lucii Kirke

¹) Brev, dat. Roschildiæ Cal. Oct. 1606, fra Daniel Knoff til Dr. Jonas Charisius (der var aflagt med et Kannikedømme i Roskilde), hvorved denne indbydes til Brylluppet, findes i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 1305, Fol.

²) Ny kirkehist. Saml. V, 151.

³) Marm. Dan. I, 34. Sten Friis, Roskilde Domkirke, S. 202.

⁴) Se Kongebrev af 26. Febr. 1625 hos Bloch, Rosk. Doms. Hist. I, 93. Ved et Kapitelsmøde i Roskilde den 24. Marts 1625 vedtoges i Henhold til dette Kongebrev: »Mag. Lavrits Mortensen (Scavenius), Sognepræst til S. Lucii og Graabrødre Sogn i Roskilde, skal lade Graabrødre Kapellanen til evig Tid have Indkomsten og Præsterenten af Korn baade af Sognet og af Præstegaarden i Svogerslev, som Graabrødre Annex, saa vel som Lam, Gjæs etc., og at Sognet Svogerslev skal af Præsten i Kornerup betjenes, som nyder alt, hvad der falder inden Kirkedøren« osv. (Meyer, Beskr. over Roskilde, S. 12).

og Kornerup, Mag. Søren 2 Rd.«¹⁾. Men Mag. Søren er den som Salmedigter bekendte Søren Jonæsen, der var Sognepræst ved Domkirken. Kornerup og Svogerslev (som slet ikke nævnes) vare altsaa hans Annexer. Da imidlertid Sognepræsterne i Roskilde neppe personlig have haft sønderligt at gjøre med disse Sogne, skulle vi dog ikke her opholde os ved dem, men derimod forsøge at give en Liste over de Mænd, som have udført det kirkelige Arbejde der, skjønt det for den ældre Tid er meget vanskeligt at tilvejebringe nogen paalidelig Fortegnelse over disse ofte skiftende og lidet fremragende Personligheder.

Til Vejledning skal dog først hidsættes den ældste Fortegnelse, som haves over Præster (Kapellaner) i Kornerup og Svogerslev, saaledes som den forefindes i et Hdskr. (Gl. kgl. Saml. 2990. 4to) forfattet 1669 af Universitetspedellen Peder Muus (Petrus Musenius), den vigtigste Kilde, der haves, til Oplysning om Præsterne i Sjælands Stift i ældre Tid, skjønt den ingenlunde er fejlfri, og navnlig ofte er mangelfuld med Hensyn til de indviklede Kapellanforhold i Kjøbstæderne, særlig i Roskilde og Kjøbenhavn.

Graabrødre Sogns Capellaner,
men nu Cornerups.

H. Jacob Nielsen²⁾.

H. Balthazar Povelsøn voc.³⁾ 13 Jul. 1635 til Graabrødre oc Svogersløff.

Svogersløff (Decimantes 17) och Cornerup (Decim. 12),
men tilforne Graabrødre.

H. Enoch Jacobsøn comminister.

H. Hans Nielsen Roëskyld, som haffuer tient der [i] Capellaniet vdj 26 Aar siden Anno 1618, da hand bleff

¹⁾ Rothe, Kong Christian V's Rescripter, S. 928.

²⁾ Blev ifølge en Antegnelse i samme Hdskr. [øverste] Kapellan ved Roskilde Domkirke den 19. Juni 1635.

³⁾ Læsningen af dette Ord er ved Rettelse i Mnskr. bleven usikker.

voceret oc ordineret den 25. Oct. til de Ostindiske Skibe med ¹⁾ confirmeret, oc døde hand i Cornerup 1644.

H. Matz Hansøn Haggius vocatus 30. Martii et ordinatus comminister die 13. Aprilis 1645.

NB. Sognepræsten til Roëschylde Dom-Kirche er rette Sognepræst till disse tuende Sogner, och hand haffuer Jus vocandi comministros suos etc.

H. Hans Tygesøn vocatus comminister et ordinatus die 27. Novembr. An. 1654.

H. Niels Rasmussøn Jersovius var her Sognepræst til Svogersløff ac inferior Comminister til Roëschilde Dom-Kirche vocatus An. 1649 die 23. Jun., men tilforne Præst i Skaane, ut videre est p. 146 ²⁾).

H. Bernt Hendrichsøn, Famulus olim Communitatis Regiæ, vocatus et ordinatus die 14. Junii An. 1660.

Til Forklaring af denne noget gaadefulde Liste kan hidsættes nogle Oplysninger, som findes i Behrmanns Beskrivelse af Roskilde, S. 187 ff.

Forfatteren bemærker først, at det er urigtigt, naar Pontoppidan siger, at Graabrødre Kirke i Roskilde blev nedbrudt 1575, da den stod endnu 50 Aar efter den Tid. Derpaa fortsætter han saaledes ³⁾: »Til Graabrødre var der endnu en Annex, nemlig Svogerslev; i Kornerup var der et Kapel, som en Ejer af Kornerupgaard — der dengang var meget større end den nu er — havde ladet indrette for sig selv. Da Graabrødre Kirke efterhaanden forfaldt, og Menigheden ej havde Evne til dens Istandsættelse, blev den af Christian IV 1625 lagt til Domkirken, hvis første

¹⁾ Saaledes synes der at staa, men Meningen er uklar. Som Ret-telse foreslaas: men ikke.

²⁾ Paa det angivne Sted (i Fortegnelse over »Comministri Luciæ Ecclesiæ Roëschildensis«) staar: Hr. Niels Rasmussen Jersovius Comm. inferior Roëschildensis, och tilforne Vitæscholæ et Deimontis [o: Vidskølle og Dejberg] apud Scanos comm., och hid til steden kom hand die 23. Jun. Anno 1649.

³⁾ Behrmann har om Sagen forøvrigt intet, som ikke allerede findes i Provst Meyers Beskrivelse over Roskilde, S. 11 ff.

Præst fra nu af blev Sognepræst baade til Domkirkens og Graabrødre Sogne. Men ved denne Forening blev det tillige paalagt Sognepræsten at holde en Kapellan til Graabrødre og Svogerslev, som maatte besørge alle de gejstlige Forretninger, som forefaldt i det Distrikt af Byen, som før havde hørt til Graabrødre Menighed; denne Kapellan kaldtes derfor sædvanlig Graabrødre-Kapellanen. I Løn havde han Indkomsterne af Præsterenten af Korn saavel af Sognet som af Præstegaarden i Svogerslev, ligesom al Smaaredsel, Lam, Gjæs osv.; men Svogerslev Kirke blev da betjent af Præsten i Kornerup, som for sin Umage erholdt alt, hvad der faldt inden Kirkedøren Sognepræsten ved Domkirken var dengang [og navnlig efter 1679, da Graabrødrekapellanen Anders Dinesen Mossin tillige blev Præst ved Frue Kirke i Roskilde] en stor Prælat; thi han var tillige Provst i Sømmeherred og havde Kaldsrettighed 1. til Graabrødre Kirke, 2. til Frue Kirke, 3. til Svogerslev og Kornerup, fordi Præsten i Kornerup bestred Kirketjenesten i Svogerslev for Graabrødre-Kapellanen, og 4. til Vindinge«

Saa vidt Behrmann. I Peder Muus's ovenstaaende Præstelite er imidlertid Graabrødre-Kapellanerne og Præsterne i Kornerup blandede sammen, idet navnlig Hr. Niels Rasmussen Jersovius er sat blandt de sidste, medens han hører til de første, hvad forøvrigt det, der er anført om ham, ogsaa viser. Om Graabrødre-Kapellanerne skulle vi imidlertid ikke tale her, men kun om de Mænd, der have betjent begge Sognene, Kornerup og Svogerslev, om end det sidste kun som Kapellaner.

Den første paalidelige Meddelelse om Præsterne i Sømme Herred, Tiden har levnet os, er den, som findes i Hyldingsakten fra 1584 ¹⁾. Denne har imidlertid den væsentlige Mangel, at den kun indeholder Præsternes Navne, men ikke Stedet, paa hvilket de virkede. Kun ved

¹⁾ Ny kirkehist. Saml. IV, 406.

tildels vanskelige Undersøgelser kan man udfinde, hvor Præsterne have været, navnlig ved Sammenligning med Hyldingsakten 1610. Jeg skal til lettere Oversigt her anføre de Navne, som disse tvende Aktstykker indeholde, ved Siden ad hinanden. Hvad der er sat i Klammer, er mine Tilføjelser. De Præster, hvis Navne ere betegnede med *, vare Herredets deputerede ved de respektive Hyl- dinger.

Sømme Herred.

1584.

- M. Frants Olsen, Provst [Sgpr. ell. Compast. v. Domkirken, afskediget 1585. Se Personalhist. Tidsskr. III, 123].
 Hans Olsen [ved Frue Kirke].
 Jørgen Hendriksen [v. S. Ibs og S. Jørgens Kirker].
 Mads Nielsen [i Himmelev].
 Jakob Eriksen [i Aagerup og Kirkerup, † 3. Juli 1585].
 Knud Seuerensen [i Flyng].
 *Jesper Andersen, Vicepræposi- situs [i Hvestrup].
 *Palle Knudsen.
 *Peder Jensen [i Jyllinge og Gunsemagle].

1610.

- M. Daniel Knoff, Sognepr. til Svavrsløf og Kornerup [Com- past. ved Domkirken].
 *Niels Jensen, v. Frue K.
 Jesper Christoffersen Herluff¹⁾, t. S. Ibs og S. Jørgens K.
 Mads Nielsen²⁾ [i Himmelev].
 Hans Jørgensen Faxe, i Kirke- rup og Aagerup.
 *Knud Seuerensen, Provst, Flyng.
 Jørgen Andersen³⁾, i Hvestrup.
 Herman Hansen Høyer. Tjener i Guds Ord i Kornerup.
 Peder Jensen, i Jyllinge og Gunsemagle.
 *Damianus Albretsen, i Hers- lev og Gjevninge.
 Niels Bendtsen, Guds Ords Tjener i Glim.

¹⁾ Ny kirkehist. Saml. V, 151 er Navnet ved en Trykfejl blevet til Gerluff.

²⁾ Er glemt at anføres i N. k. S. V, 151, fordi hans Navn savnes blandt Underskriverne af Hyldingsfuldmagten; men i Indgangen til Aktstykket nævnes han blandt Herredets Præster (ligeledes 1608); dog uden Angivelse af Sted.

³⁾ Hos Wiberg I, 706 antages, at Jesper Andersen (1584) og Jørgen Andersen (1608 og 1610) ere samme Person; men det gaar ikke an. Navnene ere aldeles tydelige og sikre i Fuldmagterne.

Hr. Palle Knudsen, der altsaa er den eneste af Præsterne i Sømme Herred 1584, som vi ikke med Sikkerhed have kunnet stedfæste, kan med ikke ringe Sandsynlighed antages at have været Præst i Kornerup. Hans Efterfølger her har vistnok været Hr. Oluf Simensen, om hvem vi dog vide lidt mere. Han var før 1585 Hører ved Roskilde Skole¹⁾. Aaret, da han kom til Kornerup, kjende vi vel ikke; men at han var her 1595 ses deraf, at der paa Himlen over Prædikestolen i Svogerslev staar: »1595 var M. Frands Nielsen Sognepræst og Oluf Simensen Capellan«, og at Hr. Oluf Simensens Navn er udskaaet paa Prædikestolen i Kornerup. Muligvis har han dog netop i det nævnte Aar forladt disse Sogne. Thi den 3die Juni 1595 underskrev han Vicariernes Statuter i Roskilde²⁾, og er altsaa paa denne Tid bleven aflagt med et Vicariat ved Domkirken; men dette var, i alt Fald i flere andre Tilfælde, et Tegn paa, at vedkommende var bleven Kapellan ved Domkirken. Her synes han i ethvert Tilfælde at have haft sin Virksomhed 1602, da Biskop Vinstrup paa Landemodet dette Aar »bad om Hjælp for Hr. Oluf Simensen i i Roskilde, hvis Bolig var brændt«³⁾.

Hr. Alexander (Sander) Olsen Otzing kan med nogen Grund formodes at have været Hr. Oluf Simensens Eftermand i Kornerup og Svogerslev. I det akademiske Program, som ved hans Død udstedtes over ham, fortælles nemlig, at han efter i et Par Aar at have været Hører ved Roskilde Skole og Kordegn ved Domkirken, den 15de Oktober 1595 blev ordineret til Kapellan ved en Kirke i Nærheden af Roskilde. Skjønt Kirken ikke udtrykkelig nævnes, ligger det dog nær at tænke paa Svogerslev, hvormed saa Kornerup er fulgt i Tilgift. Allerede Aaret efter blev Hr. Sander imidlertid Sognepræst i Ege-

¹⁾ Bloch, Roskilde Domskoles Hist. II, 32.

²⁾ Scr. Rer. Dan. VI, 604.

³⁾ Ny kirkehist. Saml. V, 51.

bjerg i Ods Hrd., og derfra kaldtes han 1610 til resid. Kapellan ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, i hvilken Stilling han døde den 20de Februar 1614¹⁾.

Hr. Herman Hansen Høyer er den næste Kapellan i Kornerup og Svogerslev, som vi kjende. Han var født i Roskilde 1571²⁾, men maa være blevet en gammel Karl, inden han naaede til Universitetet, da han først i Aaret 1602 findes indskreven til at nyde Kommunitetet³⁾. 1605 blev han Hører ved sin Fødebys Skole⁴⁾. 1610 forekommer han som »Guds Ords Tjener i Kornerup«⁵⁾. Den 27de Januar 1612 underskrev han de roskildske Vicariers Statuter⁶⁾. Samme Aar antages han at være bleven Kapellan ved Domkirken⁷⁾. Han døde i denne Stilling den 3die Juli 1635 i sin Alders 64de Aar. Hans Hustru, Karine Jørgensdatter, lagde en Ligsten over ham, hvilken nu ligger over en Grovsmed, Niels Jørgensen († 1743), der købte den, lod Indskriften afslibe og en ny udhugge. Men heldigvis er den ældre Indskrift bevaret blandt Pontoppidans *Marmora Danica II*, 283. Som en Søn af Hr. Herman Høyer nævnes i Meyers Beskrivelse over Roskilde, S. 32, Henrik Høyer, der 1686 var Assessor i Kammerkollegiet; men det er vel tvivlsomt, om denne Angivelse er rigtig.

¹⁾ En udførligere Fremstilling af hans Levned efter det akad. Program findes i min Univ. Hist. III, 741—2.

²⁾ Ved sin Død 1635 var han nemlig i sin Alders 64de Aar (Gravskrift). En Broder til ham var vistnok Hans Hansen Høyer, der blev født 1599 i Roskilde og siden blev Præst i Borup og Kimmerslev (Dän. Bibl. II, 43. Wiberg, I, 196).

³⁾ *Matricula Commun. Haun. i Konsist. Arkiv.*

⁴⁾ Bloch, *Rosk. Domscoles Hist.* II, 34 (jvfr. I, 53. II, 63).

⁵⁾ Ny kirkehist. Saml. V, 151. Allerede 1608 indtog han vistnok denne Stilling, da »Hermand Handssøn«, som han skrev sig selv, har sat sit Navn under den af Sømme Herreds Præster udstedte Fuldmagt i Anledning af det forestaaende Tronfølgervalg. (Orig. i Geh.-Ark.).

⁶⁾ *Scr. Rer. Dan.* VI, 605.

⁷⁾ Wiberg II, 639. 641.

I Peder Muus's tidligere meddelte Fortegnelse over Præsterne i Kornerup nævnes Hr. Enoch Jakobsen som den første, der kjendes¹⁾. Har denne Mand været her, maa han være bleven Præst 1612, thi hans Testimonium publicum fra Universitetet er udstedt den 29de Februar i det nævnte Aar²⁾, og dette Testimonium plejede den Gang sjelden eller aldrig at løses, inden vedkommende havde faaet gejstlig Ansættelse. Herved er imidlertid at bemærke, at Hr. Enoch sædvanlig siges at være bleven Præst i Jyllinge og Gundsemagle 1612. I alt Fald vide vi med Visshed, at han døde i dette Embede den 8de August 1640. Muligt var det jo imidlertid, at han 1612—18 har været i Kornerup og først derefter er kommen til Jyllinge. Gaa vi da nu ud fra, at Peder Muus (der som oftest er vel underrettet, da han havde Indberetninger fra Præstekaldene at støtte sig til og forfattede sin »Catalogus« allerede i Slutningen af Frederik III's Tid) har Ret, naar han sætter Hr. Enoch Jakobsen som Præst i Kornerup, saa kunne vi forøvrigt oplyse følgende om ham. Han var født i Roskilde og blev Student fra Skolen sammesteds. Efter at have taget Baccalaurgraden med Ære (som det synes 1603), blev han Hører ved sin Fødebys Skole, og 1607 tillige Degn ved Domkirken, i hvilken Stilling han forblev til 1612³⁾. Han var latinsk og dansk Poet, og har ogsaa paa anden Maade lagt sin litterære Sands for Dagen. Følgende Skrifter kjendes af ham (de med * mærkede dog kun af Titel, da de nu synes tabte):

In clarissimi viri D. Matthiæ Severini Choldingii, Rectoris Scholæ Roëschildensis Lauream Magistralem . . . vota et

¹⁾ Som den første i Rækken af Præsterne i Kornerup stiller Wiberg: Hr. Claus Jacobsen. En saadan kjendes ellers ikke, og da Wibergs Hovedkilde er Peder Muus's Catalogus, er det vel rimeligt, at han har læst Navnet fejl.

²⁾ Kirkehist. Saml. 3. R. I, 767.

³⁾ Bloch, Roskilde Domscoles Hist. II, 34—5. III, 10—11.

gratulationes amicorum (Enochi Jacobi Roschild. et Christiani Matthiæ fil.¹⁾ Roeschild-Dani). Hafn. 1604. Prid. Non. Decemb.²⁾.

*Oratio de necessitate, dignitate et utilitate Dialecticæ. Hafn. 1605. 4.

Epitome cohortis hæreticæ, quæ in Ecclesiam Christi pededentim temporibus Apostolorum & consequentibus proximis irrepsit, desumta ex quatuor libris fabularum hæreticarum Theodreti, & collecta per Enochum Jacobi Roschildensem, Scholæ patriæ *σύνεργον*. Hafn. 1608. 8vo. (Tilegnet følgende Medlemmer af Roskilde Kapitel: De ærlige og velbyrdige: Hr. Holger Gagge, Domprovst; Hr. Frederik Godske og Hr. Frants Brockenbus, Kanniker. De hæderlige og velærde: Hr. Magister Christopher Knoff, Kantor, Hr. Magister Povl Pedersen R. og Hr. Magister Daniel Knoff, Kanniker og Præster ved Kirken i Roskilde).

Epigrammatum liber primus de rebus Theologicis et Philosophicis scriptus ac editus ab Enocho Jacobo F. Roschildensi. Hafn. 1609. 4to. (Tilegnet Hr. Hans Pedersen Vallø, Sognepræst i Greve og Kildebrønde, dat. Roskilde 1. Januar 1609. Heri siger Forf.: „Reverende vir, nuncupationis meæ causam exponam, grata mente, ut quidem debeo, me olim in tenella mea ætate, hac in patria mea schola cum publico docendi fungereris munere, honeste et fideliter a te institutum esse, et postea multis affectum esse beneficiis, agnosco et profiteor“). Efter Epigrammerne følge nogle Digte til Personer, der vare knyttede til Roskilde, nemlig 1. Gratulatio in lauream magistralem, qua clarissimus vir D. Matthias Coldingius Havnix anno 1604 die 6 Decemb. exornatus est. 2. Oda nuptialis conjugio reverendi viri M. Danielis Cnofii Pastoris et Lectoris Roschildensis, destinata anno 1606 7 Cal. Novemb. 3. Elegia in obitum nobilis viri Jacobi Vind, qui Roschildiæ obiit anno 1607. 14. Aprilis. 4. Hymenaios nuptiis M: Matthiæ Coldingij Roschildiæ celebratis anno 1608. 5 Iduum Mai consecratus.

¹⁾ Var 1602 ff. Hører i Roskilde (Bloch, Rosk. Domsk. II, 35).

²⁾ Afskrift »ex impresso« i Thottske Saml. 472. 4to.

Epigrammatum liber secundus in quo Philosophicis Theologica sparsim intermiscuntur — ab Enocho Jacobo Roschildensi. Hafniæ 1611. 8vo. (Tilegnet M. Povl Pedersen, Sognepræst og Kannik i Roskilde, dat. Roschild: ex Musæo, die conversionis b. Pauli, Anno 1611).

Den unge Mand synes at have gjort bedrøvelige Erfaringer om Konernes Stridbarhed — eller at have kunnet berolige sig med, at ingen Kvinde lettelig vilde faa hans Epigrammer at læse, da et af dem lyder saaledes:

Improbas mulieres incohercibiles esse.
 Duricie, indomitas silices, costa æqvæ acerba,
 Nec sine fractura flexilis esse potest.
 Subjicit obsequii mala se vix legibus uxor,
 Vix bene svadentis flectitur ore viri.
 Costæ edunt sonitum, si collidantur eodem
 Sacco; sed nullum terrea gleba dabit.
 Conjugii costæ, qvæis mens, faciesqve Megæræ est,
 Lingvaci vincunt improbitate viros.

Kong Davids 23 Psalme ved Rijm oc Sang befattet. Hæderlig, fin oc Gudfryctig Quinde, Margareta Schuendi ¹⁾, Hæderl. oc Høyl. M. Poffuel Pedersøns Høstru, vdi Roskild, til ære oc Tieneste, tilskreffuet aff E. J. R. Kbh. 1612. (Optrykt i Ny kirrehist. Saml. I, 549—51).

*En gudelig Psalme om den Christen Kirke, som er Helles Samfund oc Guds aandelige Lyst-Have. Kbh. 16**. 8vo.

*Cythara Veritatis 3: Sandheds Cyther, eller en nye Takke-Sang aff den 136 Kong Davids Psalme. Kbh. 1616. 8vo.

Hr. Enoch Jakobsen var gift med Clara Sørensdatter og er Stamfader til en stor Efterslægt af Præster, deriblandt N. F. S. Grundtvig ²⁾. Hvem ved, om det ikke er Stam-

¹⁾ Om denne mærkelige og fremragende Kvinde findes nu mange Efterretninger let tilgængelige i Dr. Otto Sperlings Selvbibliografi, udg. af S. Birket Smith. Kbhvn 1885.

²⁾ Paa dette Slægtskab har Sognepræst Fr. Helveg gjort mig opmærksom.

faderens poetiske Aand, der som en Fønixfugl har svunget sig op mod det høje hos den sene Efterkommer ¹⁾ — ligesom der er Sandsynlighed for, at B. S. Ingemann nedstammer fra den fortjente Salmedigter Hans Thomesen ²⁾. Herren siger: Mod dem, der elske mig og holde mine Bud, gjør jeg vel i tusinde Led. Det er en Darwinisme, som vi uden Betænkning kunne give Bifald.

(Fortsættes).

¹⁾ Slægtforbindelsen er følgende:

Hr. Enoch Jakobsen,
Præst i Jyllinge og Gundsemagle † 1640.

— | —
Hr. Isak Enochsøn Jyllinge,
Præst i Kregome og Vinderød † 1697.

— | —
Anne Isaksdatter,
g. m. Hr. Jørgen Hansen Grundtvig,
Præst i Kregome og Vinderød † 1712.

— | —
Hr. Otto Grundtvig,
Præst i Vallekilde og Hørve † 1772.

— | —
Hr. Johan Grundtvig,
Præst i Udby og Ørslev † 1813.

— | —
Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

²⁾ Se min Kbhvns Univ. Hist. 1537—1621. II, 741.

Fra Kornerup og Svogerslev.

Ved **Holger Fr. Rørdam.**

(Slutning).

De højst indskrænkede Forhold, der vare indrømmede de Mænd, som beklædte Præsteembedet i Kornerup og Svogerslev, have vistnok bidraget til, at saa faa Efterretninger ere levnedede om dem i det første Aarhundrede efter Reformationen. Først fra Aaret 1618 kan Præsterækken betragtes som sikker.

Hr. Hans Nielsen Roskilde var, ifølge Ped. Muus's tidligere meddelte Angivelse, »Kapellan« her fra 1618 til sin Død 1644. Blandt hans Børn var uden Tvivl den bekendte Generalfiskal Søren Hansen Cornerop, om hvem mere nedenfor.

Hr. Mads Hansen Hagh, ovennævntes Efterfølger, var formodentlig født i Ribe; i alt Fald var han Søn af en Barts kjær Hans Markvartsen sammesteds, med hvem det fik en sørgelig Ende, da han 1642 dræbte sin egen Hustru med et Knivstik og derfor blev henrettet¹⁾. Sønnen blev den 30te Marts 1645 kaldet til »Comminister« her, ordineret 13de April s. A.²⁾. I Hyldingsfuldmagten fra 1648 kalder han sig selv »Præst i Svogerslev og Kornerup«.

¹⁾ Kinch, Ribe Bys Hist. og Beskr. II, 667.

²⁾ Se foran, S. 428.

I en Indberetning fra 1651, som nedenfor skal meddeles, betegner han sig som »Kapellan«, men skjønt han ogsaa deri paa en Maade sætter Svogerslev som Hovedsognet ved at nævne det først, daterer han dog fra Kornerup Præstegaard, hvor han altsaa har haft sin Bolig. Han er formodentlig død i Pestepidemien 1654. Følgende Indberetning, der bl. a. oplyser, at Præstegaarden i Kornerup paa den Tid var saa godt som uden Jordtilliggende, haves fra hans Haand¹⁾:

Kornerup.

Kornerup er en bye, hvor vdi ere tilsamen 13 Decimantes, der iblant ere der tu gaarde, som ere mere end hele boel; den ene, som kalles Kornerups gaard, er halff-anden boel, den anden noget mere end en heel boel, saa meget som en halpund schyld.

Noch 3 gaarde, som ere tre fierings gaarde.

Noch sex gaardsæder.

Noch tu møller, aff hvilche den ene haffuer, for vden Qvernene, i marchen med de andre noget mere end halff boels jord, den anden ichon en gaardsæde jord.

Her for vden er Prestegaarden, som er ichon en gaardsæde.

Alle forskreffne gaarde oc den gansche by ligger til Roëschild gaard.

Dette at vere en rictig designation, effter Kongelig Mandat, paa gaardene i Kornerup och huem dem tilkommer, vidner ieg med egen haand. Actum Kornerups præstegaard den 20 Feb. 1651.

Matz Hansøn Hagh, Capellane
til Suogersløff oc Kornerup.

Suogersløff.

Suogersløff sogn er en bye, vdi hvilchen der ere 19 Decimantes, aff hvilche tre ligger til Roëschild gaard, oc i

¹⁾ Orig. i Geh.-Ark. (Jordebøger).

blant de 3 gaarde er ichon en heel boel, de andre 2 ere tre fierings gaarde.

Fire ere der, som hører Velb. Fru Barbara Vitrops¹⁾ til, af huilche de 3 ere ichon halff boel, den fierde er halff-anden fierings gaard.

En er der, som er en heel boel, och hører Velb. Fru Berete Mund til²⁾.

Fem ere der, som hører til Kiøbenhaffns Vniversitet, oc aff dem er ichon En heel boel, de fire ere tre fierings gaarde.

Tu ere der, som ligger til Conrectorem i Ottense³⁾, och de begge ere ichon halffboel.

Tu ere der, som hører Lucij Domkirche til i Roeschild, aff huilche den ene haffuer veret en heel boel indtil nu, daa er for nogen tid siden fra den kommet tu fiering jord, den ene, en Vniversitetz i Kiøbenhaffn bonde fich, den anden fiering jord er kommen til en Mølle ved Suogersløff, som er paa Lucij Domkirches gods i Roëschild, saa at begge Lucij Domkirches i Roeschild gaarde ere nu ichon halffboel en huer.

Er her oc til Suogersløff en mølle, som hører Lucij Domkirche i Roeschild til.

Noch præstegaarden, en halffboel, er annexeret til Sogne Presten i Roeschild.

Dette (osv. samme Underskrift som ovenfor ved Kornerup).

Hr. Hans Tygesen var den næste Præst i Rækken. Han var født i Roskilde og blev i Juni 1644 Student fra sin Fødebys Skole⁴⁾. Den 27de November 1654 blev han ordineret til Præst⁵⁾. I Hyldingsfuldmagten for 1655 har han underskrevet sig som »Pastor Cornerup

¹⁾ Enke efter Kansler Chr. Friis til Kragerup.

²⁾ Enke efter Mogens Pax, Lensmand paa Roskildeggaard.

³⁾ Konrektoren i Odense havde nemlig som Embedsløn Indtægten af et Vikariat ved Roskilde Domkirke.

⁴⁾ Universitetets Matrikel.

⁵⁾ Se foran, S. 428.

et Svogersleff«. Vistnok er han død i en ung Alder under de strænge Tider, som Svenskekrigen medførte. Vi vide nemlig, at Svogerslev Sogn under denne Krig blev haardt medtaget¹⁾, og det er da ogsaa rimeligt, at Kornerup har haft samme Skjæbne. — I en Optegnelse om sjællandske Landemodesforhandlinger²⁾ findes følgende Notits:

Synod. Roskild. 10 Oct. 1660.

M. Søfren Hanssen, Conrector i Roskild Skole, hafde indstøfnet H. Hans Tygessen i Kornerup paa sin Søsters, Enckens Vegne i Kornerup, anlangendis Egteskab, hand hafde lovet hende, der hand blev kaldet til Kornerup Kald, som blev beviist med de 7 Kalds[mend]. Og effterdi M. Søfren refereret sig paa Bispen, hvilken H. Hans ogsaa skulle have gifvet Løffte paa Enckens Vegne, blev det henviist til Lensmanden og Bispen, som da ei var tilstede.

Ved denne Notits er det besønderlige, at den Præstenke fra Kornerup, som der tales om, maa være Hr. Hans Tygesens, og den Præst, som der var indstøfnet, maa være hans Eftermand, Hr. Bernt Henriksen, som nedenfor skal omtales. Koncipisten har altsaa taget Fejl af Navnene. Enken har vistnok været en Datter af den tidligere nævnte Præst Hr. Hans Nielsen Roskilde, og hun har formodentlig været gift med Hr. Mads Hagh, inden hun fik Hr. Hans Tygesen³⁾. For at faa hende forsørgt havde Sognemændene efter den sidstnævnte Præsts Død stillet den Betingelse, at Eftermanden skulde ægte hende⁴⁾.

¹⁾ Behrmann, Grundrids til Roskilde Domkirkes Hist., S. 53; og sammes Beskr. af Roskilde, S. 50.

²⁾ Hdskr. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 1171. 4to.

³⁾ Dennes Eftermand blev kaldet 14. Juni 1660 (se foran, S. 428); men deraf kan man ikke sikkert slutte, at Hr. Hans Tygesen er død i Aaret 1660; han kan godt være død et Aarstid tidligere, da Krigstilstanden jevnlig forhindrede, at Embederne strax kunde blive besatte igjen.

⁴⁾ Det vækker for øvrigt Forundring her at finde „7 Kaldsmænd“ omtalte, da Sognepræsten i Roskilde jo havde Kaldsret til Korne-

Den ovenfor nævnte Mag. Søren Hansen eller Søren Cornerop (som han skrev sig selv), der paa Landemodet søgte at hævde Enkens formentlige Ret til Ægteskab, er den første, som har gjort Navnet Kornerup bekendt i videre Kredse. Han blev nemlig den enevældige Kongemagts første Generalfiskal for Danmark og spillede i den korte Tid, han var ved Magten, en mærkelig Rolle. Maaske skal jeg derfor paa et andet Sted komme tilbage til hans Historie.

Hr. Bernt Henriksen blev kaldet den 14de Juni 1660. Han havde tidligere indtaget den beskedne Stilling som Famulus i Kommunitetet. I Fortegnelsen over de Studenter, som i September 1658 meldte sig for at deltage i Kjøbenhavns Forsvar, findes han under Navnet Berent Hendriksøn Assens. Vistnok var han da fra den By, efter hvilken han bar Navn ¹⁾. Den tidligere omtalte Klage, som M. Søren Hansen Cornerop i Oktober 1660 førte over, at den nys kaldede Præst i Kornerup ikke vilde ægte hans Søster, Præsteenken sammesteds, maa gjælde Hr. Bernt, hvilket bekræftes ved Landemodesforhandlingerne fra det følgende Aar, hvori det hedder ²⁾:

Synod. Roskild. 19 Juni 1661.

Præsteenken i Kornerup ved sin Fuldmægtig Johan Sørensen, en Procurator i Kjøbenhavn, havde indstævnet Hr. Bernt i Kornerup, at han ikke havde efterkommet hans Løfte med Enken at ægte, det han dog havde lovet de 7 Kaldsmænd, der han blev kaldet. Hendes Fuldmægtig be-

rup og Svogerslev, og Kirkepatronerne ikke plejede at tilstede Menighederne at kalde Præst. Den største Indrømmelse var ellers, at de lod den til Embedet udsete Kandidat prædike for Menigheden, inden de gav ham Kaldsbrev (jvfr. Kirkehist. Saml. II, 244).

¹⁾ Se mit Skrift om Studenternes Deltagelse i Kbhvns Forsvar 1658—60, S. 160. Naar Wiberg (II, 246) siger, at Bernt Henriksen 1644 blev Student fra Roskilde Skole, da er det vist en Forvexling med den ovenanførte Hr. Hans Tygesen.

²⁾ Efter en Afskrift i Ny kgl. Saml. 1171. 4to.

gjærede, at dersom han ikke vilde ægte Enken, da at give hende aarligen 7 Pund Korn; ellers vilde han begjære Dom, om han ikke burde som en ærlig Mand at holde sit Løfte. — Der blev udnævnt 4 Provster at forlige dem, som var de trende forrige ¹⁾ og jeg (Hr. Ebbe Brun i Gimlinge) den fjerde. Der jeg fornåm, at Hr. Bernts Tiende kunde ikkun være 6 eller 7 Pund Korn, tilbød vi Enkens Fuldmægtig $3\frac{1}{2}$ Pund Korn. Han vilde ikke lade sig forlige hverken med 5 eller 6 Pund. Der vi intet kunde erholde, fandt Ærkebispem paa et godt Middel, at dersom han eller andre hendes Venner vilde forskaffe et halvt hundrede Daler til Præsteenker, og vilde saa lade sig nøje med 4 Pund Korn aarligen, vilde han forskaffe Enken hvert Aar 40 Daler Rente af den Hovedstol, som er given til Præsteenker ²⁾; og med det Vilkaar var han tilfreds.

Den ældste Kirkebog, som haves for Kornerup og Svogerslev Sogne, er begyndt af Hr. Bernt Henriksen 1675. Han har sidste Gang skrevet i samme den 11te Marts 1677. Nogen Tid efter er han vistnok død. Han var gift med Kirsten Olufsdatter Thrane, der overlevede ham og siden blev gift med Eftermanden,

Hr. Niels Pedersen Bech, hvis Haand i Kirkebogen begynder i Efteraaret 1677. Om ham vides kun, at han 1669 var bleven Student fra Roskilde Skole ³⁾. »Kirsten, Hr. Niels Bechs«, bar jevnlig Børn til Daaben i Kornerup 1678—80. I en Erklæring af 11te Sept. 1680, der er indført i Kirkebogen, omtales »vores Præst Hr. Niels Bech« som da fungerende. Men i November s. A. ophører hans Haand i Kirkebogen, og ikke længe efter døde han. Naar Wiberg anfører Hr. Niels Bech kun som

¹⁾ M. Søren Povlsen Gotlænder i Slangerup, M. Søren Maj i Holbæk og M. Hans Jørgensen Hammer i Førslev.

²⁾ I Randen har en Kritikus bemærket: Ikke sønderlig godt Raad og Middel for Enkekassen, at annamme een Gang 50 Daler og udgive aarlig 40 Daler.

³⁾ Bloch, Roskilde Domskoles Hist. IV, 11.

personel Kapellan ¹⁾, kaldet 14de August 1677 med Løfte om Succession, da er det jo vel muligt, at Hr. Bernt Henriksen, hvis Dødsdag ikke kjendes, dengang endnu har været i Live; men han maa være død snart efter, hvorpaa Hr. Niels Bech selvstændig har overtaget Præsteembedet, hvilket han dog, som vi saa', kun forestod i faa Aar.

Samtidig med Præsten Hr. Niels Bech og senere var der en Forpagter paa Kornerupgaard af Navnet Jens Bech, begravet i Kornerup Kirke den 25de Marts 1689; men det er os ikke bekjendt, om der har været noget Slægtskab imellem disse to Mænd. Forpagterens Ligsten findes endnu i Kirken, og da det er den eneste, Kirken gemmer, kan Indskriften her anføres:

„Her under hviler udi Herren den høiagtbare og vel-fornemme, nu salige Karl Jens Jensen Bech, som var Forpagter paa Kornerupgaard og Ridefoged for det høi-lovlige Kiøbenhafns Universitet. Han var barnefødt i Ebeltoft i Jylland An. 43, og salig udi Herren hensov paa bemeldte Kornerupgaard den 19. Martii 1689 udi sin Alders 46. Aar. Gud give ham med alle tro Christne en glædelig og ærefuld Opstandelse“ ²⁾.

De tidligste Spor af en Skole i Kornerup forekomme i ovennævnte Hr. Niels Bechs Antegnelser i Kirkebogen; thi 1679 nævnes baade »Kirsten Skolemesters af Kornerup« som Fadder, og 5te Decbr. s. A: blev »Jens Andersen Skolemesters« Barn begravet. Samme Jens Andersen »Substitut« havde 1681 en Datter til Daaben, der blev baaren af Borgmester Anders Andersens Kone, Ingeborg,

¹⁾ Til denne Fejltagelse har Gjessing vistnok givet Anledning, naar han i D. Jubellærere III, 386 siger, at Hr. Jakob Bruun (om hvem mere nedenfor) 20de Decbr. 1680 blev kaldet til Præst i Kornerup og Svogerslev »at succedere Hr. Bernt«. Han har ikke vidst, at Hr. Bernt da havde været død i tre Aar.

²⁾ Mærkeligt nok var der samtidig ogsaa en anden Forpagter paa Kornerupgaard, ved Navn Jakob Nielsen.

fra Roskilde. Den 8de Februar 1689 jordedes »Jens Andersen, Degn i Kornerup«. Hans Enke, »gamle Kirsten Skolemesters«, døde først 1722. Om Jens Andersens Efterfølger har Præsten Kjeld Iversen (om hvem nedenfor) antegnet, at Dom. Oculi 1690 havde Jakob [Villemesen Middeltion] Degn og Hustru Karen Villadsdatter deres Barn, Johanne Margrethe, til Daaben, baaret af »Sophia Amalia, Fruens Pige paa Gaarden«; Niels Munk, Ridefoged, og Niels Stephensen, Rentemesters Tjener, stod Fadder. Det høje Herskab paa Kornerupgaard, hvis Tjenerskab Degnen søgte som Faddere til sit Barn, skal senere omtales. — »1713, d. 25. April, blev Jacob Medeltohn, forrige Sogne- degn her til Kaldet, begravet i Vaabehuset i sin Alders 77«. Han synes 1706 at være afgaaet fra Embedet. Hans Hustru var død i September 1711.

Hr. Jakob Iversen Bruun, der blev Hr. Niels Bechs Eftermand, var født den 13de Marts 1657 paa Christianshavn, hvor hans Fader, Iver Jakobsen B., var Brygger og Handelsmand. Denne var vistnok en ret velstaaende Mand; men hans Formue var dog for intet at regne i Sammenligning med den, som hans Fader, den navnkundige Kjøbmand, Bygningsentreprenør og Skibsreder Jakob Madsen, havde besiddet. Den sidstnævnte (født 1596 i Visby paa Gulland, død 21de Maj 1653) var tillige Borgmester paa Christianshavn og utvivlsomt et af sin Tids største Handelsgenier og Kong Christian IV's Tilflugt, naar det i denne Konges senere Aar gjaldt om at bygge, udruste og forsyne en Flaade, at opføre et Tøjhus, en Kirke eller en anden større Bygning i Kjøbenhavn. Det var til ham, Kongen kort før sin Død gennem Rigshofmester Korfåts Ulfeld solgte hele den i bedre Tider opførte prægtige Børs for 50,000 Rdl., en Sum, som Jakob Madsen betalte med kvitterede Regninger over ældre Tilgodehavende. Da Frederik III 1669 atter afkjøbte Jakob Madsens Enke, Karen Ejlersdatter, Børsen, udlagde han hende 1002 Tdr. Hartkorn Bøndergods i Fyn, der antoges at

svare til de 50,000 Rdl., hvortil Bygningen i sin Tid var vurderet. Denne Rigdom deltes mellem sex Børn, blandt hvilke var vor Jakob Bruuns Fader, Bryggeren paa Christianshavn, der var gift med Marie Philipsdatter Gutzlof, Datter af en Amtsforvalter i Holsten¹⁾. Jakob Bruun kom 12 Aar gammel i Københavns Skole, som da bestyredes af hans Farmoders Broder, M. Jørgen Ejlersen. 1675 blev han Student, dimitteret af M. Henrik Borne-mand, der senere blev hans Biskop²⁾. Aaret efter at han var bleven Student, blev han Hører ved den samme Skole, hvor han nys havde været Discipel, og tog som Hører 1678 theologisk Attestats. Den 20de December 1680 kaldtes han til Præst i Kornerup og Svogerslev og havde den 17de December 1681 Bryllup med Formandens Enke, Kirsten Olufsdatter Thrane. Hun havde været gift med hans tvende Formænd, og var formodentlig aldrende. I alt Fald døde hun allerede den 14de Februar 1685 uden at have skjænket ham Børn³⁾. Som Enkemand havde Hr. Jakob vistnok sin Søster, Ivara Margrete Iversdatter, til at styre sit Hus⁴⁾. Men efter et Aars Forløb indgik han nyt Ægteskab, og fik en Hustru fra Baron Jens Juels Hus. Den 11te Maj 1686 havde han nemlig Bryllup i København «i mange højadelige Personers Overværelse» med Maren Olufsdatter Graae, om hvem der berettes følgende⁵⁾: Hun var født 1654 paa Møllegaard i Ingelsted Herred i

¹⁾ Gjessing, Jubellærere III, 385—9. Lassen, Børsens Hist. S. 47—68. I Odense Bisparkiv findes et Dokument, udstedt i Odense den 4de Marts 1691, hvorved Jakob Iversen Bruun, (da) Sognepræst i Herslev og Gjevninge, med sin Søster, Marie Katrine Iversdatter, og sin Moder, Marie sl. Iver Jakobsens, skjøder en dem arvelig efter Faderen, sl. Iver Jakobsen Bruun, tilfalden Gaard i Vigerslev i Skovby Hrd. til Fru Birgitte Elsebe v. Hahn, sl. Oberst Ulrik v. Dewitz's Efterleverske.

²⁾ Hist. Tidsskr. 3. R. III, 674.

³⁾ Gjessing, Jubellærere III, 386.

⁴⁾ Hun nævnes i alt Fald nogle Gange i Kirkebogen som Fadder.

⁵⁾ Gjessing, Jubellærere III, 386 - 7.

Skaane, hvor hendes Fader Oluf Michelsen Graae var Fred. Rantzovs Fuldmægtig og Forvalter; Moderen hed Dorthe Sørensdatte. Indtil sit 11te Aar var hun hos sine Forældre, „da Baron Jørgen Krabbe i Skaane tog hende i sit Hof; forblev der i 6 Aar, hvorfra hun med Recommendats blev skikket til Danmark til Baron Jens Juels Friherinde Vibeke Skeel¹⁾, i hvis Hof hun opvartede 16 Aar for Kammerpige, og fulgte imidlertid Herskabet paa mange Rejser baade inden- og udenlands“. At hun havde vundet sit Herskabs Yndest, skjønnes af den fornemme Fadderkreds, der samledes i Kornerup Kirke ved hendes første Barns Daab. I Kirkebogen findes nemlig antegnet:

1688²⁾, den 30 April havde Præsten Hr. Jacob Bruun en Søn til Daaben, kaldet Jens. Jomfru Bertte Juel, som var Hans Excellentzis Hr. Jens Juels Datter [bar ham]. Jomfru Øllegaard Sested holt Huen. Fadderne: Hr. General Admirall Niels Juell. Frue Riise Wind, hans Excellentzis Hr. Jens Juels Friherinde. Hr. Thomas Ranch i Aagerup i Sømmeherreødt. Jens Bech, Forpagter paa Cornerupgaard og de Høilærdis Ridefoget. Mag. Johan Braæms³⁾ Kieriste Mette Hareboe.

Den 12te Januar 1689 blev Hr. Jakob Bruun kaldet til Præst i Nabosognene Herslev og Gjevninge. Efter Ind-

¹⁾ Denne døde 23de Januar 1685 (Optegn. om Familien Skeel af V. S. Skeel, S. 258).

²⁾ Ved en besønderlig Fejltagelse staar denne Notits i Kirkebogen under Aaret 1685. Men af Gjessings og andres Angivelser vide vi, at Hr. Jakob Bruuns ældste Søn, Jens, der sikkert er opkaldt efter Baron Jens Juel og siden blev Præst i Førslev og Sneslev, var født 1688. At Aaret 1685 i ethvert Tilfælde ikke kan være rigtigt, fremgaar da ogsaa blandt andet deraf, at Fru Riise (o: Regitze) Wind, der stod Fadder, først den 1ste Februar 1686 blev gift med Baron Jens Juel. Tidligere havde hun været gift med Vilhelm Marselius Friherre af Gyldenrone. (Meddelt af Hr. A. Thiset).

³⁾ Sognepræst ved Roskilde Domkirke og Provst i Sømme Herred, senere Biskop i Aarhus.

bydelse tog han 1702 Magistergraden. Allerede den Gang var han lidende af Gigtsmerter, som efterhaanden tog saaledes Overhaand, at en stor Del af hans Liv blev en Lidelsestid. 1718 maatte han tage sin Søn, den flinke Skibspræst Hr. Casper Bruun, der havde været med Tordenskjold i Slaget i Dynekilen (1716), til sin Medhjælper, og til ham afstod han 1721 Embede, Præstegaard og alt, da hans Sygdomstilstand ikke mere tillod ham at udrette noget. De sidste 13 Aar af sit pinefulde Liv maatte han tilbringe i Sengen. Hans Hustru døde 1734, 80 Aar gl. Selv naaede han en Alder af 82 Aar og begravedes den 1ste September 1739 i Herslev Kirke. Hans Søn og Efterfølger udgav et Ligvers over ham med Titel: »Jakobs Kamp og Krone«. Det slutter med følgende Ord:

Hans Ære-Blomster paa hans Grav skal ikke feile,
 Mens Rune-Skialdred Lind af gamle Borreveile
 Og Bognæs Bøge-Top sin Skygge sammenslaar
 For Iisefjordens Bugt paa Hersløf Præstegaard¹⁾.

Hr. Kjeld Iversen (Roskilde) blev 1672 Student fra Roskilde Skole²⁾ og kaldtes den 23de Februar 1689 til Præst i Kornerup og Svogerslev. Han døde imidlertid allerede efter et Aars Virksomhed den 9de Maj 1690³⁾.

I denne Præsts saa vel som i hans nærmeste Førmands og hans Efterfølgers Tid levede paa Kornerupgaard Fru Anna Katrine Müller, Dr. Caspar Bartholins. Hun var en Datter af den bekendte Rentemester (tilsidst Etatsraad) Henrich Müller, der blev Ejer af saa mange Herregaarde, at de neppe kunne tælles, deriblandt ogsaa Kornerup (1663)⁴⁾. Hver af hans syv Børn fik sin, og

¹⁾ Giessing, a. St.

²⁾ Bloch, Rosk. Doms. Hist. IV, 14.

³⁾ Kirkebogen i Kornerup.

⁴⁾ Ifølge en Angivelse, jeg har set, var H. Müller en Tid Ejer af det uhyre Areal af 10,386 Tdr. Hartkorn. Andensteds angives det endnu højere. (Se P. W. Becker, Saml. til Danmarks Hist. i Fre-

nogle af dem synes at have faaet flere ¹⁾. Anna Katrine fik Kornerupgaard, hvor hun og hendes Ægtefælle, Dr. jur. Caspar Bartholin, tog Bolig. Han var en Søn af den ældre Dr. med. & theol. Caspar Bartholin († 1629) og var født 1618. Efter at være bleven Student rejste han udenlands i ti Aar og kom endelig 1649 tilbage med den juridiske Doktorgrad fra Universitetet i Padua. Under Krigen 1657 flg. udredede han paa egen Bekostning en Eskadron Dragoner til Kongens Tjeneste ²⁾. Vi vide ikke bestemt,

derik III's Tid, I, 48). H. Müllers Levned fortjente en monografisk Fremstilling. Han var utvivlsomt en af sin Tids virksomste og mest begavede Personligheder. At han paa utilbørlig Maade har beriget sig selv paa Statens Bekostning, som der undertiden siges, er jo muligt; men Beviset savnes dog endnu. Selv gjorde han Krav paa at anses for en tro Tjener, og blev af de tre Konger, som han tjente, agtet for at være det.

¹⁾ Rentemester Henrich Müllers Børn vare ifølge O. H. Nysteds hdskr. «Nemus genealogicum», sammenholdt med Saml. til jydsk Hist. og Topogr. IV, 55 og 86, samt Lengnick, Familien v. Müller, følgende:

1. Jørgen Müller til Aagaard og Tyrrestrup, Kgl. Mj.s Kancelliraad og Amtmand over Nedenæs og Bamle i Norge († 1690). Gift med Karen (Katrine) Pogwisch.
2. Henrich Müller (f. 1635) til Lønborggaard, Kgl. Mj.s Kancelliraad og Amtmand over Skivehus Amt († 1717). G. m. Constantia Marselia (Constance Marselis).
3. Christian Müller (f. 1638) til Katstrup, Kgl. Mj.s Kommerceraad, Amtmand over Island († 1720). G. m. 1) Regina (Sophie) Schönbach. 2) Margrete Bartholin (Datter af Dr. Thomas Bartholin og Else Christoffersdatter).
4. Frants Müller til Gundetved, Kgl. Mj.s Kommissarius hos de forenede Nederlande. G. m. Ingeborg Margrete Mechlenborg.
5. Anna Katrine Müller til Kornerup, Bøstrup og Anneberggaard G. m. Dr. jur. Caspar Bartholin.
6. Drude Müller (f. 1644) til Lejreggaard, Aagaard og Drysselholm († 1705). G. 1660 m. Thomas Fineke.
7. Sophie Müller til Skullerupholm, Sonnerup og Sæbygaard. G. m. Johan Fincke.

²⁾ Giëssing, Jubellærere II, 1, 60—1. Hofman, Fund. I, 162 Tab. Et Billede af ham omtales i Suhms Nye Saml. IV, 1, 62.

naar han blev gift med Anna Katrine Müller¹⁾; men i ethvert Tilfælde gav dette Giftermaal Anledning til, at han senere fik Kornerupgaard. En Jordebog over det til Gaarden liggende Jordegods, der findes i Gehejmearkivet, undertegnet af Caspar Bartholin (men uden Aarstal), viser, at det i hans Tid udgjorde 332 Tdr. 2 Sk. 1¹/₂ Fd. 3 Alb. Hartkorn. Dr. Bartholin til Kornerup døde 1670. Fire Aar efter sin Død blev han og hans Børn og Efterkommere ophøjede i Adelsstanden under Navnet v. Barthlin. Fru Anne Katrine (saaledes nævnedes hun almindelig i Kornerup) sad Enke i en længere Aarrække, og synes at have nydt ikke ringe Anseelse i sin Kreds, hvorom bl. a. ogsaa den Udbredelse, Navnet Anne Katrine fik i Kornerup i hendes Tid, vidner²⁾. Præsten Jens Munch³⁾ i Hagedstod udgav 1673 en lille Bog til hendes Trøst, betitlet: »En enlig Enkes Sørge- og Trøste Stand til Fru Anna Cathrina Müller, Doct. Caspar Bartholins«.

Fra Familien Müller findes endnu tvende synlige Minde i Kornerup. Det ene er Døbefonten i Kirken, af smeddet Jern i en ejendommelig og smuk Form, med Indskrift:

HEINRICH MÜLLER
SOPHIA HANSDATTER
ANNO 1665.

Det andet er den ældste Kirkebog, paa hvis Titelblad staar skrevet (med Hr. Bernt Henriksens Haand):

¹⁾ En Søn af dem blev begravet i Nicolai Kirke i Kjøbenhavn 6te Marts 1658 (Pers. Tidsskr. I, 195). 1664 var Anne Cathrine Dr. Gasp. Bartholins Fadder til et af Professor Rasmus Vindings Børn (Danske Saml. 2. R. VI, 259).

²⁾ Som Eksempel kan af Kirkebogen anføres: 1688 »Dom. Cantate blev Hans Nielsen i store Kornerup Mølle hans Datter døbt, kaldet Anne Katrine. Jomfru Sophia von Barthlin [Fru Anne Kattrines Datter] bar hende«.

³⁾ Maaske en Broder til Fruens Ridefoged (se ovf. S. 536).

Cornerup Kierche Boog, huor udi findes alle de, som er copuleret, føde oc døde fra Anno 1675. Velb. Frue Anna Cathrine Müller, Sl. Caspars von Bartholins, loed denne Boog bekoste.

I Aaret 1674 lod Rentemester Henrich Müller optage et Syn over sine Kirker i denne Egn. Herom findes følgende i Skjoldnæsholm Birks Tingbog ¹⁾:

„Tirsdag den 16. December 1673 for Oluf Lauritsen, Birkefoged, Movrits Tygesen, Skriver, og Tingmænd mødte Johan Jensen, Forvalter paa Skjoldnæsholm, paa sin højgunstige Husbond, velædle Hr. Rentemester Heinrich Müller, hans Vegne ²⁾, og var begjærendes, her af Tinget maatte udmeldes 8 uvildige Dannemænd, som nu straxen skulle begive dem til efterskrevne, velbem. Hr. Rentemesters Kirker, hvortil han med Jus patronatus er benaadet, nemlig: Hvalsøllille, Jydstrup, Harrested, Almindemagle, Taastrup, Ugerløse, Kidserup, Kornerup, Herslev, Gjevninge Kirker, og samme Kirkers Brøstfældighed med muligste Flid granske og besigte.“

Den 21de Juli 1674 afgave de af Retten udmeldte Mænd deres »Afsigt«, der for Kornerup Kirkes vedkommende lød saaledes:

Inventarium: 1 liden forgylt Kalk og Disk uden Mangel; 1 Messehagel af trykt Fløjel, med Guldsnorer omkantet, og Korset af samme, næsten ny; 1 gl. Salmebog, 1 gl. Gradual ³⁾, 1 lidet Messingbækken i Funden; over Choret et gl. Kors ⁴⁾; 1 gl. fordums Prædikestol af Fyrretræ, er brøstfældig ⁵⁾. Paa Alteret findes to smaa Messing Lysestager;

¹⁾ Nu i Geh.-Ark., given dertil af afdøde Pastor Andreas Teilmann, hvis Udtog af samme, i sin Tid indsendte til det kirkehist. Selskab, her ere benyttede.

²⁾ H. Müller ejede Skjoldnæsholm fra 1662 til 1682.

³⁾ Af denne fandtes endnu i min Tid Levninger.

⁴⁾ Findes endnu, men er flyttet til Kirkens nordre Væg.

⁵⁾ Den gjør dog endnu god Tjeneste efter at være restaureret.

1 Messesærk af Klosterlærred, halvslidt; 1 Alterdug af samme Lærred, halvslidt; Svaningii Bibel i 4 Parter i Octav, slet paa Bindet; 1 Alterbog; 1 liden Tinflaske paa en Pot; 1 gl. fordums Altertavle udskaaen i Apostelbilleder¹⁾; 1 Alterfod af Træ, ved Magt; 1 Skriftestol²⁾; 1 Degnestol³⁾ og ved Magt. Herforuden er foræret et Stykke sort Klæde til Kirken, som bruges over Lig. — Kirkens Brøstfældighed udi alt taxeret for 446 $\frac{1}{2}$ Rdlr. .

I Oktober 1686 flyttede den gamle Etatsraad Henrich Müller fra Kjøbenhavn til Kornerupgaard for at opholde sig hos sin ældste Datter, og efter Voldermesse 1690 til sin anden Datter, Fru Drude, paa Lejregaard, begge Enker, for at ende sine Dage i Stilhed og Ro. Han døde her den anden Marts 1692, næsten 83 Aar gl.⁴⁾ Den 6te April s. A. blev hans Lig »fra Kornerupgaard« nedsat i Familiegravstedet i S. Nicolai Kirke i Kjøbenhavn⁵⁾. I hans senere Aar var det gaaet meget tilbage med hans Velstand, saa de 500 Rdl., han aarlig oppebar i Pension af Staten, var en væsentlig Støtte for ham. Det gjør et ejendommeligt Indtryk at se, at hans Søn, Frants Müller, nogle Dage efter hans Død ansøgte Kongen om »at lægge et Aars Pension til hans Begravelse«, for at den kunde blive saa hæderlig som muligt, et Andragende, der virkelig ogsaa blev bevilliget⁶⁾.

Strax efter »den gamle Rentemesters« Død gik Kornerupgaard ud af den müllerske Families Hænder. Alle-

¹⁾ Findes endnu, blev ved Restaurationen 1862 egemalet over det hele.

²⁾ I forrige Aarhundrede er der tilbygget Choret et lidet Sakristi, hvor Levninger af Skriftestolen endnu findes.

³⁾ Findes ikke mere, da der ved Kirkens Restauration 1862 blev indrettet Plads for Kirkesangeren i den øverste af Kirkestolene paa Mandssiden.

⁴⁾ Mich. Henrichsens Ligprædikener IV, 329 ff.

⁵⁾ Personalhist. Tidsskr. I, 195.

⁶⁾ Personalhist. Tidsskr. VI, 138.

rede 3die Pintsedag 1692 finde vi »Fru Margrete Keitomsdatter« indskreven som Fadder i Kornerup Kirkebog. Men dette Navn antyder et nyt Herskab paa Gaarden. Den nævnte Frue var en Datter af Raadmand Peder Mortensen Cheitom i Kjøbenhavn. Hun havde først været gift med Overrenteskriver Sigfred Friis; efter hans Død ægtede hun den 10de Marts 1663 den kgl. Kommissær Christen Andersen Dværig, der 1676 blev Borgmester i Kjøbenhavn, siden tillige Kancelliraad og Assessor i Højesteret, begravet 6te April 1691¹⁾. I sit første Ægteskab havde den ovennævnte Frue flere Børn. En Søn nævnes i følgende Antegnelse i Kirkebogen, der forøvrigt er alt, hvad denne indeholder om den ny Familie paa Gaarden«:

1693, Dom. 18 p. Trin. havde Johan Glysen, Skytten paa Gaarden, en Søn til Daaben, nomine Andreis. Testes: den velædle Jomfru Sophia Nandsens, Siver Frises Kjæreste, bar Barnet. Mandfaddere: velædle Siver Fris, Andreis Møller paa Kattingegaarden, Sevren Jacobsen Heielund [Ridefoged paa Kornerupgaard]. Kvindefaddere: Madame Margrethe Steenkull af Kjøbenhavn, Lisbeth Moritz Tygesens, Johanne Marie Jensdatter.

Da Præsten Ole Hofman, der senere skal omtales, den 20de April 1697 havde en Datter til Daaben, var blandt Fadderne »velædle Hr. Capitein Jens Leegaard« og »Madame Sophia Leegaards«. Det var atter en ny Ejer af Kornerupgaard. Om hans Familieforhold indeholder Kirkebogen følgende:

1699, Torsdagen den 6. Juli, havde den velædle Herre, Hr. Capitein Jens Hansen Leegaard og velædle Madame Sophia Leegaards en Søn til Daaben, nomine Hans Frederik. Den velædle Madame, Fasteren, Laues Moritzen Renteriskriverens Kjæreste af Kjøbenhavn, bar Barnet. Faddere:

¹⁾ Se Mich. Henrichsøns Ligprædikener IV, 312 ff. O. Nielsen, Kjøbenhavn i Aarene 1536—1660. I, 240—1.

Mag. Seuren Jonesen [Sgpr. og Provst i Roskilde], Albert Tønsberg, Farbroderen Hans Hansen Leegaard, Madame Mag. Mogens Leegaards [Kapellan ved Holmens K.] Kjæreste.

1700, Torsdagen den 23. December, havde velædle Hr. Capitein Jens Hansen Leegaard en Søn til Daaben, nomine Godhardt Christian. Madame Else Bartholins bar Barnet, Madame Mag. Mogens Leegaards Kjæreste af Kjøbenhavn stod hos. Faddere: Professor Johan Frederik Bartholin, Mag. Peder Schade [Rektor i Roskilde], Seig^r Otte Funch.

Naar M. Peder Schade her nævnes som Fadder, altsaa som Ven af Kaptejn Leegaard, saa har man maaske deri Nøglen til, hvad Bloch fortæller om ham (Roskilde Domskoles Hist. I, 60): »Et stort aarligt Tab foraarsagede han Rektorembedet ved 1703 at lade Ousted Kongetiende, som laa til Rektoratet, for en uforholdsmæssig ringe Afgift perpetuere til Kornerupgaard (nu under Grevskabet Ledreborg). Da M. Peder Schade nogle Aar efter døde som en meget rig Mand, har han neppe personlig tabt noget ved den nævnte Transaction.

Den 11te Juni 1703 var Kaptejn Jens Leegaard som Lavværge for sin Søster, Fru Anne Katrine Werdelmanns, sal. Etatsraad Godthardt Braëms, paa Lindholm, med at udstede et Skjøde, hvorved bemeldte Frue solgte nogle hende ved Skiftet efter hendes Fader 1688 tilfaldne Kongetiender i Aarhus Stift til Biskoppen sammesteds, Dr. Johan Braëm¹⁾. Og den 11te Marts 1705 skjødede Kaptejn Jens Leegaard af Kornerupgaard Kongetienden af Mjesing Sogn i Hjelslev Herred til Christian Knudsen Gyberg, Regimentsskriver ved det skanderborgske Rytterdistrikt²⁾. — Den 14de Maj 1708 blev den nævnte Ejer af Kornerupgaard begravet i Roskilde Domkirke³⁾. Hans Familie be-

¹⁾ Geh.-Ark., Topogr. Saml., Dover 4.

²⁾ Geh.-Ark., Topogr. Saml., Mesing 2.

³⁾ Antegnelse i Kornerup Kirkebog.

holdt Gaarden endnu i en halv Snes Aar efter hans Død. Den 10de Marts 1713 havde hans Datter, Jomfru Kirstine Katrine Leegaard, Bryllup paa Kornerupgaard med Monsr Carl Braëm. (Forloverne var Kancelliraad S. Wildschütz paa Lindholm og C. Leegaard). Den nævnte Jomfru Leegaard havde i de nærmest foregaaende Aar som en velvillig Sjæl baaret en Mængde Børn til Daaben i Kornerup Kirke, og at det ogsaa er hende, der som »Ritmester Braëms Frue« 14. S. e. Trin. 1713 sammen med Præstekonen i Kornerup (Anne Katrine Hr. Hans's) bar Degnen Jesper Lunds Tvillingedøtre til Daaben, fremgaar formentlig af følgende Antegnelse i Kirkebogen:

1714, Onsdagen d. 9. Maj, havde Ritmester Braem en Søn til Daaben, som blev kaldet Gothard Christian. Hans Mormoder Fru Sophie Leegaards bar ham. Fadderne vare Hr. Justitsraad Christian Leegaard, Justitsraad Wildschütz, Kancelliraad Sedradtz, velermeldte Wildschütz's Frue og Jomfru Margrete Heiseler. (Barnet blev begravet i Kornerup Kirke 23. Jan. 1715).

Ritmester Braëm omtales allerede 1716 som død, maaske er han falden i Krigen, der dengang førtes med Sverig. I Aarene 1718—19 har »Fru Braëms« endnu baa-ret Børn til Daaben i Kornerup, og hendes Moder, Fru Leegaards, nævnes ogsaa 1719; men derefter forsvinder denne Familie fra Kornerupgaard.

Siden ejedes Gaarden af Konferensraad Lars Bentzon¹⁾, der dog neppe har boet der. Derefter kjøbtes den af Grev Johan Ludvig Holstein, som paa Grundlag af dette og meget andet Gods 1746 fik Lensgrevska-bet Ledreborg oprettet. Fra den Tid af blev hele Kornerup Sogn og en Del af Svogerslev Fæstegods under Ledreborg.

Vi vide ikke, naar Kornerupgaards gamle Bygninger bleve nedbrudte og erstattede ved en Bindingsværksbygning.

¹⁾ Dansk Atlas II, 373. Hofman, Foundationer VII, 229.

Men det er rimeligvis sket, efter at Grev Holstein havde købt Gaarden og berøvet den alle dens øvrige Herligheder. I »Danmarks og Norges Speyl« for 1770 findes (Sp. 187) følgende Bemærkning om den: »Kornerupgaard er nedbrudt og henlagt under Lethrabort saaledes, at den største Del af Hartkornet er omdelt til Bønderne i Kornerup By, og det øvrige, som udgjør 2 Bønders Brug, er tilligemed en Del af Gaardens Bygning bortfæstet til Berg«. Dansk Atlas (1774) VI, 166 har om Kornerupgaard følgende: »Gaarden bestaar af en Bindingsværksbygning, og har Hovedgaardstaxt 32 Tdr. 4 Sk. Hartkorn, hvoraf 8 Tdr. 1 Sk. er lagt til store Kornerup Mølle¹⁾, og 8 Tdr. Hartkorn er delt til 8 Gaarde, at hver har faaet 1 Td. Hartkorn«.

Inden Kornerupgaard blev en slet og ret Avlsgaard under Ledreborg, var det et ikke saa lille Personale, som færdedes her og havde sin Bolig paa Gaarden. Thi foruden Herskabet og det egentlige Tjenerskab var her Ridefoged, Forpagter, Hollænder²⁾, Præceptor eller Hofmester³⁾, Skriverkarl, Skytte, Ladefoged o. a. Da Sognet for øvrigt var saa ringe i Folketal (1801 endnu kun 175 Mennesker), udgjorde Gaardens Befolkning en væsentlig Del af samme.

¹⁾ I Kornerup var fra gammel Tid to Vandmøller (store og lille Kornerup Mølle). Af disse er store Mølle, der laa syd for Byen, forsvunden i dette Aarhundrede, saa at der intet Spor er af den mere. Lille Mølle var i Midten af forrige Aarhundrede en Tid lang forandret til en Valkemølle, der ejedes eller bestyredes af en Fabrikør Schmit, men da Forvalter Henrik Rosted paa Bidstrupgaard 1754 anlagde en Valkemølle paa Kattingeværk, er Konkurrencen rimeligvis bleven for stærk; nok er det, at Kornerup lille Mølle atter blev forandret til en Kornmølle, som den endnu er.

²⁾ Mulig den samme som Forpagteren. 1723 nævnes Sr Peder Lassen som »Hollænder«, medens samtidig Monsr H. Henrik Mantix var Ridefoged (den sidste blev nok senere Godsforvalter paa Ledreborg).

³⁾ 1707 Stud. Hans Christensen Grønbech, 1710 ff. Christian Borch (Stud. 1703 fra Roskilde Skole), begr. 1718 i Kornerup. 1725 »Sr Jon Møller, Hoffmester«.

Fra »Hovgaarden« i Dalen ved Søens Bred vende vi os nu atter til den fattige, af usle Hytter omgivne Præstegaard paa Bakken ved Kirken.

Hr. Ole Hofmand blev kaldet til Præst her den 1ste November 1690. Han var da 45 Aar gl. Men hvor han tidligere har færdedes, vide vi ikke. Da Præstekaldet var saare ringe i Indkomster, blev der givet det et lidet Tillæg. Paa Dionysii Landemode 1691 blev nemlig »læst Kgl. Maj.s Brev til Stiftamtmanden og Biskoppen, at Præsten i Kornerup skal nyde den Pension, som plejer at gives af Højelse [Kirke], 3 Pund (3: 12 Tdr.) Byg, og af Kirkerup Kirke 1 Pund (4 Tdr.) Byg«. Denne Indtægt har Præstekaldet endnu. — Hr. Oles Hustru hed Anne Katrine. Med hende havde han mange Børn. I Kornerup Kirkebog findes følgende indførte som fødte:

Ao. 1692, d. 12. Apr., havde Hr. Ole Hofmand og Hustru Anne Cathrine en Datter til Daaben, blev kaldet Walborg. Fadderne vare: Hr. Jacob Iversen i Herslev, Sevren Jacobsen Hegelund, Ridefoged paa Kornerupgaard, Niels Jensen i Svogerslev Mølle, Hans Nielsen i Kornerup store Mølle, Provstens Mag. Sevren Jonæsens Kjæreste, Fruens Pige paa Kornerupgaard Sophia Amalia.

1694, d. 20. Martii, havde Hr. Ole Hofmand og Hustru Anne Cathrine en Datter til Daaben, nom. Maria Christine. Testes: Madame Spratzes af Kjøbenhavn bar Barnet, Madame Vorms Hr. Christen Svendijs Kjæreste gik hos. Faddere: Magister ¹⁾ Jacob Iversen Brun af Herslev, Andreis Møller af Kattinge, Jens Brinch. (Barnet blev begravet 26. Juni 1694).

1695, d. 11. April, sammes Datter Maren døbt. Testes: Lisbeth Moritz Tygesens ²⁾ bar Barnet, Maria Andreis Møllers gik hos. Fadderne: Mest. Jacob Iversen Brun, Frederik Jacobsen.

¹⁾ Af hvad Grund denne Mand her kaldes Magister, skjønt han ifølge Universitetsmatriklen først 1702 modtog Graden, vide vi ikke.

²⁾ Nævnes ovf. S. 544 som Skriver ved Skjoldnæsholm Birk.

1697, d. 20. April, sammes Datter Sophia døbt. Madame Fleiskers Provstens Mag. Seuren Jonesens Kjæreste bar Barnet, Madame Sophia Leegaards gik hos. Fadderne: velædle Hr. Capitein Jens Leegaard, Mag. Jacob Iversen Brun.

1700, d. 22. April, sammes Datter Johanne Kirstine. Maren Mester Jacobs af Herslev bar Barnet. Faddere: Degnen Jacob Willemsen Middelton, o. fl.

1705, d. 28. Juli, sammes Datter Anne Cathrine. Madame Fleiskers Mag. Seuren Jonesens Kjæreste bar Barnet. Faddere: velædle Hr. Kancelliraad Wikschütz [paa Lindholm], Mag. Peder Skade, Rector Scholæ Roschild. Niels Jensen Herredsfoged til Lejre Herreds Ting. Edvard Dethlefsen [Friis], Skriver til samme Herreds Ting¹). Velædle Mad. Anna Dorothea Funchs. Velædle Mad. Sophia Leegaards. (Barnet blev begravet 29. Decbr. 1706).

Foruden de her nævnte Børn har Hr. Ole Hofmand haft flere, formodentlig fødte, før han kom til Kornerup, saaledes »Henrich Hofman i Kornerup«, der 1711 stod Fadder til den nedenauførte Degns Barn²), og Datteren Barbara Helene Olsdatter Hofmans, der den 6te December 1707 blev gift med Degnen Jesper Olsen Lund i Kornerup. Den nævnte Degn, som vistnok er kommen hertil 1706, blev en meget gammel Mand. I hans Tid synes Degneboligen at være flyttet fra Kornerup til Svogerslev. Han var en af de lærde Degne, som i en snever Vending nok

¹) Denne Tingskriver boede i Kornerup Sogn (han havde Børn til Daabøn her og blev selv begravet i Kornerup Kirke 6te Maj 1710, 36 Aar gl.). Lejre Herreds Tinghus omtales 1692, 1715 og 1747 som liggende paa Kornerup Sogns Grund. I det sidstnævnte Aar begravedes en Mand, boende i det nævnte Tinghus, der vistnok har ligget i Nærheden af den lille Tinghussø, sydligst i Sognet (Stern, Beskr. over Kbhvns Amt III, 336). Men 1770 var Tingstedet ved Blæsenborg paa Allerslev Sogns Grund (Danmarks Speyl, 1770, S. 186).

²) Af Blochs Roskilde Doms. Hist. IV, 23 ses, at Hendrik Olufsen Hofman 1710 blev Student fra Roskilde Skole.

kunde udfylde Præstens Plads paa Prædikestolen. Den 7de Juli 1755 afstod han med Øvrighedens Tilladelse sit Embede til Studiosus Jakob Henrik Bolt¹⁾ mod en Afgift af 3 Mark ugentlig, »hvorimod Monsr Bolte forsyner Embedet og svarer Skolepensionen (til Roskilde Domscole), som er 8 Rdl.« Med sin ovennævnte Hustru havde Jesper Lund mange Børn, deriblandt et Par Gange Tvillinger.

Efter at Hr. Ole Hofmand havde været en halv Snes Aar i Kornerup, trak der et strængt Uvejr op over hans Hoved, hvorom det nærmere fremgaar af følgende Landemodesdom:

Acta Synod. Roskild. 10 Oct. 1702.

Mag. Hans Lund i Aagerup inciterer til Confirmation en Provstens af Sømme Herred, Mag. Søren Jonæsens udi Roskilde, afsagte Dom over Hr. Ole Hofmand, Præst i Kornerup og Svogerslev, som haver understaaet sig at sammenvie, uden sin Menighed, i Kjøbenhavn Dom, 5 p. Trin. 1701 en Studiosum til sin Kjæreste uden kongelig Tilladelse hjemme i Huset, uden lovlige Forløftningsmænds Attest, og det udi 2 Personers deres Overværelse alene.

Resolution: Eftersom Hr. Ole Hofmand klarligen er overbevist udi mange Stykker at have overtraadt Hs. Kgl. Maj.s Lov samt Kirkeritual, det han ikke selv kunde negte for Provsteretten, eller for denne Ret har kunnet fragaa, men vemodelig selv bekjender og vedstaar, da fandtes Provstens Dom, som kjender ham at have forbrudt sit Kald, saaledes ved Magt at blive, at han bør at være sit Embede kvit. Processens Omkostning ophæves for hans Fattigdoms Skyld.

¹⁾ Han var en Dattersøn af den tidligere nævnte Præst, Hr. Jakob Bruun, i Kornerup. Dennes Datter Katrine blev nemlig gift med Regimentskvartermester Peder Bolt i Norge og havde med ham to Børn, deriblandt ovennævnte Søn, der 1749 blev Student fra Roskilde Skole og 1761 fra Svogerslev blev forflyttet til Degneembedet i Rorup og Glim, hvor han døde 1772. (Gjessing, Jubell. III, 388, Tab. I).

Skjønt denne Dom lød paa Afsættelse, maa Myndighederne have forbarmet sig over den fattige Mand og hans mange Børn; thi han blev dog i Embedet til sin Død. Han blev begravet i Svogerslev Kirke den 4de Marts 1711, 66 Aar gammel ¹).

Hr. Hans (Hansen) Vesling var født i Roskilde 1683 og blev 1703 Student fra sin Fødebys Skole. I Aaret 1710 blev han Hører ved samme Skole ²), og da han den 12te Marts 1711 havde taget theologisk Attestats med Haud. ill., blev han tre Dage efter kaldet til Præst i Kornerup, eller til »Medtjener i Ordet« (som det officielt endnu kaldtes, paa Grund af at Provsten i Roskilde oppebar Præstetienden af Svogerslev og var Udøver af Kaldsretten). Den 26de November 1711 blev Hr. Hans Vesling »copuleret i Kornerup Præstegaard« til Madame Anne Katrine Hansdatter. De havde ingen Børn; men af et tidligere Ægteskab havde Præstekonen Datteren Anne Fersløv, begr. 6. April 1717 i Kornerup, og en Søn, der som Fadder i Kornerup 1729 nævnes »Monsr Hans Fersløv«. Efter den ovennævnte Datters Død havde Præstekonen sin Søsterdatter, Anne Katrine Jørgensdatter Pop ³), som Datter i Huset, indtil hun den 11. Marts 1733 blev gift med

¹) Som en Mærkelighed fra denne Præsts Tid kan følgende Antegnelse i Kirkebogen hidsættes: »Anno 1692 blev en fornemme Dames Barn af Kjøbenhavn døbt her udi Kornerup Kirke den 3die Februar. Barnets Navn blev kaldet Vilhelmus Gyldenløve. Fadderne vare: Peder Pedersen udi Kgl. Maj.s Tinghus (o. fl. Bønder af Kornerup).

²) Bloch, Roskilde Domscoles Hist. II, 40. IV, 21.

³) Formodentlig Datter af »Monsr Pop i Kallundborg Kroen«, der nævnes som Fadder i Kornerup 1717. Mademoiselle Anne Katrine Pop kan uden Overdrivelse siges at have baaret eller staaet Fadder til mindst Halvdelen af alle de Børn, der blev døbte i Kornerup 1718—33, saa hun syntes at have været meget afholdt i Sognet og fuldt ud at have gjort Fyldest, som om hun havde været Præstens egen Datter.

Sr Frideric Hetting, Ridefoged paa Kornerupgaard ¹⁾. Provsten i Roskilde, Mag. Hans Buch, forrettede Vielsen, vistnok fordi det dengang var Provsternes Forret at udføre slige kirkelige Forretninger, der forefaldt i Præstehuse i deres Provsti. — Efter den nævnte Jfr. Pops Giftermaal indtog en anden Søsterdatter af Præstekonen, Demoiselle Zitze Langsted, den ledige Plads i Præstegaarden. — I Hr. Hans Veslings Tid (1724) bortsolgte Provst Peder Paulin i Roskilde Annexgaarden i Svogerslev fra Kaldet for 507 Rdl., af hvilken Sum (indestaaende i Roskilde Domprovstebolig) Præsten nu opbærer Renten, der jo imidlertid kun er en ringe Erstatning for det Tab, Kaldet led ved denne Handel. — Hr. Hans Vesling blev begravet i Kornerup Kirke den 20de Maj 1737. Hans Hustru overlevede ham. Han er den sidste Præst i Kornerup, der er død i Embedet.

Hr. Johannes Kløcker var født i Kjøbenhavn den 15de November 1709, Søn af Grosserer Abraham Kløcker og Hustru Elisabeth v. Lengercken. Han blev Student privat 1720 og tog 1736 theologisk Attestats med Haud. ill. Øvede sig siden flittig i at prædike. Den 31te Maj 1737 kaldtes han til Præst her (ordineret 5te Juli s. A.) ²⁾, og den 13de November s. A. havde han Bryllup med

¹⁾ Ægteparrets første Barn indfandt sig meget snart efter Brylluppet. Men sligt synes i hin Tid (jvfr. nedenfor S. 556, Not. 1) ikke at have vakt sønderlig Forargelse. I alt Fald tyder det store Fadderselskab ikke derpaa. I Kirkebogen læses nemlig:

1733 Dom. 1 p. Pasch. blev Sr Frideric Hettings forhen d. 6 Martii hjemmedøbte og da Søren kaldede Søns Daab confirmeret [i Kornerup Kirke]. Mad. Kleistes fra Ladegaarden (o: Bidstrup) bar ham. Mad. Lange fra Roskilde stod hos. Testes: Conector i Roskilde Mag. Ring, Monsr Peder Korlp, Collega ibidem, Monsr Anderløv [d°], Jomfru Ring og Jomfru Schouberg.

²⁾ Hans egenhændige Vita i Sjæl. Bispearkiv. Han siger: »Deo visum fuit per Episcopum vocare me ad ecclesias Kornerup et Svogersløf«. Biskoppen var da D. Christen Worm. Men vi vide ikke, hvorfor han, og ikke Sognepræsten i Roskilde, kaldte denne Præst i Kornerup.

Anna Helene Ursin († 1743), som fødte ham to Børn i den korte Tid, han var i Kornerup. Allerede d. 19de Juni 1739 blev han nemlig kaldet til Sognepræst i Aarby ved Kallundborg, hvor han forblev til sin Død den 5te Decbr. 1755. Efter sin første Kones Død havde han 24de Sept. 1747 ægtet Maren Flesborg (f. 1723, † 4. Oktober 1779). Han efterlod en talrig Børneflokk¹⁾. — Om de to Børn, der fødtes i Kornerup, findes følgende Antegnelse i Kirkebogen:

1738 d. 3 Sept. havde Sognepræsten Hr. Kløcker en liden Datter til den h. Daab, som blev kaldet Elisabeth. Præstens Stifmoder Mad. Johanne Kløckers bar. Jfr. Else Katrine Ursin, Barnets Moster, stod hos. Faddere: Velb. Hr. Raadmand Kløcker²⁾, Barnets Farbroder, Sr Ole Black og Hr. Niels Lindberg, Barnets Morbroder, alle fra Kjøbenhavn.

1739. Dom. 19. p. Trin. havde Præsten fra Aarby, Hr. Kløcker, en Søn til den hellige Daab, som blev kaldet Abraham. Præstens Broderkone, Fru Mette Kirstine Hr. Raadmand Kløckers fra Kjøbenhavn, bar; Jomfru Maria Kløckers, Barnets Faster, stod hos. Faddere vare: velærv. Hr. Christian Sigfred Mangor, Sognepræst til Gjentofte og dens Annex, it. Christopher Herfort Mangor, Apoteker i Kbhvn, Barnets Farbrødre, og Lavrits Christopher Ursin ibid., Barnets Morbroder.

Hr. Johan Dajon var født i Kjøbenhavn d. 18de April 1711³⁾. Hans Fader var kgl. Materialforvalter Nicolai Dajon, Moderen Magdalene Elisabeth Ferslev. Indtil sit 14de Aar nød han privat Undervisning, hvorpaa han blev sat i Slangerup

¹⁾ Wiberg, Alm. dsk. Præstehist. I, 39. Den første Kones Navn findes i Landemodesakterne. Hos Wiberg kaldes hun Mette Ursin.

²⁾ Herman Lengercken Kløcker blev adlet 1760. Døde 1765 som Etatsraad og Vice-Borgmester i Kjøbenhavn samt Ejer af Gjeddedal (Gjessing, Jubell. III, 388, Tab. II).

³⁾ J. Dajons egenhændige Vita i Sjæl. Bispearkiv er Kilden til hvad der vides om hans Liv, før han blev Præst i Kornerup.

Skole under Rektor Mag. Hans Fritz, af hvem han efter fire Aars Forløb blev dimitteret til Universitetet 1729. Efter at have taget filosofisk Examen og studeret Theologi i nogle Aar, blev han 1733 Huslærer i Christiania hos »nobilissimus vir Anthonius Müller«. Her opholdt han sig i to Aar, hvorpaa han atter vendte tilbage til Kjøbenhavn og fortsatte sit theologiske Studium, særlig under Professor Marcus Wøldikes Vejledning. Den 7de Juli 1736 tog han Attestats med Haud ill. Efter den 16de Januar 1737 at have prædiket for Dimis, blev han Huslærer i Sorø hos Justitsraad, Landsdommer Peder Benzon Mylius, hvis Sønner han underviste i to Aar. Opholdt sig saa i sine Forældres Hus, indtil han 10de Juli 1739 kaldtes til Præst i Kornerup (ordineret 16de September og indsat 24de Sønd. e. Trin. s. A.). Fra hans Tid haves nogle Optegnelser af den gamle Degn, Jesper Lund, hvoraf ses, at medens det vistnok var Regelen, at Præsten selv »betjente Skriftestolen og Prædikestolen, saa og holdt Katekisation og Repetition«, saa skete det dog ikke saa ganske sjældent, at en Student eller Degnen prædikede, medens Præsten selv udførte de øvrige kirkelige Forretninger. Naar der ingen Forretninger var, besørgede Degnen undertiden det hele. Som Exempel kunne følgende Antegnelser meddeles: 1743, »Maanedsprædiken d. 19 Sept. forsynede Degnen J. Lund.« 1744, 10. S. e. Trin. »prædikede Degnen i Præstens lovlige Forfald«. »Maanedsprædiken d. 13 Aug. forrettede Degnen.« »Maanedsprædiken d. 10 Sept. forsynede Degnen«. — Fra Kornerup kaldtes Hr. Dajon den 14de April 1747 til Hyllested og Rosmus i Aarh. St., hvor han blev til sin Død, begr. 21de Novbr. 1788. Med sin Hustru Helene Dajon (formodentlig hans Søskendebarn) havde han i Kornerup 6 Børn; i Hyllested synes Flokken at være bleven mere end fordoblet¹⁾. — Han var den sidste Præst, der kaldtes af Provsterne i Roskilde;

¹⁾ Wiberg, Alm. dsk. Præstehist. I, 725.

thi ved kgl. Reskript af 2den Marts 1742 til Biskop Peder Hersleb var det bestemt, at Kornerup og Svogerslev fremtidig ved første Vacance i Præsteembedet i Roskilde skulde være et frit Sognekald ¹⁾. -- Om Hr. Dajons i Kornerup fødte Børn have vi af Kirkebogen uddraget følgende, der tillige indeholder Oplysninger om hans Slægt.

1740 d. 8 Nvbr. havde Sognepræsten Hr. Dajon en lille Datter til den h. Daab, som blev kaldet Maria Magdalene Elisabeth. Forpagterens Kjæreste Madam Fischers paa Bidstrupgaard, Barnets Fæster, bar. Faddere vare: Hr. Caspar Bruun fra Herslev, Monsr. Fischer, Forpagter paa Bidstrupgaard, Monsr. Holm [Student, i Kornerup Præste-
gaard], it. Monsr. [Christopher] Jørgensen [Forpagter] paa Kornerupgaard ²⁾ og hans ældste Datter Jomfru Katrine Jørgensen.

1742 d. 9 Marts havde Sognepræsten Hr. Dajon en liden Søn til den h. Daab, som blev kaldet Nicolaj. Kaptejn Herlaafs Enke, Mad. Gertrud H., bar, Jomfru Gertrud Maria Herlaaf [paa Bidstrupgaard] stod hos. Fadderne: Monsr. Frants Dajon, Monsr. Frants Eriksen Berg, Mad. Fischer fra Bidstrupgaard, Mad. Francks fra Roskilde.

1743 d. 24 Maj blev Sognepræstens Hr. Johan Dajons liden Søn hjemmedøbt og kaldet Halvor; hans Daab blev siden confirmeret i Kirken d. 4 Juni, som var 3die Pinse-
dag. Mad. Sophia Amalia Bentsens fra Kbhvn, Barnets Fæster, bar. Mandsfadderne vare: Matrialforvalter Nicolaj Dajon, Barnets Farfader, Monsr. Nicolaj Dajon, Barnets Farbroder, og Monsr. Peder Bruun, alle af Kjøbenhavn. (Begravet 13. Febr. 1744).

1744 d. 9 Juli havde Sognepræsten Hr. Johan Dajon en liden Datter til den h. Daab, som blev kaldet Helena Margreta. Mad. Christine Marie Fischers paa Roskilde

¹⁾ Sjælandske Tegnelser LXXII, Fol. 582 f.

²⁾ Allerede 1707 forekommer Christoffer Jørgensen paa Kornerup-
gaard, men da i en ringere Stilling (maaske Skriver).

Ladegaard bar, Jomfru Pollina paa Kornerupgaard stod hos. Mandfadderne vare: Hr. Caspar Bruun i Herslev, Monsr. Flint, Skoleholder ved Lejregaard¹⁾, og Sr Brabrand, Forvalter ibidem.

1745 d. 8 Juli havde Sognepræsten Hr. Dajon en liden Søn til den h. Daab, som blev kaldet Halvor. Kaptejn Herlaafs Enke, Mad. Gertrud H. af Roskilde, bar, Jomfru Bolt fra Herslev Præstegaard holdt Kristenhuen, Mandfaddere vare: Materialforvalter i Kbhvn Nicolaj Dajon, Barnets Farfader, og Monsr Hybner, Gehejmeraad von Holsteins Hofmester fra Lejregaard.

1747 d. 4 April, som var 3die Paaskedag, blev Sognepræstens Hr. Dajons liden Datter døbt og kaldt Friderica Lovisa. Mad. Fischers paa Roskilde Ladegaard bar, Jomfru Anna Maria Løppentin paa Kornerupgaard stod hos. Mandfadderne vare: Monsr. Friderich Dajon, Vice-Branddirektør i Kbhvn, Monsr. Frants Dajon, kgl. Materialforvalter ved den civile Materialgaard i Kbhvn, it. Monsr. Nicolaj Dajon²⁾, alle 3 Barnets Farbrødre.

Hr. Andreas Mølleskow var født i Helsingør 1721. Gik i ni Aar i sin Fødebys Skole, indtil han 1741

¹⁾ Var tillige uordineret Kapelsprædikant paa Gaarden og blev samme Aar kaldet til dansk Compastor i St. Magleby paa Amager. Den 13de Oktober 1744 blev der holdt et dobbelt Bryllup paa Kornerupgaard, idet bemeldte Hr. Hans Pedersen Flint, Compastor i Magleby, ægtede ovennævnte Forpagter Christoffer Jørgensens Datter, Anna Maria Jørgensen, og Monsr Hans Thornam, Kgl. Laqvei, ægtede hendes Søster, Margrethe Sophie Jørgensen. (Det sidste Pars Søn, Carl Ludvig, blev allerede født saa betids, at han efter at være hjemmedøbt kunde fremstilles d. 19 December 1744 i Kornerup Kirke). — En tredie Søster, Judithe Katrine Jørgensen, der d. 14. Marts 1742 blev gift med Monsr Vilhelm Adolf Bredall, Ridefoged paa Lindholm, var endnu videre paa Veje, da hun blev viet, eftersom hendes første Barn allerede d. 4 April 1742 blev fremstillet i Kornerup Kirke efter tidligere at være hjemmedøbt.

²⁾ Formodentlig den Nic. Dajon, der siden var Byskriver i Nykjøbing i Sj. og Skriver ved Dragsholm Birk (Danmarks Speyl, 1770, S. 287).

dimitteredes til Universitetet af Rektor Clod. Da han savnede Midler til Opholdet i Kjøbenhavn, maatte han efter et Fjerdingaars Forløb antage en Plads som Skoleholder i Højby i Rorup Sogn. Imidlertid fortsatte han, saa godt han kunde, sine egne Studeringer, saa at han kunde rejse ind til Kjøbenhavn og tage baade den filosofiske og theologiske Examen. Den sidste underkastede han sig den 20de Juli 1744 med Haud ill. Derpaa blev han Skoleholder ved Ledreborg og uordineret Kapelsprædikant hos Grev Holstein¹⁾. I denne Stilling var han i tre Aar, indtil han den 26de Maj 1747 blev kaldet til Præst i Kornerup og Svogerslev (ordin. 19de Juli s. A.). Han var den første selvstændige Sognepræst her. Om de forandrede Forhold har han selv i den af ham 1756 indrettede »Præste-Protocol« givet følgende Underretning:

»Svogerslev har fra Arildstid til Aar 1752 ligget til Præsteskabet i Roskilde; dog har Sognepræsten i Kornerup som Kapellan til Svogerslev forrettet Præsteembedet og derfor nydt Offer de tre store Højtider og øvrige kirkeaccidenser. Men Korn- og Kvægtiende blev leveret til Kapellanden i Roskilde mod 3 Pund (o: 12 Tdr.) Korns Erlæggelse, som Præsten i Kornerup fik til Kjendelse af en Annexgaard, som med kgl. Tilladelse af Roskilde Provster 23de August 1724 er bortsolgt til Lethrabort for 507 Rdl. Men da i Aaret 1752 Svogerslev Korn- og Kvægtiende ved Hr. Provst Buchs Død hjemfaldt til Præsten i Kornerup med Navn og Rettighed som Sognepræst til bemeldte Kald, fragik de 3 Pund Byg, og Annexgaarden kom til at svare sin Rettighed til Præsten i Kornerup som Oppebørsel (o: Ydelse) af alle tre Tiender. Men hvad Kapitalen angaar, for hvilken Annexgaarden er bleven solgt, da er dens Rente med kgl. Tilladelse tillagt Kapellanden i Roskilde, Hr. Søren Frank, paa Livstid; men efter hans Død tilfalder den Præsten i Kornerup«.

¹⁾ Efter hans egenhændige Vita i Sjæl. Bispearkiv.

Om begge Sogne siges: »Jus vocandi til Præst og Degn har hs. højgrevelige Excellence von Holstein som Ejer af Kornerup Kirke, og paa den Grund har han kaldet mig Andr. Mølleskow til Præst, som er den første i Kaldet, som er voceret af noget Herskab, da alle mine Formænd ere kaldede af Provsterne i Roskilde, paa Fundament (at) de vare deres Kapellaner i Henseende til Svogerslev, hvilket ej blev paastaet ved min Vocation, og ophørte ganske, da Svogerslev som et annekeret Sogne kald hjemfaldt til Kornerup. Men om Forandring sker med Præstevocation (∴ ved Vacance), vides ej, hvo der skal kalde, siden Svogerslev Kirke vel ligger til Roskilde Jomfrukloster cum jure patronatus, men med expressis verbis at det ej skal have Jus vocandi¹⁾, som blev bekjendt, da jeg paany²⁾ blev befalet at erholde Kaldsbrev som Sognepræst til Svogerslev«.

Da Biskop Hersleb i Anledning af de Forandringer, som fremkaldtes ved den ovennævnte Provst M. Hans Buchs Død, under 24de April 1752 tilsuilede Oversekretæren i det danske Kancelli Gehejmraad Greve J. L. Holstein Forslag til et Reglement saa vel om Embedsforretningernes som om Indkomsternes Deling mellem Præsterne i Roskilde, foranlediges derved et kgl. Reskript af 9de Juni s. A., hvorved den foreslagne Fordeling stadfæstedes, og dertil føjedes: »Men betræffende det Tillæg af 7 Pund Byg, som Du i forberørte Din Skrivelse beretter, at Præsten i Kornerup skulde have nydt, nemlig 12 Tdr. Byg af Roskilde Domkirke, 12 Tdr. af Højelse Kirke, og de øvrige 4 Tdr. af Jyllinge og Kirkerup Kirker, for at forrette 5 Fastepredikener udi Roskilde, hvilke heretter Præsterne sammesteds, følgelig (∴ ifølge) oven-

¹⁾ I Aaret 1711 havde Kong Frederik IV skjænket Svogerslev Kirke til bemeldte Kloster (se V. Skeel, Optegnelser om Roskilde Adelige Jomfrukloster, S. 39).

²⁾ Nemlig 1752 efter Tiltrædelsen af de fulde Indtægter af Svogerslev.

nævnte allernaadigste Reglement, selv skulle besørge, saa give Vi Dig allernaadigst tilkjende, at det, efter den af Dig udi samme Skrivelse af 5te Maj sidstleden til fornævnte vor Gehejmeraad Hr. Greve af Holstein ommeldte Beskaffenhed og herom givne nærmere Forklaring, med foreskrevne Tillæg skal have sit Forblivende, saa at Sognepræsten til Kornerup og Svogerslev Menigheder indbemeldte 7 Pund Korn fremdeles maa nyde og beholde«. — Denne Indtægt har kaldet endnu, og faar saaledes en Art Erstatning for, at det i saa lange Tider havde været skatskyldigt under Roskilde Domkirke.

Om Præstegaarden i Kornerup bemærker Hr. Mølle-skow: »Præstegaarden er frikjøbt¹⁾. Den var ved min Tiltrædelse saa slet, at den ej var værd at beboes af en Præst, saa jeg af ny har bygget de tre Længder op, og efterlader den, om Gud vil spare den, saaledes, at en Præst uskæmmet kan bebo den«. Over Indgangen til Præstegaarden satte Hr. Mølle-skow følgende Vers:

Ante fui casulæ similis, me pastor in ædem
Pastoris mutat, gratia danda Deo.

Jeg fordem var en Hyrdebod, som knap gav Ly og Skygge.
Tak være Gud, som var saa god, og Præsten hjalp at bygge.

Disse Vers give os Anledning til den sandsynlige Formodning, at Hr. Mølle-skow ogsaa er Forfatter til de Vers, som malede i blaa, røde og hvide Farver endnu findes paa Alterbordets Beklædning i Kornerup Kirke. De lyde, som følger:

1.

Gjør vel Forskjel paa disse Retter,
Som deles ud paa dette Sted,
Og prøv dig, førend du dig sætter
Paa Alterfod at spise med.

¹⁾ Meningen er vistnok, at Hr. Mølle-skow har betalt Indløsningssummen.

2.

Her faar jeg meer end Englemad
Paa dette lidet Alterfad.

3.

Hvad Samfund denne Kalk har inde,
Kan Tro og ej Fornuft befinde.

4.

Guds Folk man fordum aldrig saae
Tombænd til en Prophet at gaae.
Det vil jeg drage mig til Minde
Og med mit Offer mig indfinde.

Om Skolevæsenets Tilstand paa hin Tid har Hr. Møllerskov bemærket: »Skole er ingen i Kornerup; men Ungdommen af begge Sogne skal søge Skole i Svogerslev, hvor Degnen holder Skole¹⁾; men Vejen er meget farlig for den skole-søgende Ungdom, og kun faa fra Kornerup søge Skolen«. Bemærkningen om Vejens Farlighed tyder paa, at der dengang ingen Bro har været over det Vandløb, som adskiller Kornerup og Svogerslev Sogne. Naar vi i vore Dage færdes ad en bred Landevej over en høj, stensat Bro mellem Sognene, tænke vi ikke paa, hvad Fædrene have døjet, naar de maatte passere hint Vandløb, der vel om Sommeren kan være næsten udtørret, men om Vinteren og særlig ved Tøbrud er en bred og rivende Strøm. For øvrigt kan det bemærkes, at Vejen mellem Roskilde og Holbæk, der gaar gennem Svogerslev og Kornerup Byer, i ældre Tid ikke gik ganske i samme Linie

¹⁾ I et Hus, der laa umiddelbart op til Kirkegaarden. Det er vistnok dette, om hvilket det bemærkes i Landemodesakterne for 1759, at der fremlagdes »en af Hr. Grev v. Holstein vidimeret Gjenpart af Fru Priorindes [til Roskilde adel. Frøkenkloster] Afstaaelse paa en Grund og Hus for Degnen i Kornerup og Svogerslev, af 24. Marts 1757, tilligemed Skrivelse af højbemeldte Greve, angaaende de af ham til samme Degnebolig opbygte 6 Fag Hus«. Dette Hus kom siden i privat Eje, da Skolen flyttedes ud paa Svogerslev Mark nær ved Kornerup Skjel, saa at den kom til at ligge omtrent midt imellem Svogerslev og Kornerup Byer.

som nu, idet navnlig den stejle »Skvattebrink« passeredes paa et andet Sted end der, hvor Landevejen nu malerisk slynger sig ned ad Bakkens Side. — Den Vanskelighed, som Børnene fra Kornerup i Hr. Mølleskows Tid havde ved at søge Skole i Svogerslev, gav for øvrigt Anledning til, at Kornerup senere fik sin egen Skole. Men da man havde været meget uheldig i Valget af Lærer, og da Børneantallet kun var lidet, blev den igjen nedlagt, og Skolen i Svogerslev flyttedes saa nær til Sognegrænsen mod Kornerup, at det ikke kunde medføre nogen betydelig Vanskelighed for Børnene fra dette Sogn at søge den. I Aaret 1884 har Kornerup imidlertid atter faaet sin egen Skole, hvad da vistnok vil føre til, at Skolen paa Svogerslev Mark igjen flyttes tilbage til Byen.

Om Hr. Andreas Mølleskow, der lader til at have været en betydeligere Personlighed end de fleste tidligere lidet fremragende Præster i Kornerup, have vi endnu at tilføje, at han den 6te December 1760 af Grev Holstein kaldtes til Sognepræst i Nabokaldet Osted og Allerslev. Kornerup og Svogerslev var det mindste af de under Grevskabets Patronat hørende Sognekald, hvorfor alle de følgende Præster, paa en enkelt Undtagelse nær, efter en kortere Aarrække befordredes til et af de bedre Kald paa Grevskabet — indtil den private Kaldsret som Følge af Grundlovens Bestemmelse 1849 ganske bortfaldt. — Som Præst i Osted blev Hr. Mølleskow Provst i Voldborg Hrd. Han døde 1797 (begravet 31te Marts)¹⁾. Han er blandt de Mænd, som have været Præster i Kornerup, en af de faa, der kan nævnes som Forfatter. Herved tænke vi ikke blot paa de ovenanførte Vers, men ogsaa paa en af ham udgiven Ligtale, der har følgende omstændelige Titel:

Klage-Prædiken, holden i Ledreborg Kirke den fjerde Søndag i Advent 1789 efter den ordentlige Gudstjeneste, for-

¹⁾ Wiberg, Alm. dsk. Præstehist. II, 549. Om Hr. Mølleskows tvende Hustruer henvises til Kirkehist. Saml. 3. R. II, 28.

anlediget ved et Dødsfald, dør gjorde Sorg og Afsavn hos alle, som hørte til Menigheden, da Mandagen den 14de December Kl. 1 Høivelbaarne Herre, Herr Greve Johan Ludvig Holstein, Kongelig Majestæts Lieutenant i Garden til Hest og Ridejunker, ældste Søn og Lehn-greve af Hans Høigrevelige Excellence Herr Christian Holstein, Greve til Grevskabet Ledreborg, Ridder af Elephanten, Kongelig Majestæts Geheime-Conferentsraad, Kammerherre og Oberjægermester, i sin Alders 20de Aar, formedelst en ulægelig Byld ved sit Luftrør i Halsen maatte, ellers frisk og sund, forlade Verden ved Døden, til stor Sorg og Følelse. Sammenskrevet og talet af Andreas Mølleskou, Provst i Woldborg Herred, og Sognepræst til Ousted, Allesløu og Ledreborg Menig-heder. Kbhvn 1790. (24 Sider i 8vo).

Medens Hr. Mølleskow var Præst i Kornerup, men dog ogsaa før og senere, synes Militære at have været udstationerede her i Sognene. I alt Fald forekomme saadanne jevnlig som havende Børn til Daaben eller som døde her ¹⁾.

Hr. Hans Peder Pohlmann var født i Christiania den 9de Marts 1728, Søn af Kjøbmand Hans Pohlmann og Hustru Mariane Leth. Efter at have nyt privat Under-

¹⁾ Af Officerer har jeg fundet følgende nævnte i Kirkebogen i det 18. Aarh.: Lieuten. Petersens Søn Carl Frederik, tidligere hjemmedøbt, fremstillet i Kornerup Kirke 6te S. e. Trin. 1717. Lieuten. Kalitz havde 9. S. e. Tr. 1756 sin Datter Marie Kristine til Daaben i Svogerslev Kirke, baaren af Prof Munthes Frue fra Kbhvn. — Lieuten. Laurbergs Søn Pallæmon døbt i Kornerup 11 Apr. 1760. Sammes Frue begr. 19 Apr. 1760. Men han maa snart være bleven gift igjen, thi Dom. Rogate 1761 havde han Sønnen Niels Vinge til Daaben († Debr. 1762). Sønnen Johan Ludvig døbt 13 November 1765, og Hans Nicolai døbt 12 Jan. 1771. Desuden 3 andre Børn (fødte 1764. 67. 69), døde spæde. — Kaptejn Stockfleths Søn Niels Vilhelm døbt i Kornerup 9 Nobr. 1780 (baaren af Madame Pram fra Slagslunde); Datter Johanne Marie fremstillet i Kirken 27 Sept. 1782; Søn Joachim Gojske døbt 3 Okt. 1783; Datter Elisabeth Emilie fremstillet i Kirken 12 Febr. 1785.

visning af Hørerer Anders Eriksen, kom han 1745 i sin Fødebys Latinskole, fra hvilken han 1750 blev dimitteret af Rektor Jakob Hersleb. Ved den filosofiske Examen fik han Laud, og tog den 9de September 1752 theologisk Attestats med Haud cont. For Dimisprædiken fik han Laud. Den 8de Maj 1753 blev han ansat som Lærer ved Vajsenhuset i Kjøbenhavn. Han blev kaldet til Sognepræst i Kornerup og Svogerslev, samme Dag som Hr. Mølleskov kaldtes bort derfra, nemlig den 6te December 1760 — allerede Dagen før var han bleven ordineret af Biskop Harboe; og 4de Søndag i Advent s. A. blev han indsat af Domprovst Schultz fra Roskilde, efter at Hr. Mølleskov Søndagen tilforn havde holdt Afskedsprædiken. Den 25de August 1769 forflyttedes han til det nærliggende Kirke-Hyllinge og Lyngby Præstekald, i hvilket han døde den 6te Marts 1795. Han var gift med Maren Ditzel (født 26de December 1737, døde 24de Juni 1816), med hvem han havde 3 Sønner og 5 Døtre ¹⁾, af hvilke Børn de følgende 4 vare fødte i Kornerup.

1762 d. 5 Okt. blev velærv. Hr. Pohlmands liden Datter døbt og kaldet Ellen. Kommerceraad Holsts Frue fra Roskilde bar hende, og Jomfru Holm fra Holbæk stod hos. Fadderne vare velærv. Hr. Saxtorph fra Saaby, Sr Ditzel fra Holbæk, Sr Lange fra Frederikssund, Sr Viborg fra Tølløse og Sr Barfoed fra Kjøbenhavn.

1764 d. 9 Okt. blev Hr. Pohlmands liden Datter døbt og kaldt Marie Anna Beata. Madam Saxtorph fra Saaby bar hende, og Jomfru Holst fra Roskilde stod hos. Fadderne: Hr. Caspar Bruun fra Herslev, Hr. Mølleskov fra Osted, Sr Aarøe fra Holbæk, Hr. Herredsfoged Schov fra Ledreborg og Fiskemester Berg fra Blæsenborg.

1766 d. 12 Sept. blev Hr. Pohlmands liden Søn døbt og kaldet Johan Ludvig. Fru Etatsraadinde Hersleb bar ham og Fru Justitsraadinde Haarboe stod hos. Fadderne:

¹⁾ Wiberg, Alm. dsk. Præstehist. I, 729.

Hr. Greve Holstein Ledreborg, Hr. Etatsraad Hersleb, Hr. Justitsraad Haarboe fra Kbhvn, Kancelliraad Lange og Kommerceraad Holst fra Roskilde. (Barnet blev begr. 7 Oktober 1766).

1767 d. 20 Novbr. blev Hr. Pohlmands liden Datter døbt og kaldet Elisabeth Catharina. Mad. Bruun fra Herslev bar hende og Jomfru Saxtorph fra Saaby stod hos. Fadderne: Hr. Assessor Dinesen fra Roskilde og Monsr. Korndrup ibid. Hr. Forvalter Bang fra Ledreborg og Monsr. Roested junior fra Ladegaarden (Bidstrup).

Hr. Cornelius Müller var født i Trondhjem den 4de Maj 1734; Faderen, der ogsaa hed Cornelius Müller, var en Slesviger, Moderen hed Ingeborg Ross; de vare Borgerfolk. Indtil sit 13de Aar havde Sønnen privat Undervisning i Hjemmet af Cand. theol. August Buschmann; derpaa optoges han i sin Fødebys Latinskole under Rektor Benjamin Dass. Han dimitteredes til Universitetet 1752 af den bekjendte Gerhard Schøning, der da var Skolens Rektor¹⁾. Næste Aar fik han Kommunitetet og undertastede sig den filosofiske Examen med Laud. Den 17de September 1755 tog han allerede theologisk Attestats, men kun med Non cont. Formodentlig har hans Faders Død bragt ham til at skynde sig. Den Omstændighed, at Moderen var Enke og ikke kunde yde ham videre Hjælp, da hun havde flere Børn, bragte ham i alt Fald til at vende tilbage til Trondhjem efter Attestatsen. Her blev han Hører ved Skolen og Famulus hos Biskop Frederik Nannestad. Denne tog sig i det hele med faderlig Godhed af ham og ydede ham Vejledning i Fortsættelsen af hans Studier. »Per triennium« — saaledes skriver C. Müller i sit Vita i Bisparkivet — »divini hujus Gamalielis privatisima usus sum informatione«. Navnlig havde han megen Nytte af Biskoppens udmærkede theologiske Bibliothek. Efter Opfordring af sin Velynder forfattede han en Op-

¹⁾ Jvfr. Müller, Bidrag t. Thronhjem Cathedralskoles Hist., S. 82.

maaling, Tegning og Beskrivelse af de sex Kirker i By-næssets og Ørkedals Præstegjæld i Nærheden af Trondhjem, og da Arbejdet var færdigt, sendte Biskoppen det til Kancellipræsidenten, Grev Johan Ludvig Holstein, der modtog det med Behag og lovede at interessere sig for Forfatteren. Dette Tilsagn gav Corn. Müller godt Mod; men kort efter blev det atter nedslaaet derved, at Biskop Nannestad forflyttedes fra Trondhjem til Christiania. Hans Efterfølger, Biskop Joh. E. Gunnerus, viste sig dog ikke mindre venligsindet mod Müller; i Aaret 1760 blev han i nogen Tid konstitueret som Konrektor, og af Forstanderne for det trondhjemske Videnskabers Selskab, P. F. Suhm, Gunnerus og Schønning, blev han optaget som Medlem af dette Selskab. I det følgende Aar fungerede han atter som Biskoppens Amanuensis (han skrev en smuk og accurat Haand), da et Brev fra Grev Holstein foranledigede ham til at opgive sin Plads og hurtigst mulig at begive sig til Kjøbenhavn. Men i de samme Dage, han kom ned, døde Greven, og dermed vare alle hans Forhaabninger tilintetgjorte, da Befordringsforholdene paa den Tid vare yderlig slette for alle, der ikke havde særlig Protection. I henved otte Aar gik han nu i Kjøbenhavn; han opholdt Livet med at give Studenter Undervisning; men daarligt gik det, og det var, som han selv siger, paa det nærmeste ude med ham, da han endelig den 8de September 1769 blev kaldet til Sognepræst i Kornerup og Svogerslev, ordineret 3die November s. A. Om hans kirkelige Virksomhed her savnes Efterretninger¹⁾. Derimod vides det, at han var en ivrig Oldsagsamler, og den Gang var der endnu Lejlighed til at gjøre en rig Høst i

¹⁾ Biskop Balle visiterede her to Gange i Hr. Müllers Tid, nemlig 1784 og 1789. Sidste Gang skrev han i Embedsbogen: »Da jeg den 15de Juni 1789 anden Gang visiterede i Kornerup Kirke, hvor ogsaa Ungdommen af Svogerslev var forsamlet, fandt jeg ganske god Kundskab hos de fleste, og erfarede hos en Del megen god Eftertanke«.

den minderige Egn ¹⁾. Han var gift med Anna Elisabeth Ostenfeldt, Datter af den kgl. Mundkok Peder Jensen O. og Hustru Dorothea Kirstine Tausan. Hun var født den 7de Juni 1746 i Kjøbenhavn og døde den 19de November 1789 i Kornerup; hun var Moder til 2 Sønner og 3 Døtre, hvoriblandt Datteren Ingeborg (født 1773), der 1798 ægtede Hr. Jakob Hersleb Holst, som da var Kateket og personel Kapellan ved Trinitatis Kirke i Kjøbenhavn og endte som Sognepræst i Nakskov ²⁾. Hr. Müller maatte i mange Aar blive i Kornerup; endelig, da han var 63 Aar gl., opnaaede han den 10de Maj 1797 at blive kaldet til Osted og Allerslev, hvor han efter to Aars Forløb døde, begr. 22de April 1799. — Følgende Børn af ham findes antegnede i Kornerup Kirkebog:

1770, Dom. 16 p. Trin. blev Hr. Müllers liden Datter døbt og kaldet Dorthe Kirstine. Madame Larsens fra Roskilde bar hende, og Jomfru Ostenfeld fra Kbhvn stod hos. Faddere: Sr Boas Larsen fra Roskilde, Mr Lund og Mr Müller fra Kbhvn.

1774, Onsdag 17 August blev Hr. Müllers liden Søn døbt og kaldet Peter Friderich. Madame Lund fra Kjøbenhavn bar ham, og Jomfru Müller fra Roskilde stod hos. Fadderne: Hr. Casper Bruun fra Herslev, Hr. Mølleskow fra Osted, Hr. Forvalter Bang fra Ledreborg, Hr. Juul fra Kbhvn, Hr. Forvalter Geckel fra Ryegaard og Hr. Hansen, Forpagter ibid.

1777, Dom. 9 p. Trin. blev Hr. Müllers liden Søns Daab confirmeret og kaldet Flemming Kølmer. Madam Ryde fra Kbhvn bar ham og Mad. Larsens fra Roskilde stod hos. Fadderne: Hr. Ryde fra Kbhvn, Hr. Forvalter Münster fra Ledreborg, Hr. Berg fra Kornerupgaard og Monsr. Elsberg fra Roskilde. (Barnet begr. 2. Sept. 1777).

¹⁾ Se Fr. Münters Afhandling om Lejre, i Skandin. Lit. Selsk. Skr. 1805 II, 310.

²⁾ Wiberg, Alm. Præstehist. II, 422. I Kornerup Kirkebog findes denne Datter ikke anført som født eller døbt.

1781, 2den Pinsedag, blev Hr. Müllers Datter døbt, nom. Ellen Carine Cornelia. Blev baaret af Fru Stockfleth [i Kornerup], og Madam Berg [smst.] stod hos. Faddere vare: Hr. Schouboe fra Herslev, Kaptejn Stockfleth og Jens Nielsen i lille Mølle ¹⁾).

Hr. Mads Bohn Marcher var født i Rønne paa Bornholm den 18de April 1757, Søn af en Kjøbmand Rasmus Marcher og Barbara Bohn. Blev 1777 Student fra Herlufsholm (Non cont.) og tog den 30te Juni 1785 theologisk Attestats med Non cont. ²⁾. Den 22de Oktober 1790 blev han kaldet til personel Kapellan for Øster Mariæ paa Bornholm (ordineret 27de Oktober s. A.). Derfra beskikkedes han den 16de Juni 1797 til Sognepræst i Kornerup og Svogerslev. Den 12te Maj 1801 visiterede Biskop Balle her. I sin Visitatsbog har han antegnet følgende:

„Sognepræsten Hr. Marcher prædikede over Joh. 10, 12 grundigt, udførligt, opbyggeligt og vel, og catechiserer skikkelig og messer nogenledes. Degnen Sr Hansen synger meget godt, men catechiserede denne Gang maadelig“.

Kornerup Skole befandtes i en elendig Tilstand, Skoleholder Bille var doven og drikfædig ³⁾. Angaaende Svogerslev Skole bemærkes: „Børnene svarede med Forstand efter Lærebog og havde godt Begreb om Catechismi Indhold. De læste ogsaa vel i Bog. Nogle skrev. Man havde lært Salmer af den nyeste Salmebog. Degnen Hansen, som tillige er Skoleholder, underviser godt og catechiserer ret vel“.

¹⁾ I Kornerup Præstegaard ægteviedes den 28de April 1784 Gen.-Auditor Peter von Muilengracht og Fru Anna Maria født de Hansen, sal. Justitsraad Fehmanns Enke. (Hun forekommer 1774—84 hyppig som hørende Børn til Daaben i Kornerup). Forlovere: Konferensraad Fædder, Politimester i Kbhvn, og Christian Torp, Kgl. Maj.s Kammertjener.

²⁾ Leth og Wad, Dimitt. fra Herlufsholm, S. 128.

³⁾ Vidnesbyrdet om denne Skole er fuldstændig meddelt i Kirkehist. Saml. 3. R. IV, 3—4.

Da samme Biskop den 2den Maj 1807 visiterede i Kornerup, gjorde han følgende Antegnelse i sin Visitatsbog:

„Sognepræsten Hr. Marcher prædikede over 1 Pet. 2, 21 ordentligt, grundigt og opbyggeligt, han catechiserer godt og messer skikkelig. Degnen Hansen synger rent og catechiserer ordentlig. Faa vare tilstede af Menigheden. Fra begge Sognes Ungdom savnedes 11 Piger og 37 Karle. Resten, som var tilstede, svarede ret vel efter Lærebog og Catechismus, med større eller mindre Færdighed; men alle viste dog godt Begreb, og en Del udmærkede sig ved færdige Svar. Ogsaa vidste mange noget af Bibelskhistorien. Enkelte havde lært Salmer. Boglæsningen fandtes antagelig. Jeg tilønsker den retsindige og virksomme Sjælesørger Hr. Marcher al Naade og Velsignelse fra Gud til christelig Oplysnings frugtbare Udbredelse“.

Da Biskop F. Münter første Gang var her til Visitats, skrev han i Kaldsbogen, som følger:

„1814 den 3. Juni visiterede jeg i Kornerup Kirke, hvor og fra Annexet Svogerslev Ungdommen havde indfundet sig. Den viste god Indsigt i Religionens Sandheder, havde lært en Del Salmer med Forstand og havde den bibelske Historie vel inde. — — Men jeg saa' mig nødsaget til at klage over Menighedens Ligegyldighed, da yderst faa af de gamle vare tilstede, ligesom jeg maatte ytre Misfornøjelse med den Uskik, der i en Del Aar har indsneget sig, at Menigheden samles saa sildig til Gudstjenesten. Den nidkjære og retsindige Lærer (ø: Præst) være rigelig velsignet af Gud for hans trofaste Arbejde“.

Hr. Marcher var den 25de¹⁾ Januar 1799 bleven gift med Frederikke Juliane Berg (døbt 4de Juni 1772), Datter af Fiskemester Hans Christian Berg paa Kornerupgaard²⁾.

¹⁾ ikke 5te, som Leth og Wad har, a. St.

²⁾ Familien Berg, som i over 100 Aar havde sit Hjem paa Kornerupgaard, begyndte sit Liv her omtr. 1769. Tidligere boede Fiske-

Hun døde imidlertid allerede den 18de Decemder 1801, uden at efterlade ham Børn. Fra den Tid levede han et sørgeligt Eneboerliv med en skrap Husholderske. Tilsidst blev han sindsforvirret. Efter sigende ytrede denne Tilstand sig første Gang ved at han i Kirkebønnen løb surr i den lange Række af kongelige Personer. Efterhaanden forværredes hans Tilstand, indtil han endelig den 17de Juli 1829 fik sin Afsked. Han døde allerede samme Aar i Utterslev ¹⁾).

Siden 1827 var Hr. Poul Matthias Thestrup Nørgaard personel Kapellan hos Hr. Marcher.

I de 56 Aar, som ere henrundne, siden Hr. Marcher fik sin Afsked, har der været sex Sognepræster i Kornerup og Svogerslev. Den 11te Oktober 1865, om Natten, afbrændte den af Hr. Mølleskow byggede Præstegaard fuldstændig tilligemed en stor Del af Kornerup By. Præstegaarden opførtes paany af den daværende Sognepræst, Hr. Frederik Vilhelm Milo ²⁾), langt smukkere end tilforn og med forandret Front, saa at der fra Præstegaardens Vinduer blev en venlig Udsigt over Kornerup Sø og videre ud i Egnen, og ved Mageskifte erhvervedes nogle af de afbrændte Hustomter, hvorpaa blev anlagt en Have, der har en smuk Skraaning mod Syd.

Fra Kornerup er udgaaet en bekjendt Kjøbmandsslægt i Roskilde, der har optaget Familienavn efter sin

mesteren paa Blæsenborg. Hans første i Kornerup 3die Pinsedag 1770 døbte Barn, Datteren Caroline Henriette, blev baaret af Grevinde Holstein fra Ledreborg, medens Kammerherreinde Pless fra Lindholm stod hos, og Grev Holstein og Kammerherre Pless vare Faddere.

¹⁾ Wiberg II, 247. Det maa være Utterslev paa Laaland.

²⁾ Han blev senere Sognepræst i Havdrup og Solrød og døde som afgaaet Præst den 23de December 1881 paa Frederiksberg. Før sin Bortrejse fra Kornerup og Svogerslev stiftede han et Legat til bedste for værdige trængende i disse Sogne.

oprindelige Hjembygd ¹⁾. Svogerslev har givet Navn til Hr. Lars Svogerslev, der, efter i mangfoldige Aar at have været Hører i Roskilde Skole, 1762 blev Sognepræst i Stadager og Nørre-Kirkeby paa Falster († 1786), og som har betænkt sit Fødesogn med et Legat, som endnu kommer nogle fattige i samme tilgode ²⁾.

Efterat foranstaaende var sat, ere vi komne i Besiddelse af følgende kgl. Stadfæstelse ³⁾ paa et Kaldsbrev for Præsten Niels Bech i Kornerup 1677, hvilket Stykke fortjener at meddeles, da det baade kaster adskilligt Lys over Præstekaldets Stilling paa hin Tid og kan tjene til at supplere nogle af de foran S. 534—5 meddelte Efterretninger:

C5.

G. a. w. att efftersom hos os allerunderd: ansøges oc begieris voris allernaad: confirmation paa effterschr^{ne} kalds brefwe, liudendes ord effter andett som følger:

Jeg Anne Catharine Møller, sl: Caspar von Bartlins till Kornerupgaard, giør witterligt, att efftersom Gud wed den timelig død haver bortkaldett den hæderlig oc wellærde mand Hr. Bernt Henrichsøn, hid till dags medtienere j Guds ord till Kornerups oc Swofversløfs meenigheder, da som hæderlig oc høylærde mand M: Christen Lodberg, sognepræst till Roschilde domkirche oc des annexerede sogner, saasom rette sognepræst till bem^{te} Kornerup oc Swofversløf sogner hafwer hos mig indstændeligen anholdt, att jeg som rette patron till Kornerups kirche effter hans Kongl: Mayttz: allernaad: skiødes indhold hannem igien till medtienere i Kornerups meenighed wille bevilge, samtyke oc kalde den hæderlig oc wellærde unge mand Niels Pedersøn Bæch,

¹⁾ Se Hundrup, Stamtavler over fire Roeskildske Familier: Borch, Bruun, Brønniche og Kornerup. Roskilde 1851. 4to.

²⁾ Bloch, Roskilde Domscoles Hist. IV, 27. Im. Barfod, Den Falsterske Gejstligheds Personalhist. II, 143.

³⁾ Af Sjæl. Registre Nr. 30, Fol. 408—9.

philos: baccal: oc hid indtill hører i Roschilde domschole, hvilchen hand hafwer recommenderet for een smuck lærd oc schichelig person, der sine rigtige testimonia fra universitetet hawer, da effteratt bem^{te} Niels Pedersøn Bæch haver ladett høre sine gafver baade for mig oc bem^{te} meenigheder oc haver fundett approbation, haver jeg i den hellige Trefoldigheds nafn bevilget, samtygtt oc kaldett, saasom jeg oc med dette mitt aabne bref bevilger, samtyker oc kalder meer bem^{te} Niels Pedersøn Bæch til at være medtiener i Guds ord til Kornerups kirche oc meenighed, dog med saadan wilkaar, att hand schall lære Guds ord reentt oc puurt efter den hellige skriff oc den rette Augsburgiske Confession, rettelig administrere de høyværdige sacramenter, formane, underwiise og betiene hans tilhørere og meenighed udj deris saligheds sager, oc ellers inden og uden kirchen i embede oc lefnett imod alle oc hver, gamle oc unge, fattige oc rige, sig saaledes forholde, som een rett og rettsindig præste mand vel sømmer oc anstaar. For hvilken hans tieniste, saa lenge hand sig, som forschrefvett staar, forholdendes worder, hand haver att niude præstegaarden i Kornerup med ald des rette tillæg, saa oc præstetiende, redsell oc all rettighed af Kornerups sogen, saavelsom den aarlig genant udj korn, som af Kornerups hofvedgaard oc indtagene bønders jorder i steden for tiende, redsell og rettighed udlofvett er, ligesom hans formand for hannem nydt oc haftt haver; vdj forhaabning, att M: Christen Lodberg lader hannen oc niude den sedvanlige indkomst af Svofversløfs cappellanie samptt temper oc faste prædichener udj Roschilde domkirche, med hvis till hans kalds forbedring lagtt er, oc hannem sitt kaldsbref derpaa herhos meddeeler. Hvorfore jeg venligen ombeder, att den wellærværdige, hæderlige oc høylærde mand, doct: Hans Bagger, superintendent ofver Siellands stiftt oc SS. Theologiæ professor udj dett kongl: universitet, ville ofttemelte Niels Pedersøn Bæck paa sit embedes vegne examinere og, saa fremttt hand der till dygtig befindes, til dett h: presteembede ordinere, hvortill jeg ynscher hannem naade, lycke oc velsignelse. Till stadfæstelse haver jeg min egen haand unterschrefvett oc zignette undertrøgt. Datum Kiøbenhavn d. 27. Julij anno 1677.

Hr. Caspar von Bartlins enke
Anne Cathrine Muller. (L. S.).

Effter denne den erlig og welb^r frues bevilling, samtyke oc kald haver jeg Christen Lodberg, sognepræst till Roschilde dombkirche oc des annexerede sogner, antaget den hæderlig oc vellærd unge mand Niels Pederson Bæch till min medtienere udj Kornerups sogn, desligeste oc kaldett, saasom jeg og hermed kalder hannem till att være min medtienere i Svofversløf sogn med samme lardoms oc lefnetts vilkaar, som oven mældtt er, oc schall hand for uden Kornerup oc Svofversløf sogner betiene prædichestolen i domkirchen i faste oc temper dagene, aldeelis liigesom hans formænd for hannem giort have. For samme hans tieniste schall hand niude for uden Kornerup sognepræste rettighed ald offer og præste accidentier med huus mændenes høstarbeyde udj Svofversløf sogn, desligeste hves som till forbedring ved høyløf: kongers brefve oc fundatzer er tillagtt, nemlig af Høyelse kirchetiende 3 pund korn, af Graabrødre kirchetiende i Roschilde 3 pund korn, af Kircherups kirchetiende ett half pund korn. Hvorfor jeg oc tjenstlig beder den wellærværdige, hæderlige oc høylærde mand doct: Hans Bagger, superintendent ofver Siellands stift og decan: facult: theolog: i det kongl: Kiøbenhafns universitet, att hand hannem paa sit embedes vegne ville examinere oc, om hand dygtig befindes, till dett hellige embede ordinere; hvortill jeg ynscher hannem af Gud Fader naade oc welsignelse ved Christum Jesum oc den Hellig Aand. Till stadfæstelse haver jeg dette med egen haand schrefvett oc underschrefvett samptt mitt zignete undertrygt. Dateret Roschilde anno et die ut supra.

Christen Lodberg. (L. S.).

Da ville vj forskrefne kaldsbrefve udj alle deris ord, clausuler oc puncter, effterszom de herovfen indførte findes, allernaadigst have confirmeret oc stadfæst saa oc hermed confirmerer oc stadfæster. Forbiudendes etc. Hafn: d. 14 Augusti 77.
